

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘

สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

An Evaluation Curriculum of Bachelor of Arts B.E. 2538

in The Department of Religion and Philosophy, Faculty of Buddhism,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบุรณ์ บุญฤทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พ.ศ. ๒๕๔๓

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISBN 978-974-364-605-8

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘

สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

An Evaluation Curriculum of Bachelor of Arts B.E. 2538

in The Department of Religion and Philosophy, Faculty of Buddhism,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบุรณ์ บุญฤทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พ.ศ. ๒๕๔๓

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISBN 978-974-364-605-8

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

**An Evaluation Curriculum of Bachelor of Arts B.E. 2538
in The Department of Religion and Philosophy, Faculty of Buddhism,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.**

by

Asst. Prof. Somboon Boonrit

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon sri thammaraj Campus

B.E. 2547

Research Project Supported by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ISBN 978-974-364-605-8

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา
และปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบูรณ์ บุญฤทธิ์
ส่วนงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ปีงบประมาณ : ๒๕๔๓
ทุนอุดหนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านต่างๆ คือ ด้านบริบท (Content) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และด้านผลกระทบ (Impact) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบประเมินในด้านต่าง ๆ แล้วให้กลุ่มตัวอย่าง ๔ กลุ่มได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน ๓๕ รูป/คน อาจารย์ จำนวน ๖๕ รูป/คน นิสิต จำนวน ๑๓๒ รูป และผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ จำนวน ๑๖๓ รูป/คน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๔๐๓ รูป/คน เป็นผู้ตอบแบบประเมินในด้านที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินที่กลุ่มตัวอย่างตอบมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการวิจัย พบว่า

๑. ด้านบริบท (Content) พบว่าการจัดการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความเหมาะสมสอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก ทั้งในด้านความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวัน มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และมีความสอดคล้องกับสมณสาธูปของเรียน

๒. ด้านปัจจัยตัวป้อน (Input) พบว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย ทั้งในปัจจัยตัวป้อนด้านอาจารย์ นิสิต และ ส่วนประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน

๓. ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า มีความเหมาะสมในระดับน้อย ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

๔. ด้านผลผลิต (Output) พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะทั่วไปของผลผลิต

๕. ด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะทั่วไป และความพึงพอใจที่ได้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ

Research Title: An Evaluation of Curriculum of Bachelor of Arts B.E. 2538, Department of Religion and Philosophy, Faculty of Buddhism at the Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Researcher: Asst. Prof. Somboon Boonrit

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sri Thammaraj Campus

Fiscal Year: 2547 / 2004

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objective of the research studied focuses mainly on its evaluation of the curriculum of Bachelor of Arts B.E. 2538, department of religion and philosophy, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, in terms content, input, process, output and impact of the program. The constructed questionnaires were the tools used for this study. The samples consulted of 3 g administrators 49 lectures 132 students, 163 employers of practicing students. The data were analyzed by percentage, arithmetic mean and standard deviation.

The findings of result were as follows;

1. Concerning content evaluation, it was found that the management of the curriculum of Bachelor of Arts B.E. 2538, department of religion and philosophy, faculty of Buddhism, Mahachulalongkorn rajavidyalaya University, was appropriate and consistent with its philosophy, missions and objectives of the curriculum, on “much” level. The objectives were also clearly stated, applicable to working and everyday life and consistent with social demand and Buddhism monks’ behaviors.
2. Input: this has been found to be appropriate in little level for all aspects: lecturer, students and other factors supposing the leaning and leaching.
3. Process: this has also been found appropriate in “little” level for both the management of learning and teaching evaluation.
4. Output: this has been found to be more appropriate in “much” level for both desirable characteristics and general.

5. Impact: this has also been found to be appropriate in “high” level for desirable and general characteristic and employs satisfaction with the practicing students working.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้มีอาจสำเร็จล่วงไปด้วยดีไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ จากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งในความมีน้ำใจเอื้ออารีเป็นอย่างยิ่ง ใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพโสภณ อธิการบดี และพระมหาไสว โชติโก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยในครั้งนี้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพปัญญาสุธี รองอธิการบดีวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ที่ได้ให้กำลังใจ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยจนสำเร็จล่วง

ขอกราบขอบพระคุณและขอขอบคุณ พระสุธีวรญาณ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ พระมหาพล อากาศโร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และรักษาการผู้อำนวยการกองวิชาการ พระมหาเทียบ สิริญาโณ คณบดีคณะพุทธศาสตร์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่ ที่ได้กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารส่วนงานและวิทยาเขตต่าง ๆ ที่ให้ความเมตตา ให้ความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากส่วนงานและวิทยาเขตเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณและขอขอบคุณพระสังฆาธิการ ผู้บริหาร คณาจารย์ และนิสิต ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ที่ได้กรุณาตลอดเวลาตอบแบบประเมิน จนผู้วิจัยได้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จผล

ขอขอบคุณ อาจารย์สุเทพ พรหมเลิศ คณะพุทธศาสตร์ อาจารย์โณโลฤดี ยูณะศิริ วิทยาเขตเชียงใหม่ อาจารย์ณรงค์ เสาวภาคย์ไวยหาร วิทยาเขตพะเยา อาจารย์โสวิทย์ บำรุงภักษ์ วิทยาเขตขอนแก่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนทรัพย์ เกตุวีระพงษ์ วิทยาเขตแพร่ และอาจารย์สุพิมล ศรศักดิ์ วิทยาเขตอุบลราชธานี ที่ได้ให้การช่วยเหลือในการประสานงานและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของวิทยาเขตต่าง ๆ จนทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเพียงพอในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณพระมหาปริดา บัวเมือง พระมหาทองแพ ไชยตันเทือก และ ดร.มงคล คำมูล ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ และขอขอบคุณ คุณสุริรัตน์ บุญฤทธิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ จนทำให้ผู้วิจัยได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันจะพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเฉพาะการนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุง
หลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบูรณ์ บุญฤทธิ์

กันยายน ๒๕๔๗

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร	๖
๒.๒ การพัฒนาหลักสูตร	๕
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร	๑๑
๒.๔ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๑๕
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๒๔
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๒๔
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๖
๓.๓ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๗
๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๑

บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๓๓
๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	๓๓
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านบริบท	๔๒
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน	๖๔
๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านกระบวนการ	๖๘
๔.๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านผลผลิต	๗๐
๔.๖ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านผลกระทบ	๗๒
๔.๗ ผลการประมวลข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร	๗๔
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	๗๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๗
๕.๒ อภิปรายผล	๘๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๖
บรรณานุกรม	๘๘
ภาคผนวก	๑๐๒
ผนวก ก แบบประเมินสำหรับผู้บริหาร	๑๐๓
ผนวก ข แบบประเมินสำหรับอาจารย์	๑๔๕
ผนวก ค แบบประเมินสำหรับนิสิต	๑๕๓
ผนวก ง แบบประเมินสำหรับผู้ใช้งานนิตินิติปฏิบัติศาสนกิจ	๑๖๑
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ แสดงรายละเอียดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๒๕
๒ แสดงจำนวนและร้อยละแบบประเมินที่เก็บรวบรวมได้	๒๕
๓ แสดงจำนวนทั้งหมดและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภทที่ส่งแบบประเมินกลับ	๓๑
๔ แสดงจำนวนทั้งหมดและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภท	๓๓
๕ แสดงจำนวนและร้อยละของสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	๓๔
๖ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ ของกลุ่มตัวอย่าง	๔๒
๗ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา	๔๔
๘ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาปรัชญา	๔๖
๙ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงสร้างของหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ก.	๔๘
๑๐ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงสร้างของหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ข.	๕๐
๑๑ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงสร้างของหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๔๔ วิชาเอก – โท, วิชาเอกเดี่ยว	๕๑
๑๒ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงสร้างของหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๔๔ วิชาเอกคู่	๕๓
๑๓ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรายวิชาต่างๆ ที่จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา	๕๔
๑๔ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรายวิชาต่างๆ ที่จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาปรัชญา แผน ก.	๖๐
๑๕ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรายวิชาต่างๆ ที่จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาปรัชญา แผน ข.	๖๑
๑๖ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน (อาจารย์และนิสิต)	๖๔

ตารางที่	หน้า
๑๗ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (ส่วนประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน)	๖๖
๑๘ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านกระบวนการ	๖๘
๑๙ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลด้านผลผลิต	๗๐
๒๐ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลด้านผลกระทบ	๗๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต เป็นหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร เพื่อให้มีความรู้วิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา อันจะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และพัฒนาสังคม ตลอดจนเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอันเป็นการพัฒนาบุคคลให้มีความสมดุลในการด้านกายภาพ สังคม จิตใจ และปัญญา^๑

หลักสูตรดังกล่าวได้มีการสร้างและใช้หลักสูตรมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๓ มีการปรับปรุงหลักสูตรหลายครั้ง เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา และวัฒนธรรมในปัจจุบัน ตลอดจนมีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย แต่หากศึกษาในรายละเอียดของการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวแล้วก็จะเห็นได้ว่า การปรับปรุงหลักสูตรที่ผ่านมาเป็นเพียงการปรับลดจำนวนหน่วยกิตและเปลี่ยนชื่อคณะและโครงสร้างหลักสูตรของแต่ละคณะให้มีจำนวนหน่วยกิตในการเรียนเท่ากัน ดังปรากฏในรายงานการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่า “ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘, พ.ศ. ๒๕๑๑ และ พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรของแต่ละคณะให้มีจำนวนหน่วยกิตเท่ากันคือ ๒๐๐ หน่วยกิต ใน ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรครั้งสำคัญ คือมีการลดจำนวนหน่วยกิตให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย คณะมานุษยวิทยา ศาสตร์ ถูกแบ่งออกเป็น ๒ คณะ คือ คณะมนุษยศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรของคณะครุศาสตร์ มี ๑๕๒ หน่วยกิต ในขณะที่หลักสูตรของคณะอื่นๆ มี ๑๕๐ หน่วยกิต”^๒

ในการพัฒนาหลักสูตร หรือปรับปรุงหลักสูตร ไม่ว่าจะ เป็นหลักสูตรใดก็ตาม กระบวนการที่สำคัญกระบวนการหนึ่ง ก็คือการประเมินหลักสูตร เพราะการประเมินหลักสูตร

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), ไม่มีเลขหน้า.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘๐ - ๓๘๔.

จะทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร สามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรเหล่านี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อันจะเป็นประโยชน์ในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้โดยสะดวก ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่^๑ ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาาร่วมกันและสรุปว่า จะให้คุณค่าหลักสูตรที่พัฒนานั้นว่า เป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือให้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไข

ดังนั้นการที่จะสามารถทราบได้ว่า หลักสูตรใด สาขาใด มีปัญหาหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนและบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหนนั้น ผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้น ควรจะได้ทำการประเมินผลหลักสูตรเป็นประจำ ทั้งนี้เพราะว่าการประเมินผลหลักสูตรนอกจากจะทำให้สามารถทราบถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรแล้ว ยังทำให้ทราบได้ว่า หลักสูตรนั้นๆ มีปัญหา และควรจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างไร อีกทั้งยังทำให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครบวงจรของการพัฒนาหลักสูตร^๒

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นหลักสูตรในระดับปริญญาตรี กำหนดระยะเวลาเรียน ๕ ปี ได้ดำเนินการเปิดสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จนถึงปัจจุบัน(พ.ศ. ๒๕๕๗) เป็นเวลา ๕๔ ปี ผลิตบัณฑิต (พธ.บ.) มาแล้วเป็นจำนวนถึง ๔๕ รุ่น

หลักสูตรดังกล่าวได้มีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย โดยได้มีการใช้หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๖ หลังจากนั้นมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยคณะกรรมการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัย ซึ่งมี พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ทมมจิตโต) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการเป็นประธาน ได้ดำเนินการประเมินผลหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๖ และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จน

^๑ วิชัย วงษ์ใหญ่, พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่, (กรุงเทพฯ : ชเนสวารการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๒๐๓

^๒ บุญชม ศรีสะอาด, การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๖), หน้า ๕๕.

ได้รับการอนุมัติเป็นหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ ให้ใช้เป็นหลักสูตรในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๗) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ใช้หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ มาแล้วเป็นเวลากว่า ๘ ปี ยังไม่ได้มีการประเมินหลักสูตรนี้อีกเลยว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพสามารถผลิตบัณฑิตได้ตามปรัชญาปณิธาน และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่วางไว้หรือไม่ มีข้อดี ข้อเสียควรที่จะแก้ไขปรับปรุงอย่างไร ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ในสถาบันแห่งนี้ และมีส่วนร่วมในการผลิตบัณฑิตอยู่ด้วย จึงมีความประสงค์ที่จะประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาและประกอบการตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรนี้ให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านต่อไปนี้

๑. ด้านบริบท (Context)
๒. ด้านปัจจัยตัวป้อน (Input)
๓. ด้านกระบวนการ (Process)
๔. ด้านผลผลิต (Outcome or Product)
๕. ด้านผลกระทบ (Impact)

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้ คือ

กรอบในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ใช้กรอบการประเมินตามแบบจำลองชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L.Stufflebeam.)^๑ โดยมุ่งประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

^๑ Daniel L.Stufflebeam, อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๐๑-๑๐๔.

๑. ประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) คือประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตร

๒. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) คือ ประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของปัจจัยเบื้องต้น คือ คณาจารย์ นิสิต และสิ่งประกอบอื่น ๆ ได้แก่ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ หนังสือ ตำราและโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ

๓. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) คือประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

๔. ด้านผลผลิต (Product Evaluation) คือประเมินคุณลักษณะของนิสิตชั้นปีที่ ๕ ที่กำลังปฏิบัติศาสนกิจ ว่ามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร และมีคุณลักษณะทั่วไปหรือไม่เพียงใด

และเนื่องจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดปัจจัยเพื่อการวัดและประเมินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ตามโครงการประกันคุณภาพการศึกษา เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผลกระทบ (Impact)^๑ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบในการประเมินหลักสูตรเพิ่มขึ้นจาก CIPP MODEL อีก ๑ ด้าน คือ

๕. ด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) คือ การประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตในชั้นปีที่ ๕ โดยประเมินเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหารในมหาวิทยาลัย คณะสงฆ์/พระสังฆาธิการ และสังคม/องค์กร ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของนิสิตคณะพุทธศาสตร์ชั้นปีที่ ๕

๑.๔ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ ที่ผู้วิจัยนำมานิยามไว้ดังต่อไปนี้

๑. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ และปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๔ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. คณาจารย์ หมายถึง อาจารย์ประจำ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

๓. นิสิต หมายถึง นิสิตที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนา และปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในชั้นปีที่ ๔

๔. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง นิสิตที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชั้นปีที่ ๕ และกำลังปฏิบัติศาสนกิจตามหน่วยงานต่าง ๆ ในปีการศึกษา ๒๕๔๗

๕. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนใน หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้อำนวยการกองวิชาการ คณบดี/รองคณบดี คณะพุทธศาสตร์ ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ หัวหน้าภาควิชาศาสนาและปรัชญา หัวหน้าสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

๖. ผู้ใช้งานบัณฑิต หมายถึง ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงาน เจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการ ที่มีนิตปฏิบัติศาสนกิจ ปฏิบัติงานหรือปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานนั้น

๑.๕ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบผลของการใช้หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ว่า หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อปรัชญา ปณิธาน และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด

๒. ทำให้ผู้บริหาร ได้มีข้อมูลใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญาให้ดียิ่งขึ้นและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

๓. ทำให้การพัฒนาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญามีความสมบูรณ์ตามหลักวิชาการคือ มีการสร้าง การใช้ และการประเมินหลักสูตร

๔. ผลของการวิจัย จะเป็นการตอบสนองต่อการดำเนินการ ตามโครงการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในปัจจุบันต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (IPOI) ของมหาวิทยาลัย

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎี แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร
๒. การพัฒนาหลักสูตร
๓. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร
๔. การประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองชิป (CIPP Model)
๕. หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร

นักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า “หลักสูตร” ไว้หลายความหมายด้วยกัน ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างความหมายของนักวิชาการทางการศึกษาบางท่านมาเพื่อการศึกษา ดังนี้

กู๊ด (Carter V. Good.)^๑ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ ๓ ประการ คือ

๑. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดไว้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาให้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร ในสาขาวิชาเอกที่ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลศึกษา เป็นต้น
๒. หลักสูตร หมายถึง แผนการโดยทั่วไปทั้งหมด ของเนื้อหาหรือสิ่งที่จะสอนที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เรียนบรรลุถึงคุณภาพเพื่อให้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรหรือเข้าสู่สาขาวิชาชีพหรืออาชีพ

^๑ Carter V. Good. A. อังใน กัทธา อรรถนิภาก, “การประเมินหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนผดุงครรภ์ ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต ๕ จังหวัดยะลา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑.

๓. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มประสบการณ์การศึกษา ภายใต้การแนะนำของโรงเรียนที่ ออกแบบเพื่อให้การฝึกหัด และให้ประสบการณ์ที่ดีที่สุดของผู้เรียน เพื่อให้เขาออกไปดำรงชีวิตใน สังคม

นักวิชาการทางการศึกษาไทยหลายท่าน อาทิ ชำรง บัวศรี^๑ ให้ทัศนะว่า “ตาม แนวความคิดใหม่ หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทางการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้เด็ก ได้รับการฝึกฝนอบรมด้านต่างๆ อย่างดีที่สุดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของตนอย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพได้ตามความปรารถนา” สิริพร บุญญานันต์^๒ ให้ความหมายว่า “หลักสูตร หมายถึงมวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หลักสูตรเป็นทั้งส่วนที่เป็นข้อกำหนด ราชการสอนและส่วนที่เป็นกระบวนการทั้งปวง เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ตามข้อกำหนดนั้น”

จากตัวอย่างคำนิยามความหมายของหลักสูตรที่ยกมากล่าวเพียงบางส่วนนี้ จะเห็นได้ว่าการให้ความหมายของหลักสูตร มีความหมายแตกต่างกันหลายความหมาย รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด^๓ จึงได้จัดกลุ่มความหมายของหลักสูตรออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มที่มอง หลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง (Intended) กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Actualized) และกลุ่มที่มองหลักสูตรครอบคลุมทั้งสองกลุ่มข้างต้น กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง ได้แก่กลุ่มที่ให้ความหมายว่าหลักสูตรคือวิชาและเนื้อหาวิชา เป็นโปรแกรมการศึกษา เป็นเอกสาร และเป็นหลักสูตรแม่บท ส่วนกลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ได้แก่กลุ่มที่ให้ความหมาย ว่าหลักสูตรคือประสบการณ์ กลุ่มที่สามมองว่า หลักสูตรนั้นเป็นทั้งวิชา เนื้อหา และเป็นทั้ง ประสบการณ์

นอกจากนั้น สัจด์ อุทรานันท์^๔ ยังได้จัดหมวดหมู่คำนิยามของหลักสูตร ไว้ เป็น ๘ แนวทาง คือ

^๑ ชำรง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร (ภาค ๒), (กรุงเทพมหานคร : โครงการพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๐๓), หน้า ๖๔.

^๒ สิริพร บุญญานันต์, “การวิจัยหลักสูตร” วารสารวิธีวิทยาวิจัย, (๑ : กันยายน-ธันวาคม ๒๕๒๕), หน้า ๕-๑๗.

^๓ บุญชม ศรีสะอาด, การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร, (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๖), หน้า ๗ - ๑๑.

^๔ สัจด์ อุทรานันท์, พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร, (กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๖.

๑. หลักสูตรหรือรายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน เช่นหลักสูตรคือรายการของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเด็กและเยาวชนจะต้องทำและจะต้องประสบโดยการพัฒนาความสามารถเพื่อจะทำสิ่งต่างๆให้ดีและเหมาะสมสำหรับการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

๒. หลักสูตรหรือมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เช่น หลักสูตรประกอบไปด้วยประสบการณ์ทั้งหมดที่เด็กได้รับภายใต้การแนะนำของครู

๓. หลักสูตรคือกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น หลักสูตรคือกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่างๆ ที่เตรียมการไว้และจัดให้แก่นักเรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน

๔. หลักสูตร คือสิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ เช่นหลักสูตรคือการตัดสินใจก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับของเนื้อหาวิชาการเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้สอน การเลือกวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งกฎเกณฑ์ในการจัดกลุ่มเพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างได้ผลมากที่สุด

๕. หลักสูตรคือสื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง เช่น หลักสูตรคือวิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเรา หรือหลักสูตรประกอบด้วยสื่อกลางของการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนให้ได้รับประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่ผลผลิตทางการเรียนที่พึงปรารถนา

๖. หลักสูตร คือข้อผูกพันระหว่างนักเรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน เช่นหลักสูตรคือข้อผูกพันของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมในแง่ต่าง ๆ ซึ่งถูกเตรียมการไว้ภายใต้ทิศทางของโรงเรียน “ข้อผูกพัน” จะหมายถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้พบเห็นหรือสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำหรือต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่ข้อผูกพันที่ผู้เรียนมีไว้กับครู เพื่อนร่วมชั้น หรือบุคคลอื่น ๆ ข้อผูกพันที่มีกับองค์ประกอบเช่น วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ข้อผูกพันที่มีต่อเนื้อหาวิชา ความคิด และสัญลักษณ์ต่าง ๆ

๗. หลักสูตร คือกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน เช่น หลักสูตรคือกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและเนื้อหาสาระในส่วนที่เป็นงานทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทักษะและค่านิยมเพื่อที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้

๘. หลักสูตรในความหมายอื่น ๆ

จากการให้คำนิยาม ความหมายตลอดจนการจัดกลุ่มความหมายของคำว่า“หลักสูตร”ดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการหรือแผนการทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่บรรจวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์และกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามเป้าหมาย

ในด้านองค์ประกอบของหลักสูตร นักวิชาการทางการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักสูตรโดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

๑. ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Objectives) หมายถึง คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนั้น ๆ คาดหวังไว้โดยความมุ่งหมายนี้จะต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับปรัชญา หรือปณิธานที่วางไว้

๒. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ (Content) หมายถึงเนื้อหาสาระที่ผ่านการจัดลำดับการเรียนรู้ก่อนหลังแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๓. การนำหลักสูตรไปใช้ (Pattern of Learning and teaching) หมายถึง แผนการในการนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกำหนด หรือเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

๔. การประเมินผลผลิต (Program of Evaluation of the Outcome) หมายถึง โครงการที่จะประเมินเพื่อตรวจสอบผลผลิตที่ได้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนดหรือไม่

๒.๒ การพัฒนาหลักสูตร

เนื่องจากการศึกษาและสังคมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ เพราะการศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีหรือเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ การศึกษามุ่งจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองว่าควรมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมอย่างไร การศึกษามุ่งให้คนมีวิจรรณญาณในการคิด มุ่งให้คนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้การศึกษายังมุ่งให้คนมีอาชีพเลี้ยงตัวอยู่ในสังคมได้ด้วย ดังนั้นเมื่อสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา การศึกษาก็จำเป็นต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย ซึ่งในการพัฒนาการศึกษานั้น สิ่งที่จะต้องพัฒนา คือ หลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรก็เพื่อจะให้ได้หลักสูตรที่ดี เหมาะสมกับสังคมในยุคนั้น ๆ หลักสูตรที่ดีจะต้องพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะความชำนาญ ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตร จึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนี้ จะเป็นรากฐานในการกำหนดเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรนั้น ๆ ข้อมูลที่ควรศึกษาได้แก่

๑. ข้อมูลทางปรัชญาการศึกษา
๒. ข้อมูลทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้
๓. ข้อมูลจากนักวิชาการแต่ละสาขา

๔. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

๕. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจ

๖. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทางเทคโนโลยี

สำหรับหลักของการพัฒนาหลักสูตร รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด ได้สรุปไว้ว่า มีดังต่อไปนี้^๑

๑. ใช้พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม จิตวิทยา และวิชาความรู้ต่างๆ

๒. พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม

๓. พัฒนาให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

๔. พัฒนาให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้

๕. ในการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องพิจารณาความเหมาะสมในด้านความยากง่าย ลำดับก่อนหลัง ความต่อเนื่อง และบูรณาการของประสบการณ์ต่าง ๆ

๖. พัฒนาในทุกจุดอย่างประสานสัมพันธ์กัน ตามลำดับจากจุดประสงค์ สาระความรู้ และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

๗. พิจารณาถึงความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ

๘. พัฒนาอย่างมีระบบ

๙. พัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

๑๐. มีการวิจัยติดตามผลอยู่ตลอดเวลา

๑๑. ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ

๑๒. อาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังของผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

ในด้านแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการทางการศึกษาได้กำหนดไว้เป็นขั้นตอนต่าง ๆ พอจะสรุปได้ว่า ควรประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

๒. การเลือกและจัดลำดับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้

๓. การนำหลักสูตรไปใช้

๔. การประเมินผลหลักสูตร

๕. การปรับปรุงหลักสูตร

^๑ อ่างแล้ว, บุญชม ศรีสะอาด, การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร, หน้า ๗๓.

เมื่อพิจารณาขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า สามารถแยกกิจกรรมในการพัฒนาหลักสูตรได้ ๓ กลุ่ม คือ เกี่ยวกับการสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. ๒๕๑๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นั้น ได้ผ่านกิจกรรมในการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตร และ การใช้หลักสูตร มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มีผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว แต่ยังไม่เห็นหลักฐานปรากฏว่า ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร จึงพอจะสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนี้ยังไม่ครบตามหลักการของการพัฒนาหลักสูตร คือมีการสร้างและ การใช้หลักสูตร แต่ยังไม่มีการประเมินผลหลักสูตร อันเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่ง กิจกรรมหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่ายิ่งขึ้น ดังที่ วรรณิการ์ สัจกุล และบุญมี เณรยอด^๑ ได้กล่าวไว้ว่า “การประเมินหลักสูตรคือกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อดูว่าการจัดกิจกรรมหลักสูตรและการสอนได้ดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ และดูว่าการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ไปตามจุดมุ่งหมายเพียงใด”

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

ทิสนา แจมมณี^๒ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรนี้เริ่มได้รับความสนใจในวงการศึกษา มาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๖๐ แต่ ราล์ฟ ไทเลอร์ ก็นับว่าเป็นผู้วางรากฐานมาให้ นับตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๐ โดยไทเลอร์ ได้ริเริ่มให้คำนิยามว่า การศึกษาคือการเปลี่ยนพฤติกรรม ดังนั้น การประเมินผลหลักสูตรจึงมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงเป็นจุดสำคัญ และกล่าวว่า สดฟเฟิลบีมและคณะ ได้ให้แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรว่า การประเมินผลหลักสูตรคือ กระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ทางเลือกอื่นที่ดีกว่าเดิม ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ ครอนบาค ได้เขียนคำนิยามของการประเมินผล หลักสูตรไว้ในวารสาร Teachers College Record ว่า การประเมินผลหลักสูตร หมายถึงการรวบรวม ข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในเรื่องของ โปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา”

การประเมินผลหลักสูตร นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างมาก เพราะการประเมินผลจะทำให้ทราบว่าหลักสูตรนั้นมีคุณค่าเพียงใด การนำหลักสูตรไปใช้เป็นไป

^๑วรรณิการ์ สัจกุล และบุญมี เณรยอด, การประเมินหลักสูตร, (ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๑.

^๒ทิสนา แจมมณี, อ่างใน, สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), รวมบทความทางการประเมิน โครงการ เล่มที่ ๕, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๑๑๓.

ตามที่กำหนดในหลักสูตรหรือไม่ และผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด ซึ่งการประเมินหลักสูตรนี้อาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าจะประเมินเพื่ออะไร

รูปแบบหรือทฤษฎีของการประเมินหลักสูตรมีหลายลักษณะ ซึ่งลีวาย (Lewy.)^๑ ได้สรุปไว้ ๓ ลักษณะ คือ

๑. การประเมินผลสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร หรือการประเมินที่มุ่งตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal Attainment Model or Objective Base Model) เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นับเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับใช้ประเมินหลักสูตรหรือโครงการที่ดำเนินการใช้เสร็จสิ้นลงแล้ว รูปแบบการประเมินในลักษณะนี้ได้แก่รูปแบบของไทเลอร์ (Ralp W. Tyler) รูปแบบการประเมินของครอนบาค (L. Cronbach) และรูปแบบการประเมินของสคริปเวน (M. Scriven)

๒. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร (Judgement Model) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าเมื่อนำหลักสูตรหรือโครงการไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดนั้นจะได้ผลดีเพียงใด กลุ่มค่าการลงทุนหรือไม่ การประเมินประเภทนี้จึงมุ่งนำเอาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงทั้งในด้านปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงตัดสินคุณค่า ซึ่งการประเมินลักษณะนี้อาจดำเนินการระหว่างการใช้หลักสูตร หรือเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้หลักสูตร ก็ได้ รูปแบบการประเมินในลักษณะนี้ได้แก่รูปแบบการประเมินของสแต็ก (Robert E. Stake) และรูปแบบการประเมินของโพรวัส (M. Provus)

๓. การประเมินในลักษณะการตัดสินใจ (Decision Making Model) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ เช่น รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Wayne W. Welch) และรูปแบบการประเมินของคณะกรรมการสมาคมด้านหลักสูตร (Phi Delta Kappa) ที่เรียกกันทั่วไปว่า แบบจำลองชิป (CIPP Model) เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองชิป (CIPP Model) เป็นกรอบการประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองนี้ต่อไป

^๑ลีวาย (Lewy.) อ้างใน, กัทธา อรัณยภาค, “การประเมินหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนผดุงครรภ์ก่อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต ๕ จังหวัดยะลา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, (ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๒๐.

การประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองซิป (CIPP Model)

คณะกรรมการสมาคมด้านหลักสูตร (Phi Delta Kappa) ซึ่งมี สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) เป็นหัวหน้าคณะ ได้พัฒนาแนวคิดในการประเมินโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร ในการดำเนินงานโครงการให้บรรลุผลสำเร็จ โดยเน้นการประเมิน ๔ ด้าน คือ

๑. การประเมินบริบท (C : Context Evaluation)
๒. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (I : Input Evaluation)
๓. การประเมินกระบวนการ (P : Process Evaluation)
๔. การประเมินผลผลิต (P : Product Evaluation)

จากกรอบประเมิน ๔ ด้านนี้เอง จึงเรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่า แบบจำลอง CIPP โดยการประเมินในแต่ละด้านมีใจความสรุปได้ดังนี้

๑. การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินเนื้อความซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของระบบ มีวิธีประเมิน ๒ วิธี คือ

๑.๑ Contingency Mode หมายถึงการประเมินสถานะแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนาส่งเสริมโครงการหรือหลักสูตรให้ดีขึ้น โดยการสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ เช่น การประเมินค่านิยมของชุมชน แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจ สถิติประชากร ฯลฯ ซึ่งการสำรวจปัญหาเหล่านี้ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต ซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป

๑.๒ Congruence Mode เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

๒. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) คือประเมินตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนำสู่ระบบการศึกษา คือ ผู้สอน ผู้เรียน และสิ่งประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ตำรา โสตทัศนอุปกรณ์ และสถานที่เรียน เป็นต้น ซึ่งการประเมินปัจจัยเบื้องต้นจะช่วยให้ได้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจว่าในการที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีคุณภาพนั้น ควรปรับปรุงปัจจัยเบื้องต้นใดบ้าง

๓. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) คือการประเมินเพื่อหาข้อมูลที่เป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการอย่างดีและประหยัด ในการประเมินหลักสูตรในด้านกระบวนการนี้ก็คือ การประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล การเรียนการสอนนั่นเอง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าวิธีดำเนินการที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้หรือไม่ และทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ มีความคลาดเคลื่อนประการใดบ้างที่ควรปรับปรุงแก้ไข

๔. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินความสำเร็จของโครงการ หรือหลักสูตร หรือเป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตร โดยการนำผลที่ได้จากการวัด เปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute criteria) หรือเกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนแล้ว และทำการแปลผลโดยอาศัยรายงานจากการประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น และ กระบวนการร่วมด้วย

จึงพอจะสรุปได้ว่า ตัวแบบจำลองซิป (CIPP Model) เป็นการประเมินทั้งระบบ ใน รายละเอียดต่าง ๆ มีลักษณะเพื่อชี้ให้เห็นจุดเด่น จุดด้อยที่ควรปรับปรุง ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงงานทั้ง ระบบได้มากที่สุด การประเมินแบบจำลองซิป จึงเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางเป็นที่นิยมใช้กัน อย่างแพร่หลายในการประเมินโครงการและประเมินหลักสูตรในปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองในการประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย โดยใช้ในการประเมินทั้ง ๔ ด้านของตัวแบบจำลอง แต่เนื่องจากการดำเนินการตาม โครงการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดระบบ ในการประเมินเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นแบบ IPOI (I (Input) = ปัจจัยตัวป้อน; P (Process) = ปัจจัยกระบวนการ ; O (Outcome) = ปัจจัยผลผลิต ; I (Impact) = ปัจจัยผลกระทบ)^๑ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มกรอบการประเมินจาก ๔ ด้านตามแบบจำลองซิป เป็นการประเมิน ๕ ด้าน โดยเพิ่ม การประเมินด้านผลกระทบ ซึ่งเป็นการประเมินถึงความพึงพอใจของผู้บริหารในมหาวิทยาลัย คณะ สังฆ/พระสังฆาธิการ หน่วยงาน/องค์กร/สังคม ต่อนิสิตชั้นปีที่ ๕ ที่กำลังปฏิบัติศาสนกิจใน หน่วยงานต่าง ๆ ด้วย

^๑มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔) หน้า ๗ .

๒.๔ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๔.๑ ปรัชญาของหลักสูตร

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้ระบุปรัชญาของหลักสูตรไว้ว่า “มหาวิทยาลัยมีเป้าหมายชัดเจนที่จะพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ คือมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม”^๑

๒.๔.๒ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนา สำหรับประยุกต์เข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ อันจะอำนวยประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการพัฒนาสังคม

๒. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา สำหรับพัฒนาบุคคลให้มีความสมดุลในด้านกายภาพ สังคม จิตใจ และปัญญา

๒.๔.๓ วัตถุประสงค์เฉพาะของหลักสูตรสาขาวิชาศาสนา

๑. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เข้าใจความเป็นมาและหลักคำสอนของศาสนาต่างๆ
๒. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถอธิบายให้เห็นความสำคัญของศาสนาต่อสังคม
๓. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลและสามารถร่วมสนทนาเกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ ด้วยท่าทีที่หนักแน่นมีเหตุผล

๒.๔.๔ วัตถุประสงค์เฉพาะของหลักสูตรสาขาวิชาปรัชญา

๑. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เข้าใจลักษณะของปรัชญา และสามารถเปรียบเทียบปรัชญาสำนักต่าง ๆ

๒. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถใช้หลักเหตุผลในการอภิปรายปัญหาปรัชญาต่าง ๆ เพื่อหาทางออกที่เหมาะสมสำหรับข้อถกเถียงโต้แย้ง

^๑มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), ไม่มีเลขหน้า.

๓. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถชี้ข้อดีข้อเสียของแนวการให้เหตุผลทางตรรก และชี้ทำให้เกิดการปฏิบัติพุทธธรรมโดยไม่ติดในปัญหาเชิงปรัชญา

๒.๔.๕ โครงสร้างของหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย กลุ่มวิชาต่าง ๆ ๕ กลุ่ม มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๑๕๐ หน่วยกิต ใช้ระยะเวลาในการศึกษาในชั้นเรียน ๔ ปี และปฏิบัติศาสนกิจในหน่วยงาน องค์กร ต่าง ๆ อีก ๑ ปี กลุ่มวิชาต่าง ๆ แบ่งเป็น

๑. กลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า ๓๐ หน่วยกิต
๒. กลุ่มวิชาแกนพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า ๕๐ หน่วยกิต
๓. กลุ่มวิชาเอก ไม่น้อยกว่า ๔๘ หน่วยกิต (แผน ก.)
๔. กลุ่มวิชาโท ไม่น้อยกว่า ๑๘ หน่วยกิต (แผน ก.)
๕. กลุ่มวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า ๔ หน่วยกิต

ในกรณีเลือกเรียน แผน ข. มีข้อแตกต่างกันที่ กลุ่มวิชาเอกและกลุ่มวิชาโท จะเปลี่ยนเป็นกลุ่มวิชาเฉพาะด้าน มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๖๖ หน่วยกิต เป็นกลุ่มวิชาบังคับ ๔๗ หน่วยกิต และกลุ่มวิชาเลือกอีก ๑๙ หน่วยกิต

๒.๔.๖ การวัดผลประเมินผลการศึกษา

การวัดผลประเมินผลการศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พุทธศักราช ๒๕๓๐ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยได้กำหนดรายละเอียดไว้สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ให้มีการวัดผลการศึกษาทุกรายวิชาที่นิสิตได้ลงทะเบียนไว้แต่ละภาคการศึกษา
๒. การวัดผลการศึกษา อาจกระทำได้หลายวิธีในระหว่างภาคการศึกษา แต่เมื่อสิ้นภาคการศึกษาจะมีการสอบทุกรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ในภาคการศึกษานั้น ถ้ารายวิชาใดไม่มีการสอบให้คณบดีประกาศินิสิตทราบก่อนการลงทะเบียนในภาคการศึกษานั้น
๓. นิสิตต้องมีเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในภาคการศึกษานั้น จึงจะมีสิทธิเข้าสอบในรายวิชานั้น

๔. การวัดผลในแต่ละรายวิชา แบ่งเป็นระดับ (Grade) และให้กำหนดค่าระดับ (Grade – Point) ต่อหนึ่งหน่วยกิต ดังนี้

ผลการศึกษา		ระดับ	ค่าระดับ
ดีเยี่ยม	EXCELLENT	A	๔ (๕๐ - ๑๐๐)
ดีมาก	VERY GOOD	B+	๓.๕ (๘๕ - ๘๙)
ดี	GOOD	B	๓ (๘๑ - ๘๔)
ค่อนข้างดี	VERY FAIR	C+	๒.๕ (๗๕ - ๘๐)
พอใช้	FAIR	C	๒ (๗๑ - ๗๔)
ค่อนข้างพอใช้	QUITE FAIR	D+	๑.๕ (๖๕ - ๗๐)
อ่อน	POOR	D	๑ (๖๐ - ๖๔)
ตก	FAILED	E	๐ (ต่ำกว่า ๖๐)

๕. การให้คะแนนระดับ F ให้กระทำในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังนี้

๕.๑ นิสิตเข้าสอบและสอบตก

๕.๒ นิสิตขาดสอบโดยไม่ได้รับอนุมัติจากคณบดี

๕.๓ นิสิตไม่มีสิทธิเข้าสอบ

๕.๔ นิสิตไม่แก้ผลการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ (I) ตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้

๕.๕ นิสิตกระทำผิดระเบียบการสอบไล่และได้รับการตัดสินให้สอบตก

๒.๔.๗ การสำเร็จการศึกษา

นิสิตผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตได้ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

๑. สอบได้หน่วยกิตสะสมครบตามหลักสูตรที่เข้าศึกษา ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒ เท่าของเวลาการศึกษาตามหลักสูตร และมีค่าระดับเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐

๒. มีความประพฤติดี

๓. ผ่านการฝึกภาคปฏิบัติ ตามระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ว่าด้วยการฝึกภาคปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน พ.ศ. ๒๕๒๖

๔. ไม่มีพันธะเรื่องอื่นใดกับมหาวิทยาลัย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ มีอยู่มากมาย ในที่นี้ผู้วิจัยขอนำเสนอรายงานการวิจัยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยใช้แบบจำลอง ซิป(CIPP MODEL) ดังนี้

ลักษณะ บรรพกาญจน์^๑ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ โดยใช้แบบจำลองซิป ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูประจำการที่เข้ารับการอบรมในโครงการ รุ่นที่ ๔ จำนวน ๑๑ คน และอาจารย์ที่ให้การอบรม จำนวน ๕ คน ด้วยการใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ๕ ชนิด คือ แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชุดครูวิทยาศาสตร์ (สร้างโดยคณาจารย์ประจำกองส่งเสริมวิทยฐานะครู) แบบสำรวจความต้องการและความคาดหวังของครูประจำการที่มาเรียนวิชาชุดครูวิทยาศาสตร์ ๔๐๐ ชั่วโมง ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการเรียนการสอนของครูประจำการ แบบประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ และแบบสังเกตการสอน โดยเครื่องมือ ๔ ชนิดหลังผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง ฐานนิยาม คำมีขนิมเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการอบรมสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาชาติ และความต้องการความคาดหวังของครูประจำการ มีทรัพยากรเพียงพอในการดำเนินการอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้และโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการ

พรทิพย์ อัจฉรงค์^๒ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้แบบจำลองซิป ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นอาจารย์ที่ทำการสอน ๕๑ คน ผู้เข้ารับการอบรม ๕๑ คน และคณะกรรมการดำเนินงานหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง ๘ คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง คำมีขนิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า จุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรมีลักษณะของจุดมุ่งหมายที่ดี และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ และวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละสาขาวิชาที่มีความเหมาะสมดีแล้ว เนื้อหาสาระของหลักสูตรมี

^๑ ลักษณะ บรรพกาญจน์, “การประเมินโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗), บทคัดย่อ.

^๒ พรทิพย์ อัจฉรงค์, “การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), บทคัดย่อ.

ความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่ยังมีบางส่วนที่มีความซ้ำซ้อนกันอยู่บ้าง ซึ่งควรได้รับการปรับปรุง ในด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามเกณฑ์กำหนด ซึ่งเกณฑ์กำหนดไว้นั้นเหมาะสมดีแล้ว แต่ควรเพิ่มเกณฑ์ในเรื่องประสบการณ์ การปฏิบัติการพยาบาลเกี่ยวกับแขนงวิชาที่อบรมให้ชัดเจน ด้านอาจารย์มีความเหมาะสมทั้งด้าน ปริมาณและคุณลักษณะ ด้านสิ่งแวดล้อมประกอบการเรียนการสอนและอุปกรณ์ต่าง ๆ มีเพียงพอที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน แต่บริการบางอย่างควรปรับปรุงให้ดีขึ้น เช่น บริการเรื่องห้องสมุด เป็นต้น ด้านการวางแผนดำเนินงานตลอดหลักสูตรได้มีการวางแผนไว้อย่างมี ระเบียบ กระบวนการดำเนินงานตามแผน โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอนเป็นไปโดยราบรื่น เป็นที่พอใจของผู้เข้ารับการอบรม แต่ยังมีบริการด้านสวัสดิการบางอย่างที่ควรปรับปรุง ผลผลิต ของหลักสูตรนี้เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการ และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพยาบาลเฉพาะทาง

สุทัศนีย์ วิวัฒน์ปฐพี^๑ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรกายภาพบำบัด คณะ แพทยศาสตร์ศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้แบบจำลองชิป ศึกษาข้อมูลจากประชากรคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ๕ คน อาจารย์ ๑๑ คน นักศึกษา ๖๑ คน และหัวหน้าผู้รับผิดชอบนัก กายภาพบำบัด ๒๐ คน โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ๕ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดย การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS เพื่อคำนวณหาค่าสถิติร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบระหว่าง คู่ด้วยวิธีเชฟเฟ้ ผลการวิจัยพบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นจุดมุ่งหมายระดับทั่วไป ระบุให้ ผู้เรียนได้พัฒนาด้านสติปัญญา ความสามารถ ทักษะคิดคำนวณในการประกอบอาชีพ และด้านทักษะ ความชำนาญในการประกอบอาชีพ โครงสร้างของหลักสูตรเน้นทางด้านทฤษฎีมากกว่าด้านปฏิบัติ ปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์ไม่เหมาะสม เพราะอาจารย์ทำหน้าที่ด้านการวิจัยและบริการทางด้าน วิชาการค่อนข้างต่ำ สัดส่วนวุฒิของอาจารย์ประจำต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำรา และสถานที่เรียนไม่เพียงพอแก่นักศึกษา แต่สัมฤทธิ์ผล ทางการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับดี กิจกรรมการเรียนการสอนมีบางอย่างควรปรับปรุงแก้ไข ผู้สำเร็จการเป็นผู้มีความสามารถ มีทัศนคติที่ดี มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ มีทักษะและความ ชำนาญในการปฏิบัติงานตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

^๑ สุทัศนีย์ วิวัฒน์ปฐพี, “การประเมินหลักสูตรกายภาพบำบัด คณะแพทยศาสตร์ศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗), บทคัดย่อ.

สนธิ วิศิษฐญาณกุล^๑ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่า พุทธศักราช ๒๕๒๕ โดยใช้แบบจำลองชิป ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากร ๑,๑๘๘ คน คืออาจารย์โรงเรียนรวมเหล่า ๘๐ คน นักเรียนรวมเหล่า ๕๗๗ คน นักเรียนทหารตำรวจ ๕๗๖ คน และอาจารย์โรงเรียนทหารตำรวจ ๑๕๕ คน ใช้เครื่องมือแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักสูตร และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ๔ ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า นโยบายของโรงเรียนรวมเหล่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน ยกเว้นนโยบายเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ไม่ปรากฏชัดเจนใน วัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร แต่ได้มีการปฏิบัติตามนโยบายนี้ชัดเจน ดังปรากฏในการฝึกปฏิบัติประจำวันตลอดเวลาของการเป็นนักเรียนรวมเหล่า อาจารย์โรงเรียนรวมเหล่ามีความเห็นว่า หลักสูตรนี้มีความเหมาะสมทุกด้าน อาจารย์โรงเรียนทหารตำรวจมีความเห็นว่า หลักสูตรนี้มีความเหมาะสมทุกด้าน และเห็นว่าหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่ามีความสอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนทหารตำรวจ นักเรียนทหารตำรวจมีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนรวมเหล่ามีความเหมาะสมแล้ว การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนักเรียนรวมเหล่าเห็นว่า เนื้อหาวิชาในหลักสูตรนี้สามารถเรียนได้อย่างเข้าใจดี เนื้อหาปริมาณเหมาะสมกับเวลาสอน โรงเรียนทหารตำรวจเห็นว่าเนื้อหาวิชาในหลักสูตรนี้จำเป็นและมีปริมาณพอดีแล้ว แต่การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่ามีปัญหาด้านห้องเรียนรวม วัสดุอุปกรณ์และหนังสือค้นคว้าไม่เพียงพอ มีโอกาสใช้ห้องสมุดน้อย อาจารย์โรงเรียนรวมเหล่าเห็นว่าทำให้บริการด้านเอกสารหลักสูตรและห้องสมุดเหมาะสมแล้ว แต่การให้ความรู้ในการนำหลักสูตรไปใช้และด้านวัสดุอุปกรณ์ยังไม่ดีพอ การประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอน นักเรียนรวมเหล่าเห็นว่า การจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีบรรยายมากกว่าเทคนิควิธีสอนอื่น ๆ นักเรียนทหารตำรวจมีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่าและกิจกรรมปฏิบัติได้ผลน้อย ในขณะที่อาจารย์โรงเรียนรวมเหล่าเห็นว่า มีความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่าได้ผลน้อยเช่นกัน อาจารย์โรงเรียนทหารตำรวจเห็นว่า สัมฤทธิ์ผล อยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนรวมเหล่ามีความสามารถติดตามเนื้อหาวิชาของหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่า พุทธศักราช ๒๕๒๕ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^๑ สนธิ วิศิษฐญาณกุล, “การประเมินหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่า พุทธศักราช ๒๕๒๕”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘), บทคัดย่อ.

ภัทรา อรัณยภาค^๑ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนผดุงครรภ์ อนามัยศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต ๕ จังหวัดยะลา โดยศึกษาตามกรอบการประเมินของแบบจำลองซิป ด้วยการศึกษารายละเอียดจากประชากร ๔ กลุ่ม จำนวน ๕๕๓ คน คืออาจารย์ ๔๓ คน นักศึกษา ๒๒๐ คน ผดุงครรภ์อนามัย ๑๖๕ คน และผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของผดุงครรภ์อนามัย ๑๖๕ คน ใช้เครื่องมือแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน ๔ ชุด เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

๑. การประเมินบริบท การกำหนดวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตร มีความเหมาะสมสอดคล้องกันในระดับค่อนข้างมาก คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเขียนไว้ชัดเจน ค่อนข้างมาก สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และมีความเป็นเอกลักษณ์แห่งวิชาชีพในระดับค่อนข้างมาก โครงสร้างในหลักสูตรในระดับหมวดวิชา และระดับรายวิชา ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมแล้ว เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีปริมาณเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการศึกษาและมีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เนื้อหารายวิชาในหมวดวิชาชีพมีความจำเป็นต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เนื้อหาที่มีความสนใจและมีความทันสมัยค่อนข้างมาก ตลอดจนเนื้อหารายวิชาที่มีปริมาณเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตในระดับค่อนข้างมาก

๒. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ปัจจัยเบื้องต้นด้านผู้สอนและผู้เรียนมีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้ในระดับค่อนข้างมาก ยกเว้น สิ่งประกอบการเรียนการสอน เช่น ตำรา โสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติ และสถานที่เรียนนั้นพบว่า บางชนิดมีปริมาณค่อนข้างน้อย บางชนิดมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ และบางชนิดมีความสะดวกในการใช้บริการค่อนข้างน้อย สถานที่ปฏิบัติงานบางแห่งมีประเภทและปริมาณของผู้ป่วยสำหรับการฝึกปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

๓. การประเมินกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนโดยทั่วไป และในระดับวิชาส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีเพียงบางรายวิชาเท่านั้นที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย และยังไม่พร้อมเกี่ยวกับการเปิดสอนในหมวดวิชาเลือก ซึ่งควรให้นักศึกษาเลือกเรียนได้อย่างเสรี

^๑ ภัทรา อรัณยภาค, “การประเมินหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต ๕ จังหวัดยะลา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิต ภาควิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), บทคัดย่อ.

๔. การประเมินผล ผดุงครรภ์ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) จากโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต ๕ จังหวัดยะลา มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับค่อนข้างมาก

ศุภนิศย์ ทรงสัตย์^๑ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ. ๒๕๒๕ สาขาวิชาการรักษาความปลอดภัย กรมพลศึกษา ทำการวิจัยโดยใช้แบบจำลองชิป ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากกลุ่มประชากร ๕ กลุ่ม คือ อาจารย์ จำนวน ๒๐๔ คน นักศึกษา จำนวน ๑๕๓ คน ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน ๑๓๑ คน นายจ้าง จำนวน ๔๕ คน และอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน ๕๕ คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ๒๐๔ คน เก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

๑. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินด้านบริบท พบว่า ความมุ่งหมายในภาพรวมของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก แต่ในภาพเฉพาะของสาขาวิชาเอกการรักษาความปลอดภัย มีความสอดคล้องค่อนข้างน้อย และความสอดคล้องภายในของหลักสูตร พบว่า มีความชัดเจนของภาษาและสามารถนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและมีการระบุถึงความเป็นผู้รักษาความปลอดภัยที่ดีค่อนข้างมาก ในเรื่องโครงสร้างของหลักสูตรส่วนใหญ่มีความเหมาะสมดี เนื้อหารายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรมีความน่าสนใจและทันสมัย แต่ยังคงมีความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาค่อนข้างมาก เนื้อหารายวิชาส่วนใหญ่มีประโยชน์และจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

๒. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านอาจารย์และนักศึกษา พบว่า ความเชี่ยวชาญในเนื้อหา ปริมาณอาจารย์กับรายวิชา และทัศนคติความประทับใจในการสอนตามหลักสูตรนี้มีค่อนข้างน้อย ในด้านนักศึกษานั้น พื้นความรู้ ทัศนคติ และความมั่นใจในความรู้ความก้าวหน้าในการศึกษามีค่อนข้างน้อย ในเรื่องส่วนประกอบที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีความเพียงพอค่อนข้างน้อย คุณภาพค่อนข้างต่ำ แต่การใช้บริการสะดวกค่อนข้างมาก

๓. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินด้านกระบวนการผลิต พบว่า การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมค่อนข้างมาก ยกเว้นการใช้สื่อการสอน เอกสารตำรา และความน่าสนใจของวัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศในการเรียนรู้ภาคทฤษฎี แบบทดสอบต่าง ๆ

^๑ ศุภนิศย์ ทรงสัตย์, “การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ. ๒๕๒๕ สาขาวิชาเอกการรักษาความปลอดภัย กรมพลศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาศาสตร์, (บัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒), บทคัดย่อ.

การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วม ในการวางหลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล และการปรับปรุงวิธีการสอนของอาจารย์ มีความเหมาะสมค่อนข้างน้อย

๔. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินด้านผลผลิต พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ. ๒๕๒๕ สาขาวิชาเอกการรักษาความปลอดภัย มีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะทางวิชาชีพ ตรงตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างมาก

ขวัญใจ มณีวงษ์^๑ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และผลิตผลของหลักสูตร โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน ๑๘๖ ชุด นำข้อมูลที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาวิชา ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้นด้านการวัดและการประเมินผล นักศึกษาและบัณฑิต เห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับน้อย และอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้บังคับบัญชา เห็นว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนี้ มีคุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพที่พึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก

^๑ ขวัญใจ มณีวงษ์, “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), บทคัดย่อ.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขา ศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวิธีการในการ ดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๔. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

๓.๑.๑.๑ อาจารย์ผู้สอน หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและ ปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในส่วนกลาง และวิทยาเขตที่ จัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

๓.๑.๑.๒ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรพุทธศาสตร บัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในส่วนกลาง และวิทยาเขตที่จัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

๓.๑.๑.๓ นิสิตที่กำลังศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและ ปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชั้นปีที่ ๔ ในส่วนกลาง และ วิทยาเขตที่จัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

๓.๑.๑.๔ ผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรในข้อ

๓.๑.๑ จำนวน ๔๐๓ รูป/คน ดังนี้

๓.๑.๒.๑ ผู้บริหาร จำนวน ๓๕ รูป/คน

๓.๑.๒.๒ อาจารย์ประจำ จำนวน ๕๕ รูป/คน

๓.๑.๒.๓ นิสิต จำนวน ๑๓๒ รูป/คน

๓.๑.๒.๔ ผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ จำนวน ๑๖๓ รูป/คน

รายละเอียดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑

แสดงรายละเอียดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ที่	ส่วนงาน	ประเภท กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
๑	ส่วนกลาง(คณะพุทธศาสตร์) (สาขาวิชาศาสนาและสาขาวิชาปรัชญา)	ผู้บริหาร	๗	๗
		อาจารย์ประจำ	๑๔	๑๔
		นิสิต	๒๗	๒๗
		ผู้ใช้งานนิตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๔๐	๔๐
๒	วช.นครศรีธรรมราช (สาขาวิชาศาสนา)	ผู้บริหาร	๕	๕
		อาจารย์ประจำ	๑๒	๑๒
		นิสิต	๕	๕
		ผู้ใช้งานนิตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๗	๗
๓	วช.เชียงใหม่ (สาขาวิชาศาสนา)	ผู้บริหาร	๖	๖
		อาจารย์ประจำ	๗	๗
		นิสิต	-	-
		ผู้ใช้งานนิตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๕	๕
๔	วช.ขอนแก่น (สาขาวิชาศาสนาและสาขาวิชาปรัชญา)	ผู้บริหาร	๖	๖
		อาจารย์ประจำ	๑๐	๑๐
		นิสิต	๒๖	๒๖
		ผู้ใช้งานนิตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๕๑	๕๑

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ที่	ส่วนงาน	ประเภท กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
๕	วช.อุบลราชธานี (สาขาวิชาศาสนา)	ผู้บริหาร	๕	๕
		อาจารย์ประจำ	๑๓	๑๓
		นิสิต	๔๕	๔๕
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๔๕	๔๕
๖	วช.พะเยา (สาขาวิชาปรัชญา)	ผู้บริหาร	๕	๕
		อาจารย์ประจำ	๖	๖
		นิสิต	๒๔	๒๔
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๖	๖
๗	วช.แพร่ (สาขาวิชาศาสนา)	ผู้บริหาร	๕	๕
		อาจารย์ประจำ	๗	๗
		นิสิต	๕	๕
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๕	๕
	รวม		๔๐๓	๔๐๓

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยแบบประเมินจำนวน ๔ ชุด คือ

๒.๑ แบบประเมินสำหรับอาจารย์ประจำ

๒.๒ แบบประเมินสำหรับผู้บริหาร

๒.๓ แบบประเมินสำหรับนิสิต

๒.๔ แบบประเมินสำหรับผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติศาสนกิจ

แบบประเมินแต่ละชุด มี ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

แบบประเมินในตอนที่ ๒ ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ประเมิน คือ

๑) แบบประเมินสำหรับอาจารย์ ประกอบด้วยด้านบริบท ด้านปัจจัยตัวป้อน ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

๒) แบบประเมินสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วยด้านบริบท ด้านปัจจัยตัวป้อน ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ

๓) แบบประเมินสำหรับนิสิต ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยตัวป้อน และด้านกระบวนการ

๔) แบบประเมินสำหรับผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ ประกอบด้วยด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ

แบบประเมินในตอนที่ ๒ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) ๔ ระดับ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

๓.๓ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างแบบประเมินด้านต่าง ๆ เพื่อการประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังนี้

๑. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

๒. ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยสร้างเป็นแบบประเมินด้านต่าง ๆ ได้แก่ แบบประเมินด้านบริบท แบบประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน แบบประเมินด้านกระบวนการ แบบประเมินด้านผลผลิต และแบบประเมินด้านผลกระทบ

๓. ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยพิจารณาคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องตรงประเด็นในเรื่องที่จะศึกษาวิจัย รวมทั้งพิจารณา

สำนวนภาษา ความชัดเจนของข้อความ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้แบบประเมินที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีความชัดเจนและสอดคล้องกับประเด็นในเรื่องที่จะวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและด้านการวิจัย ที่ตรวจสอบแบบประเมินดังกล่าว ได้แก่

- ๑) พระสุธีวรญาณ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
- ๒) พระมหาพล อากาศโร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และรักษาการผู้อำนวยการกองวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
- ๓) พระมหาเทียบ สิริญาโณ คณบดี คณะพุทธศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
- ๔) พระมหาไสว โชติโก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและด้านการวิจัย
- ๕) รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและด้านการวิจัย

๔. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร อาจารย์ นิสิต และผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้งานบัณฑิต ของวิทยาเขตนครศรีธรรมราชตอบแบบประเมินแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค (Cronbach) คำนวณความเชื่อมั่น = ๐.๘๕ ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่สูงสามารถนำไปใช้ในการประเมินเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ได้

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูล ๒ วิธี คือ

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ และนิสิต ใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเดินทางไปยังวิทยาเขตต่าง ๆ และนัดหมายกลุ่มตัวอย่างเข้ารับฟังการชี้แจงรายละเอียดถึงที่มาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย แจกแบบประเมินและอธิบายถึงวิธีการตอบแบบประเมิน ให้เวลาในการตอบประเมินและรับแบบประเมินกลับคืน

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ผู้ใช้งานบัณฑิตและผู้ใช้งานนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์ โดยมีจดหมายนำส่ง ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละท่านส่งแบบประเมินที่ตอบเรียบร้อยแล้วคืนแก่ผู้วิจัยโดยใส่ในซองที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้แล้ว

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการตามข้อ ๓.๔.๑ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗ และเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการในข้อ ๓.๔.๒ ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗

ผลการเก็บรวบรวมแบบประเมิน ปราบกฏดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒

แสดงจำนวนและร้อยละแบบประเมินที่เก็บรวบรวมได้

ที่	ส่วนงาน	ประเภท กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบ ประเมินที่ใช้ เก็บข้อมูล	จำนวนแบบ ประเมินที่ รวบรวมได้	ร้อยละ
๑	ส่วนกลาง(คณะพุทธศาสตร์)	ผู้บริหาร	๓	๓	๔๒.๘๖
		อาจารย์ประจำ	๑๔	๑	๗.๑๔
		นิสิต	๒๓	๑๘	๖๖.๖๓
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๔๐	๓	๑๓.๕๐
๒	วช.นครศรีธรรมราช	ผู้บริหาร	๕	๕	๑๐๐
		อาจารย์ประจำ	๑๒	๑๑	๙๑.๖๗
		นิสิต	๕	๔	๘๐.๐๐
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๓	๓	๑๐๐
๓	วช.เชียงใหม่	ผู้บริหาร	๖	๓	๕๐.๐๐
		อาจารย์ประจำ	๓	๔	๕๗.๑๔
		นิสิต	-	-	-
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๕	๕	๕๕.๕๕
๔	วช.ขอนแก่น	ผู้บริหาร	๖	๓	๕๐.๐๐
		อาจารย์ประจำ	๑๐	๔	๔๐.๐๐
		นิสิต	๒๖	๒๒	๘๔.๖๑
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๕๑	๑๓	๓๓.๓๓

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

ที่	ส่วนงาน	ประเภท กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบ ประเมินที่ใช้ เก็บข้อมูล	จำนวนแบบ ประเมินที่ รวบรวมได้	ร้อยละ
๕	วช.อุบลราชธานี	ผู้บริหาร	๕	๑	๒๐.๐๐
		อาจารย์ประจำ	๑๓	๕	๓๘.๔๖
		นิสิต	๔๕	๒๑	๔๖.๖๗
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๔๕	๓๕	๗๗.๗๗
๖	วช.พะเยา	ผู้บริหาร	๕	๕	๑๐๐
		อาจารย์ประจำ	๖	๖	๑๐๐
		นิสิต	๒๔	๒๓	๙๕.๘๓
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๖	๖	๑๐๐
๗	วช.แพร่	ผู้บริหาร	๕	๕	๑๐๐
		อาจารย์ประจำ	๗	๖	๘๕.๗๑
		นิสิต	๕	๓	๖๐.๐๐
		ผู้ใช้งานนิติตปฏิบัติ ศาสนกิจ	๕	๓	๖๐.๐๐
	รวม		๔๐๓	๒๓๓	๕๗.๘๒

ตารางที่ ๓

แสดงจำนวนทั้งหมดและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภทที่ส่งแบบประเมินกลับ

ประเภท	ผู้บริหาร		อาจารย์		นิสิต		ผู้ใช้งานนิสิต		รวม	
	ทั้งหมด	รับคืน	ทั้งหมด	รับคืน	ทั้งหมด	รับคืน	ทั้งหมด	รับคืน	ทั้งหมด	รับคืน
ส่วนงาน										
ส่วนกลาง	๓	๓	๑๔	๑	๒๓	๑๘	๔๐	๓	๘๘	๒๕
วช.นครศรีธรรมราช	๕	๕	๑๒	๑๑	๕	๔	๓	๓	๒๕	๒๗
วช.เชียงใหม่	๖	๓	๓	๔	-	-	๕	๕	๒๒	๑๒
วช.ขอนแก่น	๖	๓	๑๐	๔	๒๖	๒๒	๕๑	๑๓	๕๓	๔๖
วช.อุบลราชธานี	๕	๑	๑๓	๕	๔๕	๒๑	๔๕	๓๕	๑๐๘	๖๒
วช.พะเยา	๕	๕	๖	๖	๒๔	๒๓	๖	๖	๔๑	๔๐
วช.แพร่	๕	๕	๓	๖	๕	๓	๕	๓	๒๒	๑๓
รวม	๓๕	๒๕	๖๕	๓๓	๑๓๒	๕๑	๑๖๓	๘๐	๔๐๓	๒๓๓
ร้อยละ	๖๔.๑๐		๕๓.๖๒		๖๘.๕๔		๔๕.๐๘		๕๗.๘๒	

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยใช้วิธีการประมวลความคิดเห็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

การให้ค่าคะแนนของแต่ละระดับ และเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูล เป็นไปตามเกณฑ์ของ Likert (Likert scale) ดังนี้

คะแนน ๔ หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนน ๓ หมายถึง ระดับมาก

คะแนน ๒ หมายถึง ระดับน้อย

คะแนน ๑ หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๐ - ๔.๐๐	หมายถึง ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๐ - ๓.๔๕	หมายถึง ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๕๐ - ๒.๔๕	หมายถึง ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ - ๑.๔๕	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยจะนำเสนอในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านบริบท (Content)
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน (Input)
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านกระบวนการ (Process)
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านผลผลิต (Output)
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านผลกระทบ (Impact)
- ผลการประมวลข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปรากฏรายละเอียดดังตารางที่ ๔ และ ๕

ตารางที่ ๔

แสดงจำนวนทั้งหมดและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภท

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
๑. ผู้บริหาร	๒๕	๑๐.๗๓
๒. อาจารย์	๓๗	๑๕.๘๘
๓. นิสิต	๕๑	๒๑.๖๖
๔. ผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ	๘๐	๓๔.๓๓
รวม	๒๓๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร ร้อยละ ๑๐.๓๓ อาจารย์ ร้อยละ ๑๕.๘๘ นิสิต ร้อยละ ๓๕.๐๖ และผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ ร้อยละ ๓๔.๓๓

ตารางที่ ๕
แสดงจำนวนและร้อยละของสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
๑	ผู้บริหาร	๒๕	๑๐๐
	๑.๑ ตำแหน่ง		
	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	๑	๔.๐๐
	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	๔	๑๖.๐๐
	ผู้อำนวยการกองวิชาการ	๑	๔.๐๐
	คณบดี	๑	๔.๐๐
	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์	๔	๑๖.๐๐
	หัวหน้าภาควิชา	-	-
	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ	๕	๒๐.๐๐
	หัวหน้าสาขาวิชา	๕	๒๐.๐๐
	๑.๒ สังกัด		
	มจร.ส่วนกลาง	๓	๑๒.๐๐
	วิทยาเขต	๒๒	๘๘.๐๐
	ห้องเรียน	-	-
	๑.๓ อายุ		
	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	-	
	๓๐ - ๔๐ ปี	๑๑	๔๔.๐๐
	๔๑ - ๕๐ ปี	๕	๒๐.๐๐
	๕๑ ปี ขึ้นไป	๙	๓๖.๐๐
	๑.๔ วุฒิการศึกษาสูงสุด		
	ปริญญาโท	๑๗	๖๘.๐๐
	ปริญญาเอก	๘	๓๒.๐๐
	อื่น ๆ	๑	๔.๐๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

ที่	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
	๑.๕ ประสบการณ์ด้านการบริหาร		
	น้อยกว่า ๕ ปี	๕	๒๐.๐๐
	๕ - ๑๐ ปี	๑๓	๕๒.๐๐
	๑๑ - ๑๕ ปี	๔	๑๖.๐๐
	๑๖ ปีขึ้นไป	๓	๑๒.๐๐
	๑.๖ งานที่รับผิดชอบนอกเหนือจากงานบริหาร		
	งานสอน	๒๕	๑๐๐.๐๐
	งานอื่นๆ	๒๕	๑๐๐.๐๐
๒	อาจารย์ประจำ	๓๗	
	๒.๑ สังกัด		
	คณะพุทธศาสตร์ มจร.ส่วนกลาง	๑	๒.๗๐
	วิทยาเขต	๓๖	๙๗.๓๐
	ห้องเรียน	-	-
	๒.๒ อายุ		
	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๑	๒.๗๐
	๓๐ - ๔๐ ปี	๑๒	๓๒.๔๓
	๔๑ - ๕๐ ปี	๑๗	๔๕.๙๕
	๕๑ ปีขึ้นไป	๗	๑๘.๙๒
	๒.๓ วุฒิการศึกษาสูงสุด		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-
	ปริญญาตรี	๓	๘.๑๑
	ปริญญาโท	๒๘	๗๕.๔๖
	ปริญญาเอก	๖	๑๖.๔๓
	อื่นๆ		

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

ที่	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
	๒.๔ สาขาที่สำเร็จการศึกษา		
	ปรัชญา	๑๒	๓๒.๔๓
	การบริหารการศึกษา	๘	๒๑.๖๒
	พระพุทธศาสนา	๕	๑๓.๕๑
	ภาษาศาสตร์	๒	๕.๕๑
	สังคมศึกษา	๒	๕.๕๑
	บริหารธุรกิจ	๒	๕.๕๑
	ไทยคดีศึกษา	๒	๕.๕๑
	การเมืองการปกครอง	๑	๒.๖๐
	จิตวิทยาแนะแนว	๑	๒.๖๐
	วรรณคดีภาษาอังกฤษ	๑	๒.๖๐
	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	๑	๒.๖๐
	๒.๕ ประสบการณ์ด้านการสอน		
	น้อยกว่า ๕ ปี	๑๐	๒๖.๐๓
	๕ - ๑๐ ปี	๑๑	๒๘.๖๓
	๑๑ - ๑๕ ปี	๑๒	๓๒.๔๓
	๑๖ ปีขึ้นไป	๔	๑๐.๘๑
	๒.๖ ประสบการณ์การสอนที่อื่น		
	ไม่มี	๑๔	๓๖.๘๔
	มี (จำนวนปี)	๒๓	๖๒.๑๖
	๒.๗ จำนวนวิชาที่ท่านรับผิดชอบในปีการศึกษา ๒๕๔๗		
	๑ - ๒ รายวิชา	๕	๑๓.๕๑
	๓ - ๔ รายวิชา	๒๘	๗๕.๖๘
	๕ - ๖ รายวิชา	๓	๘.๑๑
	๗ รายวิชาขึ้นไป	-	-

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

ที่	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
	๒.๘ จำนวนคาบที่สอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์		
	ต่ำกว่า ๗ คาบ	๑	๒.๓๐
	๗ - ๑๐ คาบ	๑๕	๕๑.๓๕
	๑๑ - ๑๕ คาบ	๑๗	๕๕.๕๕
	๑๖ - ๑๙ คาบ	-	-
	๒๐ คาบขึ้นไป	-	-
	๒.๙ งานรับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอน		
	งานบริหาร	๑๕	๕๑.๓๕
	งานอื่น ๆ	๑๘	๕๘.๖๕
๓	นิสิต	๕๑	
	๓.๑ สังกัด		
	มจร. ส่วนกลาง	๑๘	๑๕.๓๘
	วิทยาเขต	๓๓	๘๐.๒๒
	ห้องเรียน	-	-
	๓.๒ อายุ		
	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๓๔	๓๗.๓๖
	๓๐ - ๔๐ ปี	๓๖	๓๕.๕๖
	๔๑ - ๕๐ ปี	๑๔	๑๕.๓๘
	๕๑ ปีขึ้นไป	๕	๕.๔๕
	ไม่ตอบ	๒	๒.๓๐
	๓.๓ วิทยฐานะ		
	ปฐ. ๓	๑	๑.๑๐
	ปฐ. ๔	๔	๔.๔๐
	ปฐ. ๕	๔	๔.๔๐
	ปฐ. ๖	๒	๒.๓๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

ที่	ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
	นักธรรมโท	๖	๖.๕๕
	นักธรรมเอก	๘๓	๕๑.๒๑
	๓.๔ วุฒิการศึกษาก่อนเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย		
	ม. ๖ โรงเรียนสามัญ	๗	๗.๖๕
	ม. ๖ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	๖๓	๓๕.๒๓
	ม. ๖ โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ	๕	๕.๘๕
	อื่น ๆ มศ. ๕	๒	๒.๒๐
	ปกศ.	๑	๑.๑๐
	ปวช.	๓	๓.๓๐
	ปวส.	๑	๑.๑๐
	ป.ตรี	๑	๑.๑๐
๔	ผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ	๘๐	
	๔.๑ หน่วยงาน/องค์กร/วัดที่นิตทำงาน/ ปฏิบัติงาน/ปฏิบัติศาสนกิจ..		
	หน่วยงานของรัฐ	-	-
	โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ	๑	๑.๒๕
	วัด	๗๕	๙๓.๗๕
	อื่น ๆ	-	-
	๔.๒ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบประเมิน		
	เจ้าอาวาส	๗๕	๙๓.๗๕
	ผู้บังคับบัญชา	๑	๑.๒๕
	อื่น ๆ	-	-

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

	๔.๓ สถาบันที่ผลิตปฏิบัติศาสนกิจที่กำลัง ปฏิบัติงาน/ปฏิบัติศาสนกิจสำเร็จการศึกษา		
	คณะพุทธศาสตร์ มจร.ส่วนกลาง	๓	๘.๓๕
	วิทยาเขต	๓๒	๕๐.๐๐
	ห้องเรียน	๑	๑.๒๕
	๔.๔ ความสัมพันธ์ของผู้ตอบแบบประเมินกับ ผลิตปฏิบัติศาสนกิจที่กำลังปฏิบัติงาน/ปฏิบัติ ศาสนกิจอยู่ในหน่วยงาน		
	เป็นผู้บังคับบัญชา	๑	๑.๒๕
	เป็นพระสังฆาธิการ	๓๕	๕๘.๓๕
	เป็นหัวหน้างาน	-	-
	อื่น ๆ	-	-

จากตารางที่ ๕ แสดงให้เห็นเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภท ดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร มีสถานภาพดังนี้ คือ

๑.๑ สถานภาพเกี่ยวกับตำแหน่ง เป็นผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ร้อยละ ๔.๐๐ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ร้อยละ ๑๖.๐๐ ผู้อำนวยการกองวิชาการ ร้อยละ ๔.๐๐ คณบดีคณะพุทธศาสตร์ ร้อยละ ๔.๐๐ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ ร้อยละ ๑๖.๐๐ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ ร้อยละ ๒๐.๐๐ และหัวหน้าสาขาวิชา ร้อยละ ๒๐.๐๐

๑.๒ สถานภาพเกี่ยวกับสังกัด เป็นผู้บริหารสังกัดส่วนกลาง ร้อยละ ๑๒.๐๐ สังกัดวิทยาเขตต่าง ๆ ร้อยละ ๘๘.๐๐

๑.๓ สถานภาพเกี่ยวกับอายุ เป็นผู้บริหารที่มีอายุ ๓๐ - ๔๐ ปี ร้อยละ ๔๔.๐๐ อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี ร้อยละ ๒๐.๐๐ และ อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๓๖.๐๐

๑.๔ สถานภาพเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา เป็นผู้บริหารที่มีวุฒิกศษาระดับปริญญาเอก ร้อยละ ๒๘.๐๐ ปริญญาโท ร้อยละ ๖๘.๐๐ และอื่น ๆ อีกร้อยละ ๔.๐๐

๑.๕ สถานภาพเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการบริหาร เป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร น้อยกว่า ๕ ปี ร้อยละ ๒๐.๐๐, ๕ - ๑๐ ปี ร้อยละ ๕๒.๐๐, ๑๑ - ๑๕ ปี ร้อยละ ๑๖.๐๐ และ ๑๖ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๑๒.๐๐

๑.๖ สถานภาพเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบนอกเหนือจากงานบริหาร เป็นผู้บริหารที่มีงานสอน ร้อยละ ๑๐๐ และมีงานอื่น ๆ ร้อยละ ๑๐๐

๒. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ มีสถานภาพดังนี้ คือ

๒.๑ สถานภาพเกี่ยวกับสังกัด เป็นอาจารย์ที่สังกัดคณะพุทธศาสตร์ ส่วนกลาง ร้อยละ ๒.๗๐ สังกัดวิทยาเขตต่างๆ ร้อยละ ๙๗.๓๐

๒.๒ สถานภาพเกี่ยวกับอายุ เป็นอาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี ร้อยละ ๒.๗๐ อายุ ๓๐-๔๐ ปี ร้อยละ ๓๒.๔๓ อายุ ๔๑-๕๐ ปี ร้อยละ ๔๕.๙๕ และอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๑๙.๙๒

๒.๓ สถานภาพเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา เป็นอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ร้อยละ ๘.๑๑ ปริญญาโท ร้อยละ ๕๙.๔๖ และปริญญาเอก ร้อยละ ๒๙.๗๓

๒.๔ สถานภาพเกี่ยวกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา เป็นอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชา ปรัชญา ร้อยละ ๓๒.๔๓, สาขาการบริหารการศึกษา ร้อยละ ๒๑.๖๒, สาขาพระพุทธศาสนา ร้อยละ ๑๓.๕๑ สาขาภาษาศาสตร์ ร้อยละ ๕.๔๑ สาขาสังคมศึกษา ร้อยละ ๕.๔๑ สาขาบริหารธุรกิจ ร้อยละ ๕.๔๑ และสาขาไทยคดีศึกษา ร้อยละ ๕.๔๑ สาขาจิตวิทยาแนะแนว ร้อยละ ๒.๗๐ สาขาการเมืองการปกครอง ร้อยละ ๒.๗๐ สาขาวรรณคดีอังกฤษ ร้อยละ ๒.๗๐ และสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ร้อยละ ๒.๗๐

๒.๕ สถานภาพเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการสอน เป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านการสอน น้อยกว่า ๕ ปี ร้อยละ ๒๗.๐๓ , ๕ - ๑๐ ปี ร้อยละ ๒๙.๗๓ , ๑๑ - ๑๕ ปี ร้อยละ ๓๒.๔๓ และ ๑๖ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๑๐.๘๑

๒.๖ สถานภาพเกี่ยวกับการมีประสบการณ์สอนที่อื่น เป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนจากที่อื่นมาก่อน ร้อยละ ๖๒.๑๖ และไม่มีประสบการณ์การสอนจากที่อื่นมาก่อน ร้อยละ ๓๗.๘๔

๒.๗ สถานภาพเกี่ยวกับจำนวนวิชาที่รับผิดชอบการสอนในปีการศึกษา ๒๕๔๗ อาจารย์มีจำนวนวิชาที่รับผิดชอบ ๑-๒ วิชา ร้อยละ ๑๓.๕๑, ๓-๔ วิชา ร้อยละ ๖๕.๖๘ และ ๕-๖ วิชา ร้อยละ ๘.๑๑

๒.๘ สถานภาพเกี่ยวกับจำนวนคาบการสอนต่อสัปดาห์ อาจารย์มีจำนวนคาบการสอนต่อสัปดาห์เฉลี่ย ต่ำกว่า ๗ คาบ ร้อยละ ๒.๗๐, ๗-๑๐ คาบ ร้อยละ ๕๑.๓๕ และ ๑๑-๑๕ คาบ ร้อยละ ๔๕.๙๕

๒.๕ สถานภาพเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอน อาจารย์มีงานอื่นที่รับผิดชอบนอกจากงานสอน เป็นงานบริหาร ร้อยละ ๕๑.๓๕ และงานอื่น ๆ ร้อยละ ๔๘.๖๕

๓. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิต มีสถานภาพดังนี้ คือ

๓.๑ สถานภาพเกี่ยวกับสังกัดของนิสิต เป็นนิสิตสังกัด มจร.ส่วนกลาง ร้อยละ ๑๕.๗๘ และสังกัดวิทยาเขตต่างๆ ร้อยละ ๘๔.๒๒

๓.๒ สถานภาพเกี่ยวกับอายุของนิสิต เป็นนิสิตที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี ร้อยละ ๓๗.๓๖, อายุ ๓๐ - ๔๐ ปี ร้อยละ ๓๕.๕๖ อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี ร้อยละ ๑๕.๓๘ และอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๕.๔๕

๓.๓ สถานภาพเกี่ยวกับวิทยฐานะของนิสิต เป็นนิสิตที่มีวิทยฐานะด้านเปรียญธรรม เป็น ปธ. ๓ ร้อยละ ๑.๑๐ ปธ.๔ ร้อยละ ๔.๔๐ ปธ.๕ ร้อยละ ๔.๔๐ และปธ.๖ ร้อยละ ๒.๒๐ ส่วนวิทยฐานะด้านนักรรรมศึกษา เป็นนักรรรมชั้นโท ร้อยละ ๖.๕๕ และเป็นนักรรรมชั้นเอก ร้อยละ ๕๑.๒๑

๓.๔ สถานภาพเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาเดิมก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้มิ่วติการศึกษา ชั้น ม.๖ โรงเรียนสามัญ ร้อยละ ๗.๖๕ ชั้น ม.๖ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ร้อยละ ๖๕.๒๑ และ ชั้น ม. ๖ โรงเรียนพระปริยัติสามัญ ร้อยละ ๕.๘๕ นอกจากนั้นยังมีวุฒิการศึกษาอื่น ๆ คือ วุฒิ มศ. ๕ ร้อยละ ๒.๒๐ ปกศ. ร้อยละ ๑.๑๐ ปวช. ร้อยละ ๓.๓๐ ปวส. ร้อยละ ๑.๑๐ และ ปริญญาตรี ร้อยละ ๑.๑๐

๔. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ มีสถานภาพดังนี้ คือ

๔.๑ สถานภาพเกี่ยวกับหน่วยงานของผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ ร้อยละ ๑.๒๕ และเป็นวัด ร้อยละ ๙๘.๗๕

๔.๒ สถานภาพเกี่ยวกับตำแหน่งของผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ เป็นเจ้าอาวาส ร้อยละ ๙๘.๗๕ และเป็นผู้บังคับบัญชา ร้อยละ ๑.๒๕

๔.๓ สถานภาพเกี่ยวกับสถาบันที่นิตปฏิบัติศาสนกิจสำเร็จการศึกษา นิตที่กำลังปฏิบัติศาสนกิจเป็นนิตที่สำเร็จการศึกษาจาก คณะพุทธศาสตร์ ส่วนกลาง ร้อยละ ๘.๗๕ จากวิทยาเขตต่าง ๆ ร้อยละ ๙๐.๐๐ และจากห้องเรียน ร้อยละ ๑.๒๕

๔.๔ สถานภาพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ เป็นผู้บังคับบัญชา ร้อยละ ๑.๒๕ และเป็นพระสังฆาธิการ ร้อยละ ๙๘.๗๕

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านบริบท (Content)

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินด้านบริบท เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน ๒๕ รูป/คน, อาจารย์ จำนวน ๓๗ รูป/คน, และนิสิต จำนวน ๕๑ รูป รวมจำนวน ๑๑๓ รูป/คน ผลการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปรากฏดังตารางที่ ๕

ตารางที่ ๖

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
พ.ศ. ๒๕๓๘ ของกลุ่มตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	ความชัดเจน ของภาษาที่ใช้ และง่ายต่อ ความเข้าใจ		ความสามารถ นำไปประยุกต์ ใช้ในหน้าที่ การงานและใน ชีวิตประจำวัน		สอดคล้องกับ สภาพความ ต้องการของ สังคม		สอดคล้องกับ สมณसारูป ของ ผู้เรียน		เฉลี่ย	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๑. เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ เกี่ยวกับวิชาการทาง พระพุทธศาสนา สำหรับ ประยุกต์เข้ากับศาสตร์ ต่าง ๆ อันจะอำนวยประโยชน์แก่การ ดำเนินชีวิตการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาและการ พัฒนาสังคม	๓.๐๘ มาก	๐.๘๘	๒.๘๘ มาก	๑.๐๗	๒.๘๐ มาก	๑.๑๐	๒.๑๕ มาก	๑.๑๘	๒.๕๗	๐.๕๐
๒. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมตามหลัก พระพุทธศาสนาสำหรับพัฒนา บุคคลให้มีความสมดุลในด้าน กายภาพ สังคม จิตใจ และ ปัญญา	๓.๑๐ มาก	๐.๕๗	๒.๘๗ มาก	๑.๑๕	๒.๗๓ มาก	๑.๒๒	๓.๐๕ มาก	๑.๒๗	๒.๕๔	๑.๐๐
รวมเฉลี่ย	๓.๐๕ มาก	๐.๘๔	๒.๘๕ มาก	๑.๐๔	๒.๗๖ มาก	๑.๐๕	๓.๑๐ มาก	๑.๑๔	๒.๕๕	๑.๔๕

จากตารางที่ ๖ แสดงให้เห็นผลการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๕$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๐๕$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๘๓$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๖$) และ สอดคล้องกับสมณสาธูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๑๐$)

๒. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ มีความเหมาะสมของภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๗$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๐๘$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๘๘$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๐$) และ สอดคล้องกับสมณสาธูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๑๕$)

๓. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ มีความเหมาะสมของภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๔$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๑๐$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๘๓$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๓$) และ สอดคล้องกับสมณสาธูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๐๕$)

ตารางที่ ๗

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินวัตถุประสงค์
ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	ความชัดเจนของ ภาษาที่ใช้และ ง่ายต่อความ เข้าใจ		ความสามารถ นำไปประยุกต์ ใช้ในหน้าที่การ งานและใน ชีวิตประจำวัน		สอดคล้องกับ สภาพความ ต้องการของ สังคม		สอดคล้องกับ สมณสาธิต ของ ผู้เรียน		เฉลี่ย	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๑. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เข้าใจความเป็นมาและหลักคำสอนของศาสนาต่าง ๆ	๓.๑๘ มาก	๑.๐๕	๒.๖๗ มาก	๑.๓๑	๒.๖๓ มาก	๑.๒๕	๒.๘๒ มาก	๑.๓๘	๒.๘๓	๑.๑๑
๒. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถอธิบายให้เห็นความสำคัญของศาสนาต่อสังคม	๒.๘๔ มาก	๑.๓๖	๒.๔๘ น้อย	๑.๔๕	๒.๔๑ น้อย	๑.๕๒	๒.๖๓ มาก	๑.๔๗	๒.๕๕	๑.๓๒
๓. เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลและสามารถร่วมสนทนากับศาสนาต่าง ๆ ด้วยท่าทีที่หนักแน่นมีเหตุผล	๓.๐๕ มาก	๑.๐๗	๒.๘๐ มาก	๑.๒๕	๒.๗๕ มาก	๑.๒๘	๒.๕๕ มาก	๑.๒๖	๒.๕๐	๑.๐๔
รวมเฉลี่ย	๓.๐๒ มาก	๑.๐๓	๒.๖๕ มาก	๑.๑๕	๒.๖๐ มาก	๑.๒๓	๒.๘๑ มาก	๑.๒๒	๒.๗๗	๑.๑๖

จากตารางที่ ๗ แสดงให้เห็นผลการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๗๗$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๐๒$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๖๕$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๖๐$) และ สอดคล้องกับสมณสาธิตของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๑$)

๒. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาศาสนา มีความเหมาะสมของภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๓$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๑๘$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๖๗$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๖๗$) และ สอดคล้องกับสมณสาธูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๒$)

๓. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาศาสนา มีความเหมาะสมของภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๕$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๔$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ น้อย ($\bar{X} = ๒.๔๘$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๔๑$) และ สอดคล้องกับสมณสาธูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๖๗$)

๔. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาศาสนา มีความเหมาะสมของภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๐$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๐๕$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๘๐$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๕$) และ สอดคล้องกับสมณสาธูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๕$)

ตารางที่ ๘

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินวัตถุประสงค์
ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาปรัชญา

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	ความชัดเจนของ ภาษาที่ใช้และ ง่ายต่อความ เข้าใจ		ความสามารถ นำไปประยุกต์ ใช้ในหน้าที่การ งานและใน ชีวิตประจำวัน		สอดคล้องกับ สภาพความ ต้องการของ สังคม		สอดคล้องกับ สมณสาธูป ของผู้เรียน		เฉลี่ย	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๑. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เข้าใจ ในลักษณะเฉพาะของ ปรัชญา และสามารถ เปรียบเทียบปรัชญาสำนัก ต่าง ๆ	๒.๘๒ มาก	๑.๐๖	๒.๗๖ มาก	๑.๑๒	๒.๕๘ มาก	๑.๑๘	๒.๘๓ มาก	๑.๒๗	๒.๗๗	๑.๐๓
๒. เพื่อผลิตบัณฑิตให้ สามารถใช้หลักเหตุผลใน การอภิปรายปัญหาของ ปรัชญาต่าง ๆ เพื่อหาทาง ออกที่เหมาะสมสำหรับข้อ ถกเถียงได้แข็ง	๒.๘๕ มาก	๑.๐๕	๒.๖๕ มาก	๑.๑๖	๒.๖๖ มาก	๑.๒๑	๒.๘๒ มาก	๑.๒๒	๒.๗๗	๐.๑๐
๓. เพื่อผลิตบัณฑิตให้ สามารถชี้ข้อดีข้อเสียของ แนวทางการให้เหตุผล ทางตรรก และชี้ทำให้เกิด การปฏิบัติพุทธธรรมโดย ไม่ติดในปัญหาเชิงปรัชญา	๒.๘๓ มาก	๑.๑๑	๒.๖๗ มาก	๑.๒๐	๒.๕๕ มาก	๑.๒๓	๒.๘๕ มาก	๑.๒๗	๒.๗๖	๑.๐๖
รวมเฉลี่ย	๒.๘๓ มาก	๐.๘๕	๒.๖๕ มาก	๑.๐๕	๒.๖๑ มาก	๑.๑๒	๒.๘๓ มาก	๑.๑๗	๒.๗๗	๐.๗๒

จากตารางที่ ๘ แสดงให้เห็นผลการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาปรัชญา ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาปรัชญา มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๗$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๐๑$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๗๒$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๖๔$) และ สอดคล้องกับสมณสารูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๓$)

๒. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาปรัชญา มีความเหมาะสมของภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๗$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๙๒$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๗๖$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๘$) และ สอดคล้องกับสมณสารูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๓$)

๓. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาปรัชญา มีความเหมาะสมของภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๗$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๙๕$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ น้อย ($\bar{X} = ๒.๖๙$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๖๖$) และ สอดคล้องกับสมณสารูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๒$)

๔. กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาปรัชญา มีความเหมาะสมของภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๖$) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๙๓$) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวันได้ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๖๗$) มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๙$) และ สอดคล้องกับสมณสารูปของผู้เรียนในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๕$)

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงสร้างของหลักสูตร

ผู้ที่ประเมินโครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร จำนวน ๒๕ รูป/คน กลุ่มอาจารย์ผู้สอน จำนวน ๓๗ รูป/คน และกลุ่มนิสิตที่กำลังเรียนชั้นปีที่ ๔ จำนวน ๕๑ รูป รวมจำนวน ๑๕๓ รูป/คน ปรากฏผลการประเมินเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ก. แผน ข. และหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๔ วิชาเอก – โท วิชาเอกเดี่ยว และวิชาเอกคู่ดังตาราง

ตารางที่ ๕

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงสร้าง
ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ก.

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต			ไม่ตอบ จำนวน %
		มากเกินไป จำนวน %	พอดี จำนวน %	น้อยเกินไป จำนวน %	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐	๓๕ ๒๒.๘๓	๑๐๘ ๗๑.๕๘	๕ ๓.๒๓	๕ ๓.๒๓
๒. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐	๕ ๕.๘๘	๑๒๓ ๘๐.๓๕	๑๖ ๑๐.๔๖	๕ ๓.๒๓
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า	๕๐	๓๐ ๑๕.๖๑	๑๐๔ ๖๓.๕๓	๑๔ ๕.๑๕	๕ ๓.๒๓
กลุ่มวิชาบาลี	๘				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐				
๔. หมวดวิชาเอก ไม่น้อยกว่า	๔๘	๒๒	๑๐๕	๑๘	๔
กลุ่มวิชาบังคับ	๓๘	๑๔.๓๘	๗๑.๒๔	๑๑.๓๖	๒.๖๑
กลุ่มวิชาเลือก	๑๐				
๕. หมวดวิชาโท ไม่น้อยกว่า	๑๘	๑๑ ๖.๑๕	๑๑๖ ๖๕.๘๒	๑๕ ๑๒.๔๒	๖ ๔.๕๗
๖. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๔	๑๐ ๖.๕๔	๑๐๑ ๖๕.๘๒	๓๖ ๒๓.๕๓	๖ ๖.๕๓

จากตารางที่ ๕ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตของ
โครงสร้างหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ.๒๕๓๘ แผน ก. ในแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

๑. จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๐.๕๘)
มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๒. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ
๘๐.๓๕) มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๓. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ
๖๗.๕๗) มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๔. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเอก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๑.๒๔)
มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๕. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาโท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๕.๘๒)
มีความเห็นว่าจำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๖. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเลือกเสรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๖.๐๑)
มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

ตารางที่ ๑๐
แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงสร้าง
ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ข.

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต			ไม่ตอบ จำนวน %
		มากเกินไป จำนวน %	พอดี จำนวน %	น้อยเกินไป จำนวน %	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐	๓๒ ๒๐.๕๒	๕๖ ๖๒.๗๔	๘ ๕.๒๓	๑๓ ๑๑.๑๑
๒. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐	๑๑	๑๑๒	๑๕	๑๕
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘	๗.๒๐	๗๓.๒๐	๕.๘๐	๕.๘๐
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า	๕๐	๒๔ ๗.๒๐	๕๘ ๖๔.๐๕	๑๔ ๕.๑๕	๑๓ ๑๑.๑๑
กลุ่มวิชาบาลี	๘				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐				
๔. หมวดวิชาเฉพาะด้าน ไม่น้อยกว่า	๖๖	๒๑	๑๐๓	๑๒	๑๓
กลุ่มวิชาบังคับ	๔๖	๑๓.๗๓	๖๗.๓๒	๗.๘๔	๑๑.๑๑
กลุ่มวิชาเลือก	๒๐				
๕. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๔	๑๐ ๖.๕๔	๓๘ ๕๐.๕๘	๓๐ ๑๕.๖๑	๓๕ ๒๒.๒๘

จากตารางที่ ๑๐ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตของ
 โครงสร้างหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ข. ในแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

๑. จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๒.๗๔)
 มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๒. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ
 ๗๓.๒๐) มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๓. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๔.๐๕) มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๔. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเฉพาะด้าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๗.๓๒) มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๕. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเลือกเสรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๕๐.๕๘) มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

ตารางที่ ๑๑

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงสร้าง
ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๕๔ วิชาเอก – โท, วิชาเอกเดี่ยว.

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต			ไม่ตอบ จำนวน %
		มากเกินไป จำนวน %	พอดี จำนวน %	น้อยเกินไป จำนวน %	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐	๒๕ ๑๖.๓๔	๑๐๓ ๖๗.๓๒	๖ ๓.๙๒	๑๕ ๑๒.๔๒
๒. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐	๑๐	๑๐๕	๑๖	๑๘
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘	๖.๕๐	๗๑.๒๔	๑๐.๔๖	๑๑.๗๖
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า	๑๑๔	๒๒	๕๕	๑๔	๑๘
กลุ่มวิชาแกนพระพุทธศาสนา	๕๐	๑๔.๓๘	๖๔.๗๑	๕.๑๕	๑๑.๗๖
กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน	๖๔				
- วิชาเอก	(๔๖)				
- วิชาโท	(๑๘)				
๕. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๖	๑๑ ๗.๒๐	๘๒ ๕๓.๖๐	๑๕ ๑๒.๔๑	๔๑ ๒๖.๗๕

จากตารางที่ ๑๑ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตของ
โครงสร้างหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ.๒๕๔๔ วิชาเอก-โท, วิชาเอกเดี่ยว ในแต่ละกลุ่ม
ดังต่อไปนี้

๑. จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๗.๓๒)
มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๒. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ
๗๑.๒๔) มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๓. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๔.๗๑)
มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๔. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเลือกเสรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๕๓.๖๐)
มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

ตารางที่ ๑๒
 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงสร้าง
 ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๔๔ วิชาเอกคู่

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต			ไม่ตอบ จำนวน %
		มากเกินไป จำนวน %	พอดี จำนวน %	น้อยเกินไป จำนวน %	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๖๒	๔๓ ๒๖.๕๐	๗๕ ๕๑.๖๓	๕ ๕.๘๗	๒๒ ๑๔.๓๘
๒. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐	๕ ๕.๘๘	๑๑๐ ๗๑.๕๐	๑๔ ๕.๑๕	๒๐ ๑๓.๐๗
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า	๑๒๖	๓๐ ๑๕.๖๑	๕๑ ๕๕.๕๘	๑๒ ๗.๙๔	๒๐ ๑๓.๐๗
กลุ่มวิชาแกนพระพุทธศาสนา	๕๐				
กลุ่มวิชาเอก	๗๖				
กลุ่มวิชาเอก (๑)	(๓๘)				
กลุ่มวิชาเอก (๒)	(๓๘)				
๕. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๖	๑๐ ๖.๕๔	๘๑ ๕๒.๕๔	๑๕ ๑๒.๕๐	๔๓ ๒๖.๕๐

จากตารางที่ ๑๒ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตของ
 โครงสร้างหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๔๔ วิชาคู่ ในแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

๑. จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๕๑.๖๓)
 มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๒. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๑.๕๐)
 มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๓. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๕๕.๕๘)
 มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๔. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาเลือกเสรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๕๒.๕๔)
 มีความเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตมีความพอดีเหมาะสม

๔.๒.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรายวิชาต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

พ.ศ. ๒๕๓๘

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรายวิชาต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ ปรากฏในตาราง

๑๓ - ๑๕

ตารางที่ ๑๓ แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรายวิชาต่างๆที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา

รายการประเมิน	จำนวนหน่วยกิต	ความน่าสนใจของเนื้อหา		ความทันสมัยของเนื้อหา		ความเข้าใจของเนื้อหา		ความเหมาะสมของเนื้อหา		ความเหมาะสมของการสอน		มีประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติงาน		รวมเฉลี่ย	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ชื่อรายวิชา		๒.๕๕	๑.๕๖	๒.๓๓	๑.๖๐	๒.๑๔	๑.๕๗	๒.๒๗	๑.๖๓	๒.๒๘	๑.๖๔	๒.๓๖	๑.๖๖	๒.๓๓	๑.๖๑
๑. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๓๐	๒.๗๖	๑.๕๕	๒.๔๖	๑.๖๕	๒.๒๔	๑.๕๕	๒.๔๒	๑.๗๑	๒.๔๖	๑.๗๑	๒.๕๖	๑.๗๔	๒.๔๘	๑.๖๗
๒. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘	๒.๘๕	๑.๕๓	๒.๕๘	๑.๖๑	๒.๓๘	๑.๖๑	๒.๕๐	๑.๖๓	๒.๕๓	๑.๖๗	๒.๖๑	๑.๖๔	๒.๕๗	๑.๖๒
๓. กลุ่มวิชาภาษา	๘	๒.๒๒	๑.๔๖	๑.๕๖	๑.๔๔	๑.๗๕	๑.๗๘	๑.๘๕	๑.๔๔	๑.๕๓	๑.๔๖	๑.๕๘	๑.๕๕	๑.๕๖	๑.๔๕
๔. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖	๒.๕๒	๑.๖๗	๒.๓๑	๑.๗๑	๒.๑๗	๑.๖๕	๒.๒๖	๑.๗๕	๒.๒๑	๑.๗๒	๒.๒๗	๑.๗๕	๒.๒๕	๑.๗๒

ตารางที่ ๑๓ (ต่อ)

รายการประเมิน	จำนวนหน่วยกิต	ความน่าสนใจของเนื้อหา		ความทันสมัยของเนื้อหา		ความเข้าใจของเนื้อหา		ความเหมาะสมของเนื้อหา		ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน		มีประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติงาน		รวมเฉลี่ย	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ชื่อรายวิชา															
หมวดวิชาแกน	๕๐	๒.๗๑	๐.๖๒	๒.๔๔	๐.๖๗	๒.๔๑	๐.๖๗	๒.๔๒	๐.๖๗	๒.๔๔	๐.๖๑	๒.๔๗	๐.๖๔	๒.๔๗	๐.๖๗
พระพุทธศาสนา															
๑. กลุ่มวิชาภาษาบาลี	๘	๒.๕๐	๐.๗๑	๒.๒๔	๐.๗๒	๒.๔๒	๐.๗๒	๒.๒๕	๐.๗๕	๒.๒๐	๐.๗๖	๒.๒๗	๐.๗๗	๒.๓๑	๐.๗๔
๒. กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒	๒.๕๒	๐.๕๓	๒.๕๗	๐.๖๕	๒.๔๗	๐.๖๕	๒.๕๓	๐.๖๕	๒.๖๑	๐.๖๖	๒.๖๗	๐.๖๗	๒.๖๗	๐.๖๕
๓. กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐	๒.๗๒	๐.๖๓	๒.๕๐	๐.๖๗	๒.๓๓	๐.๖๗	๒.๔๗	๐.๖๕	๒.๕๑	๐.๗๑	๒.๕๔	๐.๖๗	๒.๕๑	๐.๖๕
หมวดวิชาเอก (แผน ก.)	๔๘	๒.๑๐	๐.๕๑	๒.๐๗	๐.๖๔	๑.๙๗	๐.๖๔	๑.๙๗	๐.๖๖	๒.๐๒	๐.๖๖	๒.๐๗	๐.๖๖	๑.๙๕	๐.๖๖
๑. กลุ่มวิชาบังคับ	๓๓	๒.๐๑	๐.๕๕	๒.๐๔	๐.๖๓	๑.๙๗	๐.๖๓	๑.๙๗	๐.๖๓	๑.๙๖	๐.๖๓	๑.๙๗	๐.๖๓	๑.๙๕	๐.๖๕
๒. กลุ่มวิชาเลือก	๑๕	๒.๑๗	๐.๖๒	๒.๐๒	๐.๖๕	๑.๙๗	๐.๖๖	๒.๐๗	๐.๖๕	๒.๐๗	๐.๖๕	๒.๐๗	๐.๖๕	๒.๐๗	๐.๖๕
๒.๑ วิชาเลือกบังคับ (ให้เลือกศึกษา ๑ ศาสนา)	๕	๒.๑๖	๐.๖๖	๒.๐๒	๐.๖๗	๑.๙๑	๐.๖๗	๒.๐๑	๐.๖๕	๒.๑๗	๐.๖๕	๒.๐๗	๐.๖๕	๒.๐๗	๐.๖๖

ตารางที่ ๑๓ (ต่อ)

รายการประเมิน	จำนวนหน่วยกิต	ความน่าสนใจของเนื้อหา		ความทันสมัยของเนื้อหา		ความเข้าใจเนื้อหา		ความเหมาะสมของเนื้อหา		ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน		มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน		รวมเฉลี่ย	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ชื่อรายวิชา															
๒.๒ วิชาเลือก	๑๐	๒.๑๕	๐.๕๕	๒.๐๑	๐.๕๕	๑.๕๓	๐.๕๕	๑.๕๕	๐.๖๐	๑.๕๕	๐.๖๒	๒.๐๔	๐.๖๒	๒.๐๑	๑.๕๕
๓. หมวดวิชาโทไม่น้อยกว่า	๑๕	๒.๑๓	๐.๕๕	๒.๐๑	๐.๕๕	๑.๕๓	๐.๕๕	๑.๕๑	๒.๐๐	๑.๕๓	๒.๐๐	๑.๕๖	๒.๐๑	๑.๕๕	๒.๐๐
๔. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๔	๒.๑๖	๐.๕๕	๒.๐๓	๐.๕๕	๑.๕๕	๐.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๖	๑.๕๓	๒.๐๔	๑.๑๔	๒.๐๒	๑.๕๔
หมวดวิชาเฉพาะ	๖๖	๒.๐๑	๐.๖๓	๑.๕๔	๐.๖๕	๑.๕๒	๑.๕๐	๑.๕๑	๒.๐๐	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๕๕	๑.๖๒	๑.๕๓	๑.๖๖
๑. กลุ่มวิชาบังคับ	๔๗	๒.๐๑	๐.๕๕	๑.๕๕	๐.๖๐	๑.๕๑	๒.๐๐	๑.๕๑	๒.๐๐	๑.๕๑	๑.๕๑	๒.๐๑	๑.๖๒	๑.๕๕	๑.๖๖
๒. กลุ่มวิชาเลือก	๑๕	๒.๐๐	๐.๖๑	๑.๕๐	๐.๖๐	๑.๕๒	๑.๕๐	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๖๖	๑.๕๑	๑.๖๖	๑.๕๐	๑.๕๕	๑.๖๖
๒.๑ วิชาเลือกบังคับให้มีให้เลือกศึกษา ๑ ศาสนา	๕	๑.๕๕	๐.๕๓	๑.๕๑	๑.๖๑	๑.๕๕	๑.๖๑	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๕๐	๑.๕๑	๑.๕๐
๒.๒ วิชาเลือก	๑๔	๒.๐๑	๐.๕๕	๑.๕๕	๑.๖๐	๒.๐๔	๑.๕๓	๑.๕๑	๒.๐๐	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๖๕	๑.๖๒	๑.๕๕	๑.๖๒
๓. หมวดวิชาโทไม่น้อยกว่า	๑๕	๑.๕๔	๐.๕๑	๒.๐๓	๑.๕๖	๒.๐๕	๑.๕๓	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๕๔	๒.๐๐	๑.๕๔	๑.๕๑	๑.๕๕	๑.๕๕
๓.๑ วิชาบังคับ	๑๒	๑.๕๖	๐.๕๑	๒.๐๓	๑.๖๑	๒.๐๖	๑.๕๑	๑.๕๑	๑.๖๖	๑.๕๑	๒.๐๐	๑.๕๖	๑.๕๒	๑.๕๕	๑.๖๕
๓.๒ วิชาเลือก	๖	๒.๐๑	๒.๐๑	๑.๕๖	๑.๕๗	๒.๐๓	๑.๕๕	๑.๕๑	๒.๐๐	๑.๕๖	๒.๐๐	๒.๐๑	๒.๐๐	๒.๐๐	๑.๕๕

จากตารางที่ ๑๓ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า รายวิชาต่างๆ ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา มีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. **หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป** ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์, กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์, กลุ่มวิชาภาษา และกลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีภาพรวมความเหมาะสมในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๓๓$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีเพียงความน่าสนใจของเนื้อหา ที่มีระดับความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๕๕$) ส่วนความทันสมัยของเนื้อหา, ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหากับจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละกลุ่มรายวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ยังพบว่า

(๑) **ด้านความน่าสนใจของเนื้อหา** พบว่ากลุ่มวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป มีระดับความน่าสนใจอยู่ในระดับมากทุกกลุ่มวิชา ยกเว้นกลุ่มวิชาภาษาที่มีระดับความน่าสนใจอยู่ในระดับน้อย

(๒) **ด้านความทันสมัยของเนื้อหา** พบว่า กลุ่มวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป มีระดับความสนใจอยู่ในระดับมากเพียงกลุ่มเดียวคือ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีความทันสมัยของเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับน้อย

(๓) **ด้านความซ้ำซ้อนของเนื้อหา** พบว่า ทุกกลุ่มวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปมีระดับความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในระดับน้อย

(๔) **ด้านความเหมาะสมของเนื้อหากับจำนวนหน่วยกิต** พบว่า มีเพียงกลุ่มวิชาเดียวที่มีระดับความเหมาะสมของเนื้อหากับจำนวนหน่วยกิตในระดับมาก คือ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีระดับความเหมาะสมในระดับน้อย

(๕) **ด้านความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน** พบว่า มีเพียงกลุ่มวิชาเดียวที่มีระดับความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก คือ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีระดับความเหมาะสมในระดับน้อย

(๖) **ด้านการมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน** พบว่า มี ๒ กลุ่มวิชาที่มีระดับความเหมาะสมของการมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงานในระดับมาก คือ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีระดับความเหมาะสมในระดับน้อย

๒. **หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา** ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มวิชาภาษาบาลี กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา และกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ มีภาพรวมความเหมาะสมในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๔๘$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา ความทันสมัยของ

เนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของ การจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ น้อย (น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา ยกเว้นรายวิชาในกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา ที่มีความสนใจของเนื้อหาอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๑$)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละกลุ่มรายวิชาในหมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ยัง พบว่า

(๑) **ด้านความน่าสนใจของเนื้อหา** พบว่ากลุ่มวิชาในหมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา มี ระดับความน่าสนใจอยู่ในระดับมากทุกกลุ่มวิชา

(๒) **ด้านความทันสมัยของเนื้อหา** พบว่ากลุ่มวิชาในหมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ๒ กลุ่มวิชาที่มีระดับความสนใจอยู่ในระดับมาก คือ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา และกลุ่มวิชา พระพุทธศาสนาประยุกต์ ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีความทันสมัยของเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับน้อย

(๓) **ด้านความซ้ำซ้อนของเนื้อหา** พบว่า ทุกกลุ่มวิชาในหมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา มีระดับความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในระดับน้อย

(๔) **ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิต** พบว่า มีเพียงกลุ่มวิชาเดียวที่มี ระดับความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิตใน ระดับมาก คือ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีระดับความเหมาะสมในระดับน้อย

(๕) **ด้านความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน** พบว่า มี ๒ กลุ่มวิชาที่มีระดับ ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก คือ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา และกลุ่ม วิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีระดับความเหมาะสมในระดับน้อย

(๖) **ด้านการมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน** พบว่า มี ๒ กลุ่มวิชาที่มีระดับความ เหมาะสมของการมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงานในระดับมาก คือ กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา และกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีระดับความเหมาะสมในระดับน้อย

๓. หมวดวิชาเอก

๓.๑ แผน ก. ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาบังคับ และกลุ่มวิชาเลือก มีภาพรวมความ เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๑.๕๕$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีความน่าสนใจของ เนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งจำนวน หน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ น้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

๓.๒ แผน ข. ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาบังคับ และกลุ่มวิชาเลือก มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๑.๕๓$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับ น้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

๔. หมวดวิชาโท

๔.๑ แผน ก. มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๐๑$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา มีความทันสมัยของเนื้อหา มีความซ้ำซ้อนของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิต มีความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

๔.๒ แผน ข. มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๑.๕๕$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา มีความทันสมัยของเนื้อหา มีความซ้ำซ้อนของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิต มีความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

๕. หมวดวิชาเลือกเสรี แผน ก. มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๐๒$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา มีความทันสมัยของเนื้อหา มีความซ้ำซ้อนของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิต มีความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

ตารางที่ ๑๔

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินรายวิชาต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอน
ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๖ สาขาวิชาปรัชญา แผน ก.

ชื่อรายวิชา	รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา		ความทันสมัย ของเนื้อหา		ความซ้ำซ้อน ของเนื้อหา		ความเหมาะสม ของเนื้อหา		ความเหมาะสม ของเนื้อหา		ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน		มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน		รวมเฉลี่ย	
			\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๑. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป (เช่นเดียวกับสาขาวิชาเอกศาสนา)		๓๐	๒.๕๕	๑.๕๖	๒.๓๓	๑.๖๐	๒.๑๔	๑.๕๗	๒.๒๓	๑.๖๓	๒.๒๖	๑.๖๖	๒.๓๖	๑.๖๖	๒.๓๓	๑.๖๖	๒.๓๓	๑.๖๖
๒. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา (เช่นเดียวกับสาขาวิชาเอกศาสนา)		๔๐	๒.๓๑	๑.๖๒	๒.๔๔	๑.๖๖	๒.๔๑	๑.๖๗	๒.๔๒	๑.๖๗	๒.๔๒	๑.๖๗	๒.๔๒	๑.๖๗	๒.๔๒	๑.๖๗	๒.๔๒	๑.๖๗
๓. กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา ประยุกต์		๑๐	๒.๑๓	๑.๖๔	๑.๕๖	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๕๕	๑.๖๕	๑.๕๕	๑.๖๕	๑.๕๕	๑.๖๕	๑.๕๕	๑.๖๕	๑.๕๕	๑.๖๕
๔. หมวดวิชาเอก		๔๘	๒.๐๒	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕
๔.๑ กลุ่มวิชาบังคับ		๓๘	๒.๑๔	๑.๖๓	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕
๔.๒ กลุ่มวิชาเลือก		๑๐	๑.๕๐	๑.๖๓	๑.๖๓	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕	๑.๖๕
๕. หมวดวิชาโท		๑๖	๒.๐๔	๑.๕๕	๑.๕๖	๑.๕๖	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕	๑.๕๕
๖. หมวดวิชาเลือกเสรี		๔	๒.๑๓	๑.๕๕	๑.๕๓	๑.๖๐	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓	๑.๕๓

ตารางที่ ๑๕

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรายวิชาต่างๆที่จัดการเรียนการสอน

ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๖ สาขาวิชาปรัชญา แผน ข.

ชื่อรายวิชา	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา		ความทันสมัยของ เนื้อหา		ความเข้าใจ ของเนื้อหา		ความเหมาะสม ของเนื้อหาเกี่ยวกับ จำนวนหน่วยกิต		ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน		มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน		รวมเฉลี่ย	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๑. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป (รายวิชาเช่นเดียวกับสาขาวิชาเอก ศาสนา)	๓๐	๒.๕๕	๑.๕๖	๒.๓๓	๑.๖๐	๒.๑๔	๑.๕๗	๒.๒๓	๑.๖๓	๒.๒๖	๑.๖๔	๒.๓๖	๑.๖๖	๒.๓๓	๑.๖๑
๒. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา (รายวิชาเช่นเดียวกับสาขาวิชาเอก ศาสนา)	๔๐	๒.๗๑	๑.๖๒	๒.๔๔	๑.๖๖	๒.๔๑	๑.๖๗	๒.๔๒	๑.๗๑	๒.๔๔	๑.๖๒	๒.๔๖	๑.๖๔	๒.๔๖	๑.๖๗
๓. กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ (รายวิชาเช่นเดียวกับแผน ก.)	๑๐	๒.๓๓	๑.๖๔	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๗	๑.๖๗	๑.๖๗	๑.๖๖	๑.๖๖	๒.๐๑	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖
๔. หมวดวิชาเฉพาะด้าน	๖๖	๑.๖๔	๑.๖๑	๑.๗๔	๑.๗๖	๑.๖๑	๑.๗๑	๑.๗๑	๑.๗๑	๑.๗๑	๑.๗๑	๑.๗๑	๑.๗๑	๑.๗๑	๑.๗๑
๔.๑ กลุ่มวิชาบังคับ	๓๖	๑.๖๖	๑.๖๔	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖
๔.๒ กลุ่มวิชาเลือก	๓๐	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑	๑.๖๑
๕. หมวดวิชาโท ไม่น้อยกว่า	๑๖	๒.๐๓	๑.๕๑	๑.๖๖	๑.๕๐	๑.๖๖	๑.๕๐	๑.๖๖	๑.๕๐	๑.๖๖	๑.๕๐	๑.๖๖	๑.๕๐	๑.๖๖	๑.๕๐
๕.๑ วิชาบังคับ	๘	๑.๕๓	๑.๖๒	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖	๑.๖๖
๕.๒ วิชาเลือก	๘	๒.๕๓	๑.๕๕	๑.๕๓	๑.๕๐	๑.๕๓	๑.๕๐	๑.๕๓	๑.๕๐	๑.๕๓	๑.๕๐	๑.๕๓	๑.๕๐	๑.๕๓	๑.๕๐

จากตารางที่ ๑๔ และ ๑๕ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า รายวิชาต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาปรัชญา แผนก. และแผน ข. มีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. **หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป** (เช่นเดียวกับสาขาวิชาศาสนา)

๒. **หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา** (เช่นเดียวกับสาขาวิชาศาสนา)

๓. **หมวดวิชาเอก**

๓.๑ **แผน ก. (หมวดวิชาเอก)** ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาบังคับ และกลุ่มวิชาเลือก มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๑.๘๕$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหา กับจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

๓.๒ **แผน ข. (หมวดวิชาเฉพาะด้าน)** ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาบังคับ และกลุ่มวิชาเลือก มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๑.๗๑$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหากับจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

๔. **หมวดวิชาโท**

๔.๑ **แผน ก.** มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๑.๕๕$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหากับจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

๔.๒ **แผน ข.** มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๑.๕๐$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ามีความน่าสนใจของเนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหากับจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกกลุ่มวิชา

๕. **หมวดวิชาเลือกเสรี** **แผน ก.** มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๐๐$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีความน่าสนใจของเนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหากับจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการ

เรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐)
ทุกกลุ่มวิชา

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน (Input)

ตารางที่ ๑๖

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน (อาจารย์และนิสิต)

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านอาจารย์	//////	//////	
๑. ความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่สอนตามหลักสูตรนี้	๒.๑๔	๑.๒๒	น้อย
๒. ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาของอาจารย์ที่สอน	๑.๕๒	๑.๒๕	น้อย
๓. ความตรงต่อเวลาในการสอนของผู้สอน	๒.๔๒	๑.๒๗	น้อย
๔. ปริมาณอาจารย์กับรายวิชาที่เปิดสอนตามหลักสูตร	๒.๓๗	๑.๒๕	น้อย
๕. มีระบบการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนตรงตามสาขาวิชาที่ต้องการ	๒.๔๐	๑.๒๓	น้อย
๖. ความเอาใจใส่ของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่สอน	๒.๓๑	๑.๒๐	น้อย
๗. อาจารย์ผู้สอนมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร	๒.๓๑	๑.๒๘	น้อย
๘. ผู้สอนได้มีการจัดระยะเวลาในการเรียนการสอนเหมาะสมในระดับใด	๒.๔๒	๑.๒๖	น้อย
๙. ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างอาจารย์และนิสิต	๒.๖๒	๑.๒๘	มาก
๑๐. มีระบบการบริหารงานบุคคลที่ดี เป็นธรรมและโปร่งใส	๒.๔๑	๑.๓๑	น้อย
รวมเฉลี่ย	๒.๓๓	๑.๒๖	น้อย
ด้านนิสิต	//////	//////	
๑. มีระบบการคัดเลือกนิสิตเข้าเรียน	๒.๕๐	๑.๓๑	น้อย
๒. นิสิตมีพื้นฐานความรู้เพียงพอในการศึกษาตามหลักสูตรนี้	๒.๒๕	๑.๒๕	น้อย
๓. นิสิตมีระดับสติปัญญาเพียงพอที่จะศึกษาในหลักสูตรนี้	๒.๓๒	๑.๒๖	น้อย
๔. นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้	๒.๒๗	๑.๒๒	น้อย
๕. นิสิตมีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรนี้	๒.๓๘	๑.๒๔	น้อย
๖. นิสิตมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตด้วยกัน	๒.๕๐	๑.๒๗	น้อย
๗. นิสิตมีความมั่นใจในความก้าวหน้าในการศึกษาตามหลักสูตรนี้	๒.๔๔	๑.๒๑	น้อย
๘. นิสิตมีความมั่นใจต่อความรู้ ความสามารถของอาจารย์ผู้สอนตามหลักสูตรนี้	๒.๔๕	๑.๒๗	น้อย
๙. นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันการศึกษานี้	๒.๕๑	๑.๒๘	มาก
๑๐. นิสิตมีความภาคภูมิใจในการเข้ามาศึกษาตามหลักสูตรนี้	๒.๕๕	๑.๒๕	มาก
รวมเฉลี่ย	๒.๔๓	๑.๒๖	น้อย

จากตารางที่ ๑๖ แสดงให้เห็นถึงผลการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน ดังนี้

๑. ด้านอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินให้ความเห็นว่าปัจจัยตัวป้อนด้านอาจารย์มีระดับความเหมาะสมในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๓๓$) และเมื่อพิจารณาถึงรายการประเมินแต่ละข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีระดับน้อยเกือบทุกข้อ (\bar{X} ต่ำกว่า ๒.๕๐) มีเพียงรายการเดียวที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๖๒$) คือ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และนิสิต

๒. ด้านนิสิต กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินให้ความเห็นว่า ปัจจัยตัวป้อนด้านนิสิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๔๓$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อรายการ พบว่ามีบางรายการที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐) ได้แก่ นิสิตมีความมั่นใจต่อความรู้ ความสามารถของอาจารย์ผู้สอนตามหลักสูตรนี้ นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันการศึกษานี้ และนิสิตมีความภาคภูมิใจในการเข้ามาศึกษาตามหลักสูตรนี้

ตารางที่ ๑๗
แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน
(ส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน)

รายการประเมิน	ความพอเพียง		คุณภาพ		ความสะดวกในการใช้บริการ		เฉลี่ย	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๑. เอกสาร ตำราประกอบการเรียนตามหลักสูตร	๒.๐๓	๑.๓๗	๑.๕๐	๑.๔๑	๑.๗๒	๑.๕๐	๑.๕๒	๑.๓๑
๒. เอกสารทางวิชาการอื่น ๆ	๑.๗๐	๑.๓๗	๑.๗๐	๑.๔๗	๑.๖๑	๑.๕๐	๑.๖๗	๑.๓๔
๓. โสตทัศนูปกรณ์	๑.๖๒	๑.๐๖	๑.๔๔	๑.๑๒	๑.๔๖	๑.๑๔	๑.๕๑	๑.๑๑
๓.๑ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ	๒.๑๒	๑.๓๓	๑.๗๓	๑.๔๐	๑.๗๔	๑.๔๓	๑.๕๔	๑.๔๓
๓.๒ เครื่องรับโทรทัศน์	๑.๗๕	๑.๒๔	๑.๕๗	๑.๒๕	๑.๕๖	๑.๒๕	๑.๖๓	๑.๑๖
๓.๓ วิทยุ/เทป	๑.๖๖	๑.๑๗	๑.๔๗	๑.๒๒	๑.๔๗	๑.๒๕	๑.๕๔	๑.๐๗
๓.๔ เครื่องเล่น V.D.O.	๑.๕๗	๑.๑๖	๑.๔๑	๑.๒๑	๑.๔๗	๑.๒๖	๑.๔๕	๑.๑๐
๓.๕ เครื่องเล่น V.C.D.	๑.๕๖	๑.๒๑	๑.๓๗	๑.๒๔	๑.๔๐	๑.๒๖	๑.๔๕	๑.๑๑
๓.๖ เครื่องเล่น D.V.D.	๑.๔๗	๑.๑๗	๑.๓๒	๑.๒๒	๑.๓๖	๑.๒๔	๑.๓๕	๑.๐๗
๓.๗ เครื่องฉายภาพ Projector	๑.๕๐	๑.๑๖	๑.๓๗	๑.๒๓	๑.๓๖	๑.๒๕	๑.๔๑	๑.๐๗
๓.๘ เครื่องฉายภาพทึบแสง	๑.๔๓	๑.๑๒	๑.๒๕	๑.๑๗	๑.๓๒	๑.๒๒	๑.๓๕	๑.๐๖
๓.๙ จอรับภาพ	๑.๕๕	๑.๒๓	๑.๓๗	๑.๒๔	๑.๔๔	๑.๓๑	๑.๔๗	๑.๑๕
๓.๑๐ เครื่องคอมพิวเตอร์ PC	๑.๕๖	๑.๒๖	๑.๓๖	๑.๓๑	๑.๓๕	๑.๓๑	๑.๔๔	๑.๑๕
๔. สื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน	๑.๗๑	๑.๐๗	๑.๕๖	๑.๑๕	๑.๕๕	๒.๑๕	๑.๖๐	๑.๑๔
๔.๑ สื่อการเรียนการสอนตามรายวิชา	๒.๐๑	๑.๑๕	๑.๗๕	๑.๓๔	๑.๗๔	๑.๓๗	๑.๕๑	๑.๒๐
๔.๒ แผ่นภาพ, วัสดุอุปกรณ์การสอน	๑.๗๓	๑.๒๓	๑.๖๒	๑.๒๗	๑.๖๐	๑.๓๔	๑.๖๕	๑.๑๖
๔.๓ สื่อมัลติมีเดีย CAI	๑.๔๑	๑.๑๗	๑.๓๑	๑.๑๕	๑.๒๗	๑.๒๓	๑.๓๓	๑.๑๑
๔.๔ Internet	๑.๕๗	๑.๒๕	๑.๔๒	๑.๒๖	๑.๔๔	๑.๓๔	๑.๔๗	๑.๒๐
๕. สถานที่เรียน	๑.๕๗	๑.๑๕	๑.๗๔	๑.๒๕	๑.๗๗	๑.๓๑	๑.๗๓	๑.๒๕
๕.๑ ห้องเรียน	๒.๒๗	๑.๒๕	๑.๕๓	๑.๔๓	๑.๕๕	๑.๔๗	๒.๐๖	๑.๒๖
๕.๒ ห้องสมุด	๒.๒๑	๑.๓๐	๑.๕๖	๑.๔๔	๑.๕๔	๑.๔๗	๒.๐๔	๑.๒๕
๕.๓ ห้องประชุม	๑.๕๓	๑.๒๓	๑.๗๓	๑.๓๖	๑.๗๗	๑.๓๕	๑.๑๗	๑.๒๒
๕.๔ ห้องโสตทัศนูปกรณ์	๑.๗๕	๑.๒๓	๑.๖๑	๑.๓๕	๑.๖๓	๑.๓๓	๑.๖๗	๑.๒๐

รายการประเมิน	ความพอใจ		คุณภาพ		ความสะดวกในการใช้บริการ		เฉลี่ย	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๕.๕ ห้องปฏิบัติการทางภาษา	๑.๖๘	๑.๒๑	๑.๔๘	๑.๓๒	๑.๕๓	๑.๓๒	๑.๕๓	๑.๑๘
๖. งบประมาณสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน	๑.๖๓	๑.๑๓	๑.๕๐	๑.๒๓	๑.๕๓	๑.๒๕	๑.๕๕	๑.๑๕
เฉลี่ยรวม	๑.๗๔	๑.๐๔	๑.๕๓	๑.๐๘	๑.๕๓	๑.๑๒	๑.๖๓	๑.๐๘

จากตารางที่ ๑๗ แสดงให้เห็นผลการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน ที่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบในการสนับสนุนการเรียนการสอน โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่า ปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบในการสนับสนุนการเรียนการสอน มีภาพรวมความเหมาะสมในระดับน้อย ($\bar{X} = ๑.๖๓$) และเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ทุกด้านทั้งในด้านความพอใจ คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนประกอบ พบผลการประเมิน ดังนี้

๑. ด้านเอกสาร ดำารประกอบกรเรียนตามหลักสูตร พบว่า ยังมีความเหมาะสมในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งในด้านความพอใจ คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ

๒. ด้านเอกสารทางวิชาการ พบว่า ยังมีความเหมาะสมในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งในด้านความพอใจ คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ

๓. ด้านโสตทัศนูปกรณ์ พบว่า ยังมีความเหมาะสมในระดับน้อยในด้านความพอใจ ส่วนด้านคุณภาพและความสะดวกในการใช้บริการ มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

๔. ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ยังมีความเหมาะสมในระดับน้อยในด้านความพอใจ และคุณภาพ ส่วนด้านความสะดวกในการใช้บริการ มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

๕. ด้านสถานที่เรียน พบว่า ยังมีความเหมาะสมในระดับน้อยในด้านความพอใจ และความสะดวกในการใช้บริการ ส่วนด้านคุณภาพ มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

๖. ด้านงบประมาณสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ยังมีความเหมาะสมในระดับน้อยทุกด้าน ทั้งในด้านความพอใจ คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านกระบวนการ (Process)

ตารางที่ ๑๘

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านกระบวนการ

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดการเรียนการสอน	///////	///////	
๑. อาจารย์สอนตามขอบข่ายรายวิชาที่กำหนดไว้ โดยมีกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบข่าย และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน	๒.๖๘	๑.๒๓	มาก
๒. อาจารย์ดำเนินการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ครบถ้วน	๒.๕๔	๑.๒๓	มาก
๓. มีการเตรียมความพร้อมในเนื้อหาของบทเรียนก่อนสอน	๒.๕๓	๑.๒๑	มาก
๔. อาจารย์ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน	๒.๕๒	๑.๒๖	มาก
๕. อาจารย์ใช้เทคนิคการสอน ดังต่อไปนี้			
๕.๑ การบรรยาย	๒.๖๕	๑.๓๐	มาก
๕.๒ การอภิปรายกลุ่ม	๒.๕๑	๑.๒๒	มาก
๕.๓ การทำรายงานของกลุ่มและส่วนบุคคล	๒.๖๒	๑.๒๕	มาก
๕.๔ การสาธิต	๒.๒๑	๑.๒๐	น้อย
๕.๕ ฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง	๒.๖๖	๑.๒๘	มาก
๕.๖ เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติม	๒.๐๕	๑.๑๘	น้อย
๕.๗ มีการศึกษานอกสถานที่	๑.๕๔	๑.๑๕	น้อย
(เฉลี่ยด้านเทคนิคการสอนของอาจารย์)	๒.๑๑	๐.๕๕	น้อย
๖. อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกทักษะด้วยตนเอง	๒.๔๑	๑.๒๓	น้อย
๗. อาจารย์ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสม	๒.๓๕	๑.๑๓	น้อย
๘. อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยที่สงสัย	๒.๕๖	๑.๒๑	มาก
๙. ปริมาณงานที่อาจารย์มอบหมายให้นักศึกษามีความเหมาะสม	๒.๕๒	๑.๒๔	มาก
๑๐. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเวลา	๒.๕๕	๑.๕๓	มาก
๑๑. วัสดุอุปกรณ์ในการสอนมีความน่าสนใจและทันสมัย	๒.๒๐	๑.๑๕	น้อย
๑๒. บรรยากาศในการเรียนสนุกสนานน่าสนใจ	๒.๔๑	๑.๒๐	น้อย
๑๓. การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์โดยทั่วไปมีคุณภาพดี	๒.๕๖	๑.๒๐	มาก
๑๔. ศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินการสอนของอาจารย์	๒.๕๐	๑.๒๕	มาก

ตารางที่ ๑๘ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑๕. อาจารย์มีการปรับปรุงการสอนตามผลการประเมิน	๒.๔๒	๑.๒๒	น้อย
รวมเฉลี่ย	๒.๔๕	๑.๑๑	น้อย
ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	////////	////////	
๑๖. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา	๒.๕๑	๑.๓๖	มาก
๑๗. เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางกฎเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล	๒.๒๑	๑.๒๗	น้อย
๑๘. วิธีการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	๒.๓๖	๑.๒๕	น้อย
๑๙. การวัดผลประเมินผลเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย	๒.๕๒	๑.๓๓	มาก
๒๐. มีคณะกรรมการดำเนินการวัดผลประเมินผลในระดับคณะ/วิทยาเขต	๒.๔๒	๑.๓๕	น้อย
รวมเฉลี่ย	๒.๔๐	๑.๒๕	น้อย

จากตารางที่ ๑๘ แสดงให้เห็นถึงผลการประเมินด้านกระบวนการ ดังนี้

๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่าปัจจัยด้านกระบวนการ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับ น้อย ($\bar{X} = ๒.๔๕$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน พบว่า มีบางรายการที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐) ได้แก่ อาจารย์สอนตามขอบข่ายรายวิชาที่กำหนดไว้ โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบข่าย และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน อาจารย์ดำเนินการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ครบถ้วน มีการเตรียมความพร้อมในเนื้อหาของบทเรียนก่อนสอน อาจารย์ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามปัญหาหรือข้อความรู้ที่สงสัย ปริมาณงานที่อาจารย์มอบหมายให้นักศึกษามีความเหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเวลา การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์โดยทั่วไปมีคุณภาพดี และนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินการสอนของอาจารย์

ในด้านการใช้เทคนิคการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๑๑$) เช่นกัน มีบางรายการที่เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐) ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การทำรายงานของกลุ่มและส่วนบุคคล

และการฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ได้แก่ การสาธิต การเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติม และ การศึกษานอกสถานที่

๒. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับ น้อย ($\bar{X} = ๒.๔๐$) และเพื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่า มีบางรายการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐) ได้แก่ การวัดและการประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา และการวัดผลประเมินผลเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ส่วนรายการที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย (\bar{X} น้อยกว่า ๒.๕๐) ได้แก่ เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางกฎเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล วิธีการวัดผลและประเมินผลมีความเหมาะสม และมีคณะกรรมการดำเนินการวัดผลประเมินผลในระดับคณะ/วิทยาเขต

๔.๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านผลผลิต (Output)

ตารางที่ ๑๕

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลด้านผลผลิต

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร	//////	//////	
๑. มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง	๒.๘๕	๐.๘๓	มาก
๒. มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้	๒.๗๑	๐.๘๒	มาก
๓. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใสและปฏิบัติตนเหมาะสม	๒.๘๗	๐.๘๔	มาก
๔. มีความเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา	๒.๘๑	๐.๘๖	มาก
๕. มีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล	๒.๘๑	๐.๘๕	มาก
๖. รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม	๒.๗๔	๐.๘๐	มาก
๗. มีโลกทัศน์และจิตสำนึกที่กว้างไกล	๒.๗๖	๐.๘๔	มาก
๘. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา/งานในหน้าที่	๒.๗๖	๐.๘๘	มาก
๙. มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม	๒.๗๔	๐.๘๗	มาก
๑๐. มีศักยภาพในการบริหารจัดการและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี	๒.๒๖	๑.๓๕	น้อย
รวมเฉลี่ย	๒.๗๓	๐.๗๘	มาก

ตารางที่ ๑๕ (ต่อ)

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านคุณลักษณะทั่วไป	////	/////	
๑๑. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	๒.๓๔	๐.๕๖	มาก
๑๒. มีความกระตือรือร้นและมั่นใจในตนเอง	๒.๘๑	๐.๕๐	มาก
๑๓. มีความประพฤติดี (มีคุณธรรม,ระเบียบวินัย,ซื่อสัตย์สุจริต)	๒.๕๔	๐.๘๕	มาก
๑๔. มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้	๒.๕๐	๐.๘๒	มาก
๑๕. เป็นผู้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	๒.๗๖	๐.๕๓	มาก
๑๖. มีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพและบุคลิกภาพอยู่เสมอ	๒.๗๖	๐.๘๔	มาก
๑๗. เป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	๓.๐๒	๐.๕๗	มาก
๑๘. เป็นผู้มีความตรงต่อเวลา	๒.๗๖	๐.๘๔	มาก
๑๙. เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	๒.๕๘	๐.๘๒	มาก
๒๐. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำที่ดี	๒.๕๐	๐.๘๖	มาก
รวมเฉลี่ย	๒.๘๖	๐.๗๕	มาก

จากตาราง ๑๕ แสดงให้เห็นถึงผลการประเมินปัจจัยด้านผลผลิต ดังนี้

๑. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๗๕$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าทุกรายการประเมินที่มีระดับความเหมาะสมในระดับมาก (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐) ยกเว้น มีศักยภาพในการบริหารจัดการและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = ๒.๒๖$)

๒. ด้านคุณลักษณะทั่วไป กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๘๖$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าทุกรายการประเมินมีระดับความเหมาะสมในระดับมาก (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐ ทุกรายการประเมิน)

๔.๖ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินด้านผลกระทบ (Impact)

ตารางที่ ๒๐

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลด้านผลกระทบ

คุณลักษณะของนิติตปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิติตปฏิบัติศาสนกิจ	////	////	
๑. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง	๒.๕๓	๐.๕๖	มาก
๒. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้	๒.๘๘	๐.๗๒	มาก
๓. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีปฏิปทาน่าเลื่อมใสและปฏิบัติตนเหมาะสม	๒.๘๘	๐.๗๒	มาก
๔. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา	๒.๕๓	๐.๗๒	มาก
๕. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล	๒.๕๒	๐.๖๗	มาก
๖. นิติตปฏิบัติศาสนกิจรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม	๒.๕๐	๐.๗๗	มาก
๗. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีโลกทัศน์และจิตสำนึกที่กว้างไกล	๒.๘๗	๐.๖๘	มาก
๘. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา/งานในหน้าที่	๒.๕๕	๐.๘๖	มาก
๙. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม	๒.๕๕	๐.๘๑	มาก
๑๐. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีศักยภาพในการบริหารจัดการและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี	๒.๕๑	๐.๖๒	มาก
รวมเฉลี่ย	๒.๕๒	๐.๕๓	มาก
ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะทั่วไปของนิติตปฏิบัติศาสนกิจ	////	////	
๑๑. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	๒.๕๑	๐.๖๕	มาก
๑๒. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความกระตือรือร้นและมั่นใจในตนเอง	๒.๕๕	๐.๗๑	มาก
๑๓. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความประพฤติดี (มีคุณธรรม,ระเบียบวินัย, ซื่อสัตย์สุจริต)	๓.๐๕	๐.๗๕	มาก
๑๔. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้	๓.๐๑	๐.๖๓	มาก
๑๕. นิติตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	๒.๕๔	๐.๗๓	มาก
๑๖. นิติตปฏิบัติศาสนกิจมีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพและบุคลิกภาพอยู่เสมอ	๒.๕๐	๐.๖๕	มาก
๑๗. นิติตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย	๓.๓๓	๐.๖๖	มาก

ตารางที่ ๒๐ (ต่อ)

คุณลักษณะของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
๑๘. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีความตรงต่อเวลา	๒.๕๕	๐.๗๐	มาก
๑๙. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	๓.๐๕	๐.๗๕	มาก
๒๐. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำที่ดี	๒.๕๒	๐.๗๓	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๐๑	๐.๕๓	มาก
ความพึงพอใจต่อการใช้งานนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	//////	//////	
๒๑. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความขยัน หมั่นเพียรในการปฏิบัติงาน	๓.๐๒	๐.๗๓	มาก
๒๒. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน	๒.๘๕	๐.๗๗	มาก
๒๓. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นที่รักและยอมรับของเพื่อนร่วมงาน	๒.๕๑	๐.๖๕	มาก
๒๔. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นที่ไว้วางใจของผู้ใช้งาน/ผู้บังคับบัญชา/เพื่อนร่วมงาน	๓.๐๒	๐.๗๓	มาก
๒๕. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเพียงพอในการปฏิบัติงาน	๒.๕๕	๐.๖๕	มาก
๒๖. ในภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้งานนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในระดับใด	๓.๐๑	๐.๗๑	มาก
รวมเฉลี่ย	๒.๕๗	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๒๐ แสดงให้เห็นผลการประเมินปัจจัยด้านผลกระทบ ดังนี้

๑. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๕๒$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน พบว่า มีระดับความเหมาะสมในระดับมากทุกรายการ (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐ ทุกรายการ)

๒. ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะทั่วไปของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๐๑$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน พบว่า มีระดับความเหมาะสมในระดับมากทุกรายการ (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐ ทุกรายการ)

๓. ความพึงพอใจต่อการใช้งานของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับ มาก ($\bar{X} = ๒.๕๗$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน พบว่า มีระดับความเหมาะสมในระดับมากทุกรายการ (\bar{X} มากกว่า ๒.๕๐ ทุกรายการ)

๔.๓ ผลการประมวลข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร

ผลจากการประมวลข้อเสนอแนะ จากแบบประเมินที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร ปรากฏผลดังต่อไปนี้

๑. ผลการประมวลข้อเสนอแนะด้านบริบท มีดังต่อไปนี้

๑.๑ หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น และเน้นสิ่งที่เป็จุดเด่นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้มากกว่าเดิม

๑.๒ หลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนหรือผลผลิตมีคุณธรรม จริยธรรม ที่ชัดเจน

๑.๓ หลักสูตรควรเป็นแบบสหวิทยาการ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

๑.๔ การจัดหลักสูตรควรมองเหตุการณ์ปัจจุบันและสภาพความเป็นจริงของสังคมรอบด้าน

๑.๕ หลักสูตรควรมีความเป็นสากลและมีมาตรฐาน

๑.๖ หลักสูตรควรมีมาตรฐานเท่าเทียมกับหลักสูตรอื่นในระดับอุดมศึกษา

๑.๗ ควรมีการสัมมนาและเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านศาสนาและปรัชญา เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้มีจุดเด่นของสาขาวิชา

๑.๘ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๑.๙ ควรมีการปรับปรุงรายวิชาและขอบข่ายรายวิชาให้มีความทันสมัยมากขึ้น

๑.๑๐ ควรจะเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการมองปัญหาสังคมตามแนวพุทธศาสตร์

๑.๑๑ ควรเน้นให้มีการศึกษาภาษาถิ่นสำหรับวิทยาเขตในส่วนภูมิภาคเพื่อเป็นการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม

๑.๑๒ ควรยุบรวมรายวิชาที่เดียวกันที่ต้องเรียน ๒ ภาคเรียนให้เรียนเพียง ๑ ภาคเรียน เช่น พระวินัยปิฎก ๑,๒ พระสุตตันตปิฎก ๑,๒ ประวัติพระพุทธศาสนา ๑,๒ เป็นต้น โดยผนวกสังเขปรายวิชาใหม่ และเพิ่มจำนวนหน่วยกิตให้มากขึ้นจาก ๒ หน่วยกิต เป็น ๓ หน่วยกิต

๑.๑๓ ควรมีการยุบรวมรายวิชาแต่งแปลบาลี ๑,๒ เข้ากับวิชาบาลีเสริมและให้นับหน่วยกิตด้วย

๑.๑๔ รายวิชาบาลีเสริมควรกำหนดให้เป็นวิชาบังคับ

๑.๑๕ ในกลุ่มวิชาภาษาควรเพิ่มภาษาจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ไว้เป็นวิชาเลือก

๑.๑๖ ควรเน้นการวิปัสสนากัมมัฏฐานให้จริงจังและมากกว่าที่เป็นอยู่

๒. ผลการประมวลข้อเสนอแนะด้านปัจจัยนำเข้า มีดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าเรียน โดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ของผู้สมัคร
- ๒.๒ ควรมีระบบการคัดเลือกผู้เข้าเรียนที่มีมาตรฐาน
- ๒.๓ ควรมีระบบการบริหารงานบุคคลที่เป็นธรรมและโปร่งใส
- ๒.๔ ควรมีระบบการคัดเลือกอาจารย์ตามความรู้ ความสามารถ และตรงกับสาขาที่ต้องการ
- ๒.๕ ควรมีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการสอนหรือถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน
- ๒.๖ ควรมีการจัดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ในการเรียนการสอนให้มากกว่าที่เป็นอยู่
- ๒.๗ ควรมีการลงทุนด้านสื่อโสตทัศนูปกรณ์และฝึกทักษะการใช้งานแก่อาจารย์ผู้สอน
- ๒.๘ ควรมีการจัดหา จัดทำตำรา และเอกสารประกอบการเรียน เอกสารทางวิชาการให้เพียงพอ

๓. ผลการประมวลข้อเสนอแนะด้านกระบวนการ มีดังต่อไปนี้

- ๓.๑ ควรมีการจัดอบรมความรู้พื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ที่ยังไม่มีพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอก่อนการเรียนตามหลักสูตร
- ๓.๒ ควรมีการปรับฐานความรู้ของผู้เรียนไม่ให้มีความแตกต่างกันมากจนเกินไป
- ๓.๓ ควรมีการการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมควบคู่กับการเรียน
- ๓.๔ ควรมีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำวิจัยควบคู่กับการเรียน
- ๓.๕ ควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ครอบคลุมการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมให้แก่บัณฑิตอย่างครบถ้วน
- ๓.๖ ควรมีการจัดอบรมสัมมนาเพิ่มทักษะด้านการสอน ให้มีเทคนิควิธีสอนที่หลากหลายให้แก่อาจารย์อย่างต่อเนื่อง
- ๓.๗ ควรมีการจัดอบรมการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสอนให้แก่อาจารย์อย่างต่อเนื่อง

๓.๘ อาจารย์ควรปรับวิธีการสอน การจัดกิจกรรมการสอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้

๔. ผลการประมวลข้อเสนอแนะด้านผลผลิต มีดังต่อไปนี้

๔.๑ ควรมีการปลูกฝังทัศนคติ อุดมการณ์ ความศรัทธาต่อสถาบัน และอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาเหนือสิ่งอื่นใด

๔.๒ ในกระบวนการผลิต ควรจะได้มีการแทรก และปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะทั่วไปของผลผลิตในทุกเวลาและทุกโอกาสที่สามารถจะทำได้

๔.๓ ผู้สอนควรทำตนให้เป็นแบบอย่างในการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะทั่วไปให้แก่ผู้เรียน

๕. ผลการประมวลข้อเสนอแนะด้านผลกระทบ มีดังต่อไปนี้

๕.๑ ควรมีการเสริมความรู้ด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของนิสิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาให้มาก เช่น ความรู้ด้านภาษา คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย

๕.๒ ควรมีการสร้างแรงเสริมให้แก่นิสิตที่สามารถสอบได้เปรียญธรรมประโยคต่าง ๆ ในขณะที่ยังเป็นนิสิต เพื่อสร้างวิถีสานให้แก่นิสิตทางด้านเปรียญธรรม โดยอาจยกเว้นค่าลงทะเบียนเรียน

๕.๓ มหาวิทยาลัยควรมีการคัดเลือกนิสิตที่ดี เก่ง ให้ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๕.๔ ควรได้มีการปรับปรุงกระบวนการ และกิจกรรมการปฏิบัติศาสนกิจให้มีความชัดเจนมากขึ้น

๕.๕ ควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการปฏิบัติศาสนกิจ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการนำเสนอสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านบริบท (Content) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Output) และด้านผลกระทบ (Impact) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบประเมินความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ โดยให้กลุ่มตัวอย่าง ๔ กลุ่มคือ ผู้บริหาร อาจารย์ นิสิต และผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ เป็นผู้ตอบแบบประเมินในด้านที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ส่งแบบประเมินไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๔ กลุ่ม และได้รับแบบประเมินกลับมา ดังนี้

๑. กลุ่มผู้บริหาร จำนวน ๓๕ ชุด รับคืน ๒๕ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๑๐
๒. กลุ่มอาจารย์ จำนวน ๖๕ ชุด รับคืน ๓๗ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๖๒
๓. กลุ่มนิสิต จำนวน ๑๓๒ ชุด รับคืน ๙๑ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๙๔
๔. กลุ่มผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ จำนวน ๑๖๓ ชุด รับคืน ๘๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ

๔๘.๐๘

รวมแบบประเมินที่ส่งไป ๔๐๓ ชุด รับคืน ๒๓๓ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๘๒

ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินมาวิเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ผลการประเมินด้านบริบท (Content)

๑.๑ ผลการประเมินด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สรุปได้ว่า

๑.๑.๑ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ มีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมาก และเห็นว่ามีความชัดเจนของภาษาที่

ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ, สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวัน, มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม และมีความสอดคล้องกับสมณสารูปของผู้เรียน ในระดับมากทุกด้าน

๑.๑.๒ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา มีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมาก และเห็นว่ามี ความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ, สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวัน, มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม และมีความสอดคล้องกับสมณสารูปของผู้เรียน ในระดับมากทุกด้าน

๑.๑.๓ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาปรัชญา มีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมาก และเห็นว่ามี ความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ, สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวัน, มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม และมีความสอดคล้องกับสมณสารูปของผู้เรียน ในระดับมากทุกด้าน

๑.๒ ผลการประเมินด้านโครงสร้างของหลักสูตร สรุปได้ว่า

๑.๒.๑ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินส่วนใหญ่ เห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา แผน ก. มีจำนวนหน่วยกิตที่เหมาะสมพอดี

๑.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินส่วนใหญ่ เห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา แผน ข. มีจำนวนหน่วยกิตที่เหมาะสมพอดี

๑.๒.๓ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินส่วนใหญ่ เห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๔๔ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา วิชาเอก- ท, วิชาเอกเดี่ยว มีจำนวนหน่วยกิตที่เหมาะสมพอดี

๑.๒.๔ กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินส่วนใหญ่ เห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๔๔ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา วิชาเอกคู่ มีจำนวนหน่วยกิตที่เหมาะสมพอดี

๑.๓ ผลการประเมินด้านรายวิชาต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร สรุป
ได้ว่า

๑.๓.๑ รายวิชาในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชา
ศาสนา มีข้อสรุป ดังนี้

๑) หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วยกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่ม
วิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษา และ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในภาพรวมมีระดับ
ความเหมาะสมในระดับน้อย โดยมีความเหมาะสมในด้านความน่าสนใจของเนื้อหา อยู่ในระดับ
มาก ส่วนความเหมาะสมในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มรายวิชา
ยังพบว่า กลุ่มรายวิชาที่มีความน่าสนใจของเนื้อหาอยู่ในระดับมาก คือกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่ม
วิชามนุษยศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ส่วนกลุ่มวิชาภาษา มีระดับความ
น่าสนใจของเนื้อหาอยู่ในระดับน้อย ในด้านความทันสมัยของเนื้อหา พบว่า ทุกกลุ่มวิชาในหมวด
นี้มีระดับความทันสมัยของเนื้อหาอยู่ในระดับน้อยทุกกลุ่มวิชา ในด้านความซ้ำซ้อนของเนื้อหา
พบว่า ทุกกลุ่มวิชามีความซ้ำซ้อนของเนื้อหาอยู่ในระดับน้อย ในด้านความเหมาะสมของเนื้อหา
กับจำนวนหน่วยกิต พบว่า มีกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ที่มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่ม
วิชาอื่นมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ในด้านความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน
พบว่า มีกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ที่มีระดับความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับ
มาก ส่วนกลุ่มวิชาอื่นมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ในด้านการมีประโยชน์ต่อการ
นำไปใช้ปฏิบัติงาน พบว่า มีกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ที่มีระดับการมี
ประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มวิชาอื่นอยู่ในระดับน้อย

๒) หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยกลุ่มวิชาภาษาบาลี
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา และกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ มีภาพรวมความเหมาะสมในระดับ
น้อย โดยมีความเหมาะสมในระดับน้อยทุกด้าน ทุกกลุ่มวิชา ยกเว้นรายวิชากลุ่มวิชา
พระพุทธศาสนา มีระดับความสนใจของเนื้อหาอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มวิชา
ยังพบว่า ทุกกลุ่มวิชาในหมวดนี้มีระดับความน่าสนใจของเนื้อหาอยู่ในระดับมากทุกกลุ่มวิชา ใน
ด้านความทันสมัยของเนื้อหา มีกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา และกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ที่มี
ระดับความทันสมัยของเนื้อหาในระดับมาก ส่วนกลุ่มวิชาอื่นอยู่ในระดับน้อย ในด้านความซ้ำซ้อน
ของเนื้อหา มีระดับความซ้ำซ้อนของเนื้อหาในระดับน้อยทุกกลุ่มวิชา ในด้านความเหมาะสมของ
เนื้อหา กับจำนวนหน่วยกิต มีกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาที่มีระดับความเหมาะสมของเนื้อหา
กับจำนวนหน่วยกิตในระดับมาก ส่วนกลุ่มวิชาอื่นอยู่ในระดับน้อย ส่วนในด้านความเหมาะสมของ

การจัดการเรียนการสอน และด้านการมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงาน มีกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา และกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ที่มีระดับความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มวิชาอื่นอยู่ในระดับน้อย

๓) หมวดวิชาเอก ทั้งแผน ก. และ ข. ประกอบด้วยกลุ่มวิชาบังคับ และกลุ่มวิชาเลือก มีภาพรวมความเหมาะสมในระดับน้อย และอยู่ในระดับน้อย ในทุกด้านและทุกกลุ่มวิชา

๔) หมวดวิชาโท ทั้ง แผน ก. และ ข. มีภาพรวมความเหมาะสมในระดับน้อย และอยู่ในระดับน้อยในทุกด้านและทุกกลุ่มวิชา

๕) หมวดวิชาเลือกเสรี มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และอยู่ในระดับน้อยในทุกด้านและทุกกลุ่มวิชา

๑.๓.๒ รายวิชาในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชา

ปรัชญา

มีข้อสรุป ดังนี้

๑) หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป (เช่นเดียวกับสาขาวิชาศาสนา)

๒) หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา (เช่นเดียวกับสาขาวิชาศาสนา)

๓) หมวดวิชาเอก

๓.๑) แผน ก. (หมวดวิชาเอก) ประกอบด้วยกลุ่มวิชาบังคับ และกลุ่มวิชาเลือก มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และอยู่ในระดับน้อยทุกด้านและทุกกลุ่มวิชา

๓.๒) แผน ข. (หมวดวิชาเฉพาะ) ประกอบด้วยกลุ่มวิชาบังคับ และกลุ่มวิชาเลือก มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และอยู่ในระดับน้อยทุกด้านและทุกกลุ่มวิชา

๔) หมวดวิชาโท

๓.๑) แผน ก. มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และอยู่ในระดับน้อยทุกด้านและทุกกลุ่มวิชา

๓.๒) แผน ข. มีภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และอยู่ในระดับน้อยทุกด้านและทุกกลุ่มวิชา

๒. ผลการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน (Input)

๒.๑ ผลการประเมินด้านอาจารย์ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า ในภาพรวมปัจจัยตัวป้อนด้านอาจารย์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อย โดยเฉพาะความเชี่ยวชาญของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีน้อยกว่าทุกรายการ มีเพียงรายการเดียวที่เห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก คือ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และนิสิต

๒.๒ ผลการประเมินด้านนิสิต สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า ในภาพรวมปัจจัยตัวป้อนด้านนิสิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะนิสิตมีพื้นฐานความรู้ เพียงพอในการศึกษาตามหลักสูตรนี้ที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีน้อยกว่าทุกรายการ มีบาง รายการที่เห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก คือ มีระบบการคัดเลือกนิสิตเข้าเรียน นิสิตมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตด้วยกัน นิสิตมีความมั่นใจต่อความรู้ ความสามารถของอาจารย์ ผู้สอน นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันการศึกษานี้ และนิสิตมีความภาคภูมิใจในการเข้ามาศึกษาตาม หลักสูตรนี้

๒.๓ ผลการประเมินส่วนประกอบอื่นๆที่สนับสนุนการเรียนการสอน สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า ในภาพรวมปัจจัยตัวป้อนด้านส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และเห็นว่าทุกรายการมีความเหมาะสมในระดับ น้อย ทั้งในด้านความพอเพียง คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ

๓. ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process)

๓.๑ ผลการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ ประเมินมีความเห็นว่า ปัจจัยด้านกระบวนการที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย แต่มีบางรายการที่เห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก คือ อาจารย์สอน ตามขอบข่ายรายวิชาที่กำหนดไว้ โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบข่าย และกิจกรรมการเรียน การสอนที่ชัดเจน อาจารย์ดำเนินการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ครบถ้วน มีการเตรียมความพร้อม ในเนื้อหาของบทเรียนก่อนสอน อาจารย์ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน อาจารย์เปิดโอกาสให้นิสิตซักถามปัญหาหรือข้อความรู้ที่สงสัย ปริมาณงานที่อาจารย์มอบหมายให้ นิสิตมีความเหมาะสม กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเวลา การจัดการเรียนการสอน ของอาจารย์โดยทั่วไปมีคุณภาพดี และนิสิตมีส่วนร่วมในการประเมินการสอนของอาจารย์

๓.๒ ผลการประเมินด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ผู้ประเมินมีความเห็นว่า ปัจจัยกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการ

สอนในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย มีบางรายการที่เห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก คือ การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา และ การวัดผลประเมินผลเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย

๔. ผลการประเมินด้านผลผลิต (Outcome)

๔.๑ ผลการประเมินด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่า ปัจจัยด้านผลผลิตด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรในภาพรวม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก และเห็นว่ามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากทุกรายการ ยกเว้นการมีศักยภาพในการบริหารจัดการ และเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ที่มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

๔.๒ ผลการประเมินด้านคุณลักษณะทั่วไป สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่า ปัจจัยด้านผลผลิตด้านคุณลักษณะทั่วไปในภาพรวม มีคุณลักษณะทั่วไปอยู่ในระดับมาก และเห็นว่ามีคุณลักษณะทั่วไปอยู่ในระดับมากทุกรายการ

๕. ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact)

๕.๑ ผลการประเมินด้านความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่า ปัจจัยด้านผลกระทบด้านความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในระดับมากทุกรายการ

๕.๒ ผลการประเมินด้านความพึงพอใจต่อคุณลักษณะทั่วไป ของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่า ปัจจัยด้านผลกระทบด้านความพึงพอใจต่อคุณลักษณะทั่วไปของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะทั่วไปของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในระดับมากทุกรายการ

๔.๓ ผลการประเมินด้านความพึงพอใจต่อการใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่า ปัจจัยด้านผลกระทบด้านความพึงพอใจต่อการใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อการใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจในระดับมากทุกรายการ

๖. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร

จากผลการประมวลข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จากกลุ่มตัวอย่างผู้ประเมิน สรุปได้ว่า มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต คือ

๖.๑ **ด้านบริบท** สรุปได้ว่า หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น และเน้นในสิ่งที่เป็จุดเด่นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนหรือผลผลิตมีคุณธรรม จริยธรรม ที่ชัดเจน หลักสูตรควรเป็นแบบสหวิทยาการ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดหลักสูตรควรมองเหตุการณ์ปัจจุบันและสภาพความเป็นจริงของสังคมรอบด้าน หลักสูตรควรมีความเป็นสากลและมีมาตรฐานเท่าเทียมกับหลักสูตรอื่นในระดับอุดมศึกษา วัตถุประสงค์ของหลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ควรมีการปรับปรุงรายวิชาและขอบข่ายรายวิชาให้มีความทันสมัยมากขึ้น ควรจะเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการมองปัญหาสังคม แนวเชิงพุทธศาสตร์ ควรเน้นให้มีการศึกษาภาษาถิ่นสำหรับวิทยาเขตในส่วนภูมิภาคเพื่อเป็นการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม ควรยุบรวมรายวิชาที่เดียวกันที่ต้องเรียน ๒ ภาคเรียน ให้เรียนเพียง ๑ ภาคเรียน โดยผนวกสังเขปรายวิชาใหม่ และเพิ่มจำนวนหน่วยกิตให้มากขึ้นจาก ๒ หน่วยกิต เป็น ๓ หน่วยกิต รายวิชาบาลีเสริมควรกำหนดให้เป็นวิชาบังคับ ในกลุ่มวิชาภาษาควรเพิ่มภาษาจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ไว้เป็นวิชาเลือก และ ควรเน้นการวิปัสสนากัมมัฏฐานให้จริงจังและมากกว่าที่เป็นอยู่

๖.๒ **ด้านปัจจัยตัวป้อน** สรุปได้ว่า ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าเรียนโดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ของผู้สมัคร ควรมีระบบการคัดเลือกผู้เข้าเรียนที่มีมาตรฐาน ควรมีระบบการคัดเลือกอาจารย์ตามความรู้ ความสามารถ และตรงกับสาขาที่ต้องการ ควรมีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการสอนหรือถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน ควรมีการจัดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ในการเรียนการสอนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ควรมีการลงทุนด้านสื่อโสตทัศนูปกรณ์และฝึกทักษะการใช้งานแก่อาจารย์ผู้สอนและ ควรมีการจัดหาตำรา และเอกสารประกอบการเรียน เอกสารทางวิชาการให้เพียงพอ

๖.๓ **ด้านกระบวนการ** สรุปได้ว่า ควรมีการจัดอบรมความรู้พื้นฐานให้แก่ผู้เรียนที่ยังไม่มีพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอก่อนการเรียนตามหลักสูตร ควรมีการปรับฐานความรู้ของผู้เรียนไม่ให้ความแตกต่างกันมากจนเกินไป ควรมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมควบคู่กับการเรียน ควรมีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำวิจัยควบคู่กับการเรียน ควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครอบคลุมการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมให้แก่บัณฑิตอย่างครบถ้วน ควรมีการจัดอบรมสัมมนาเพิ่มทักษะด้านการสอน ให้มีเทคนิควิธีสอนที่หลากหลายให้แก่อาจารย์อย่างต่อเนื่อง

ควรมีการจัดอบรมการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสอนให้แก่อาจารย์อย่างต่อเนื่อง และอาจารย์ควรปรับวิธีการสอน การจัดกิจกรรมการสอน โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้

๔. ด้านผลผลิต สรุปได้ว่า ควรมีการปลูกฝังทัศนคติ อุทิศตน ความศรัทธาต่อสถาบัน และอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาเหนือสิ่งอื่นใด ในกระบวนการผลิต ควรจะได้มีการแทรก และปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะทั่วไปของผลผลิตในทุกเวลาและทุกโอกาสที่สามารถจะทำได้ และผู้สอนควรทำตนให้เป็นแบบอย่าง ในการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะทั่วไปให้แก่ผู้เรียน

๕. ด้านผลกระทบ สรุปได้ว่า ควรมีการเสริมความรู้ด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของนิสิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาให้มาก เช่น ความรู้ด้านภาษา คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรมีการสร้างเสริมให้แก่นิสิตที่สามารถสอบได้เปรียญธรรมประโยคต่าง ๆ ในขณะที่ยังเป็นนิสิต เพื่อสร้างวิทยฐานะให้แก่นิสิตทางด้านเปรียญธรรม โดยอาจยกเว้นค่าลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยควรมีการคัดเลือกนิสิตที่ดี เก่ง ให้ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรได้มีการปรับปรุงกระบวนการและกิจกรรมการปฏิบัติศาสนกิจให้มีความชัดเจนมากขึ้น และควรมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการปฏิบัติศาสนกิจ

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบ ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ผลการประเมินด้านบริบท

๑.๑ จากผลการประเมินด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ เฉพาะสาขาวิชาศาสนา และสาขาวิชาปรัชญา ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังกล่าว มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเห็นว่ามี ความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวัน มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม และมีความสอดคล้องกับสมณสาธูปของผู้เรียน ในระดับมากทุกด้าน นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ไทย จัดตั้งขึ้นตามปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็น

สถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป^๑ และยังได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐^๒ หมวดที่ ๑ มาตรา ๖ กำหนดให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถานที่ศึกษาและวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์ “ให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนา สำหรับประยุกต์เข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ อันจะอำนวยประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคม และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาสำหรับพัฒนาบุคคลให้มีความสมดุลในด้านกายภาพ สังคม จิตใจ และปัญญา” จึงมีความสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตรและปณิธานของการจัดตั้งมหาวิทยาลัย ระดับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังกล่าวจึงอยู่ในระดับมาก และระดับมากทุกด้านทั้งความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวัน มีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม และมีความสอดคล้องกับสมณสาธูปของผู้เรียน

๑.๒ จากผลการประเมินด้านโครงสร้างของหลักสูตร ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มีโครงสร้างของจำนวนหน่วยกิตที่พอดีและเหมาะสม นั้น น่าจะเป็นผลมาจากการที่มีการปรับปรุงจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชาต่าง ๆ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคมและสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทย ดังจะเห็นได้ว่า หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิตในสมัยเริ่มแรกของการเปิดการเรียนการสอนนั้น มีจำนวนหน่วยกิตถึง ๒๑๑ หน่วยกิต ต่อมาก็ได้มีการปรับลดจำนวนหน่วยกิตให้มีความเหมาะสมตามลำดับ เช่น ในปีพ.ศ. ๒๕๐๘ พ.ศ. ๒๕๑๑ และ พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรของแต่ละคณะให้มีจำนวนหน่วยกิตเท่ากันคือ ๒๐๐ หน่วยกิต และในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย คือให้มีจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตร เป็น ๑๕๐ หน่วยกิต นอกจากนี้มีการปรับปรุงจำนวนหน่วยกิตแล้ว การปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ยังได้ปรับปรุงโครงสร้าง

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), ไม่มีเลขหน้า.

^๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พัฒนาการพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๘๐ - ๘๑.

ของรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษาและวัฒนธรรมในปัจจุบันด้วย^๑

จากการพยายามในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงทำให้โครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มีระดับความเหมาะสมในระดับมากทั้งในภาพรวมและทุกด้าน นอกจากนี้การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรให้ผู้เรียนมีเวลาเรียนในหลักสูตรนี้เป็นเวลา ๕ ปี ซึ่งแตกต่างกับสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาอื่นที่กำหนด ๔ ปี โดยที่หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้กำหนดให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติศาสนกิจหลังจากเรียนครบ ๔ ปี โดยให้ปฏิบัติศาสนกิจในหน่วยงาน องค์กร วัด หรือสถาบันการศึกษาอีกไม่น้อยกว่า ๑ ปี จึงจะสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) ยังถือเป็นจุดเด่นประการหนึ่งของหลักสูตร ที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติตนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคมได้อย่างเต็มที่

๑.๓ จากผลการประเมินด้านรายวิชาต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ที่พบว่า ทั้งหมดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา หมวดวิชาเอก หมวดวิชาโท และหมวดวิชาเลือก มีภาพรวมของความเหมาะสมของรายวิชาอยู่ในระดับน้อย ทุกหมวดวิชา ส่วนในรายละเอียดของแต่ละกลุ่มวิชาในแต่ละหมวดนั้น ยังพบว่า กลุ่มวิชาภาษา ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป และกลุ่มวิชาภาษาบาลี ในหมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา มีความน่าสนใจของเนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา ความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิต ความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอน และการมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยกว่าทุกกลุ่มวิชา นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ในกลุ่มวิชาภาษา และกลุ่มวิชาภาษาบาลี เป็นกลุ่มวิชาที่นิสิตต้องเรียน แต่เนื่องจากนิสิตไม่มีพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอในการเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาภาษา ผู้เรียนจะต้องเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ ๑ และรายวิชาภาษาอังกฤษ ๒ เป็นวิชาเลือกบังคับ และกลุ่มวิชาภาษาบาลี ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาบังคับในหมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา การเรียนในรายวิชาดังกล่าวต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอจึงจะสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากนิสิตส่วนใหญ่ไม่มีความรู้พื้นฐานที่ดีพอเพราะสำเร็จการศึกษาจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถที่จะเรียนรายวิชาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เห็นว่ากลุ่มวิชาดังกล่าวมี

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้าค่านำ.

ความน่าสนใจของเนื้อหา มีความทันสมัยของเนื้อหา มีความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งจำนวนหน่วยกิต มีความเหมาะสมของเนื้อหาของการจัดการเรียนการสอน และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาศาสนา และปรัชญา เป็นหลักสูตรที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการที่จะศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะคัมภีร์ต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก และอรรถกถาต่าง ๆ ผู้เรียนจึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้วิชาภาษาบาลี เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ การที่ผู้เรียนไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภาษาบาลี จึงจำเป็นต้องมีการเรียนเสริม หรือมีการฝึกอบรมทางภาษาบาลีให้มากขึ้น

ส่วนวิชาภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ก็เป็นความจำเป็นที่นิสิตผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ เพราะในยุคสมัยปัจจุบันเป็นยุคที่มีการสื่อสารกันอย่างไม่จำกัดขอบเขต การเรียนรู้หรือการมีความสัมพันธ์กัน ระหว่างผู้นับถือพุทธศาสนาในต่างประเทศทั่วโลกก็เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ทั่วโลก หรือมีการประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างพุทธศาสนิกชนจากประเทศต่าง ๆ บ่อยครั้ง ประกอบกับในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ยังได้กำหนดให้ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย ต้องเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป อย่างน้อย ๑๒ หน่วยกิต ผู้วิจัยจึงเห็นว่า หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยยังมีความจำเป็นที่จะต้องบรรจุรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นในหลักสูตรอย่างน้อยให้มี ๑๒ หน่วยกิตตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่ได้กำหนดไว้ (ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ ได้กำหนดรายวิชาภาษาอังกฤษ ไว้เป็นวิชาเลือกบังคับในกลุ่มวิชาภาษา เพียง ๑ หน่วยกิต คือ รายวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน รหัส ๐๐๐ ๑๐๕ และให้เลือกเรียนภาษาต่างประเทศ อีก ๑ ภาษา จำนวน ๔ หน่วยกิต ในกรณีที่ไมเลือกเรียนภาษาต่างประเทศอื่น ให้เลือกเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ ๑ และ ๒ จำนวน ๔ หน่วยกิต^๑

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังเห็นว่า มีรายวิชาที่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต คือ รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าและการวิจัย โดย

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๓ - ๔.

อาจจะจัดให้เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาเลือก หรือบังคับเลือกเพื่อให้บัณฑิตได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้า และวิจัย อันจะเป็นสร้างองค์ความรู้ในทางพระพุทธศาสนา และนำองค์ความรู้นั้นมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และใช้แก้ปัญหาด้านศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจหลักของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในด้านการวิจัยและพัฒนา

๒. ผลการประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน

การประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน ผู้วิจัยได้ประเมินปัจจัยตัวป้อนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มีปัจจัยตัวป้อนที่เกี่ยวข้อง ๓ ด้าน คือ ด้านอาจารย์ ด้านนิสิต และด้านส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน จากผลการวิจัยที่พบสามารถอภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

๒.๑ จากผลการประเมินด้านอาจารย์ ที่พบว่า มีระดับความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะความเชี่ยวชาญของอาจารย์ผู้สอนที่พบว่า มีระดับความเหมาะสมในระดับน้อยกว่าทุกรายการนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา เป็นหลักสูตรที่ต้องการความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้สอนในสาขาวิชานี้เป็นอย่างมาก จากสถานภาพของอาจารย์ด้านวุฒิการศึกษา และสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา พบว่าอาจารย์มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและเอกค่อนข้างสูง โดยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา แต่ศึกษาต่อสาขาอื่นในระดับปริญญาโทและเอก จึงทำให้มีความรู้แต่ขาดความเชี่ยวชาญในสาขานี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า มีระบบการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนตรงตามสาขาวิชายังอยู่ในระดับน้อย และยังสอดคล้องกับรายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^๑ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำวิจัยไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่พบปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษาด้านการผลิตบัณฑิตว่า ยังมีอาจารย์ผู้สอนส่วนหนึ่งต้องรับผิดชอบสอนในรายวิชาที่ไม่ความถนัดหรือไม่ตรงกับความรู้ ความเชี่ยวชาญในการสอน ประกอบกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาดังกล่าว ผู้สอนยังขาดทักษะและขาดการนำสื่อการสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนจึงทำให้กระบวนการเรียนการสอนขาดความน่าสนใจ

^๑ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์, “การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, รายงานการวิจัย, (วิจัยสถาบัน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒๖ - ๒๒๗.

อย่างไรก็ตามมีผลการประเมินด้านอาจารย์ที่พบว่า มีระดับความเหมาะสมในระดับมาก คือ มีความสัมพันธ์ที่ีระหว่างอาจารย์และนิสิต ผลการวิจัยในด้านนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิตมีระดับความเหมาะสมในระดับมาก เป็นเพราะว่าสถานภาพของอาจารย์ผู้สอนและนิสิตผู้เรียนมีสถานภาพเป็นพระภิกษุ อาจารย์บางท่านถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีสถานภาพเป็นคฤหัสถ์ แต่ก็เคยบวชเป็นพระภิกษุมาก่อน ต่างมีความเข้าใจในสถานภาพและวัฒนธรรมของกันและกัน อีกทั้งอาจารย์ส่วนใหญ่ก็เป็นศิษย์เก่าจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ความสัมพันธ์จึงเป็นลักษณะรุ่นพี่และรุ่นน้องมากกว่าอาจารย์และศิษย์ ลักษณะความสัมพันธ์เช่นนี้เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบ (Horizontal) ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างอาจารย์และนิสิตจึงอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยที่น่าสนใจเกี่ยวกับปัจจัยตัวป้อนด้านอาจารย์อีกประการหนึ่ง ก็คือ พบว่าระบบการบริหารงานบุคคลที่ดี เป็นธรรมและโปร่งใส ยังมีความเหมาะสมในระดับน้อย นั้นสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^๑ ที่พบว่า ปัญหาอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการบริหารจัดการด้านการผลิตบัณฑิต คือ ระบบการบริหารงานบุคคลไม่มีความโปร่งใส โดยเฉพาะระบบการคัดเลือกและการบรรจุอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ยังคงมีระบบอุปถัมภ์ จึงส่งผลทำให้ได้อาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ต้องการ อย่างไรก็ตาม เมื่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาประกาศใช้ ปัจจัยสำคัญหนึ่งคือปัจจัยด้านคณาจารย์ ได้กำหนดให้ส่วนงานที่จัดการศึกษามีระบบการคัดเลือกอาจารย์ที่เป็นธรรมและโปร่งใส เพื่อให้ได้อาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถตรงกับสาขาวิชาที่ต้องการ จะช่วยให้ระบบการบริหารงานบุคคล มีความเป็นธรรมและโปร่งใสขึ้น ส่งผลให้ได้อาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชามากขึ้น

๒.๒ จากผลการประเมินด้านนิสิต ที่พบว่า มีระดับความเหมาะสมในภาพรวมปัจจัยตัวป้อนด้านนิสิตอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะนิสิตมีพื้นฐานความรู้เพียงพอในการศึกษาตามหลักสูตรนี้อยู่ในระดับน้อยกว่าทุกรายการ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ผลจากการสำรวจสถานภาพของนิสิตด้านระดับการศึกษา ก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า นิสิตส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จึงทำให้ไม่มีความรู้

^๑อ้างแล้ว, สมบูรณ์ บุญฤทธิ์, “การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, หน้า ๒๒๖.

พื้นฐานเพียงพอในการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ซึ่งมีรายวิชาเฉพาะสำหรับการเรียนในสาขาวิชา ศาสนาและปรัชญา หลายรายวิชา อาทิ รายวิชาในกลุ่มวิชาภาษา ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนจำนวน ๘ หน่วยกิต รายวิชาในกลุ่มวิชาแกนพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนจำนวน ๕๐ หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชาที่จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอในการเรียน อาทิ ในกลุ่มวิชาภาษาบาลี จะต้องเรียนจำนวน ๘ หน่วยกิต ประกอบด้วยรายวิชา แต่งแปลบาลี ๑, แต่งแปลบาลี ๒, บาลี ไวยากรณ์ชั้นสูง, วรรณคดีบาลี กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน ๓๒ หน่วยกิต มีรายวิชาที่ต้อง เรียน ได้แก่ พระไตรปิฎกศึกษา, พระวินัยปิฎก ๑, พระวินัยปิฎก ๒, พระสุตตันตปิฎก ๑, พระสุตตันตปิฎก ๒, พระอภิธรรมปิฎก ๑, พระอภิธรรมปิฎก ๒, เป็นต้น เมื่อนิสิตที่เข้าศึกษาใน หลักสูตรนี้ไม่มีพื้นฐานความรู้ในรายวิชาเหล่านี้มาก่อน จึงทำให้ไม่สามารถเรียนรายวิชาเหล่านี้ได้ ดีเท่าที่ควร

ในอดีตที่ผ่านมา การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จะต้องมียุทธศาสตร์ นอกจากวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่าแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ทางปรัชญาธรรม ๕ ประโยคขึ้นไปประกอบเป็นคุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเรียนด้วยการ กำหนดคุณสมบัติเช่นนั้นทำให้ได้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้เพียงพอในการศึกษาต่อในหลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต โดยเฉพาะสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาได้ แต่ในปัจจุบันความต้องการในด้าน ปริมาณนิสิตที่มากขึ้นทำให้มีการยกเว้นคุณสมบัติดังกล่าว^๑ จึงส่งผลต่อการมีความรู้พื้นฐานที่ เพียงพอในการเรียนของนิสิต

อย่างไรก็ตามผลการประเมินปัจจัยนำเข้าด้านนิสิต ยังพบว่า มีบางรายการที่เห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก คือ มีระบบการคัดเลือกนิสิตเข้าเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัย เห็นว่า ระบบการคัดเลือกนิสิตเข้าเรียนในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยเฉพาะ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มีพัฒนาการไปสู่ความเป็นระบบการคัดเลือกที่ดีขึ้น อันเนื่องจากความ ต้องการในการเข้าศึกษาของนิสิตมีมากขึ้น สามารถคัดเลือกนิสิตเข้าศึกษาได้ตามความต้องการ ซึ่ง ต่างจากในอดีตที่ไม่สามารถคัดเลือกนิสิตได้เลยเพราะมีนิสิตสมัครเข้าศึกษาจำนวนน้อย ประกอบ กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา^๒ ปัจจัยที่ ๔ เกี่ยวข้องกับนิสิตในส่วนของกรณีระบบการ

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑-๒.

^๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๒๕.

คัดเลือกนิสิตเข้าศึกษา มีผลทำให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำเป็นต้องมีการกำหนดระบบการคัดเลือกที่มีมาตรฐานขึ้น ส่งผลทำให้กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินมีความเห็นว่าการคัดเลือกนิสิตเข้าเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก

๒.๓ จากผลการประเมินปัจจัยตัวป้อนด้านส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน ที่พบว่า มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และพบว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อยทุกรายการ ทั้งในด้านความพอเพียง คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ นั้น สอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^๑ ที่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการด้านการผลิตบัณฑิต ได้แก่ ขาดเอกสาร ตำรา หรือคู่มือประกอบการเรียนในรายวิชาต่างๆ ขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยใช้ในการเรียนการสอน ขาดงบประมาณสนับสนุนให้อาจารย์ผลิตตำรา หรือเอกสารทางวิชาการ เป็นต้น ข้อค้นพบนี้เป็นข้อค้นพบเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ แต่ยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามผลการวิจัยเกี่ยวกับผลการประเมินปัจจัยนำเข้าด้านส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^๒ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยตัวป้อนของสาขาวิชา คณะ ในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น สอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต ๕ จังหวัดยะลา^๓ ที่พบว่า สิ่งประกอบการเรียนการสอน คือ ตำรา โสตทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติ และสถานที่เรียนพบว่าค่าเฉลี่ยการประเมินหลายชนิดอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้งในเรื่องปริมาณ คุณภาพ และความสะดวกในการใช้บริการ และสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง พ.ศ. ๒๕๒๕ สาขาวิชาเอกการรักษาคความปลอดภัย กรมพลศึกษา^๔ ที่พบว่า อุปสรรคที่สนับสนุนการ

^๑ อ่างแก้ว, สมบูรณ์ บุญฤทธิ์, การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า ๒๒๗.

^๒ ภัทรา อรัณยภาค, “การประเมินหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต ๕ จังหวัดยะลา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐๐.

^๓ สุภณิตย์ ทรงศักดิ์, “การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง พ.ศ. ๒๕๒๕ สาขาวิชาเอกการรักษาคความปลอดภัย กรมพลศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๑๘๗.

จัดการเรียน เช่น เอกสารตำราต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ ยกเว้นเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ แผ่นใส ที่เขียนแผ่นใส ที่มีเพียงพอ และมีคุณภาพดี ส่วนความสะดวกในการใช้บริการอุปกรณ์ต่าง ๆ มีอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ข้อค้นพบเช่นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า จำเป็นที่ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ของส่วนงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาจะต้องหาทางแก้ไข ปรับปรุงและสนับสนุนให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนเหล่านี้ให้มีจำนวนที่พอเพียง ให้มีคุณภาพ และให้มีความสะดวกในการใช้บริการให้มากขึ้น เพราะจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

๓. ผลการประเมินด้านกระบวนการ

๓.๑ จากผลการประเมินด้านกระบวนการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ที่พบว่า มีระดับความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะด้านเทคนิคการสอนของอาจารย์ ที่พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย นั้น สอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่า อาจารย์มีความเชี่ยวชาญในการสอน อยู่ในระดับน้อย จากการศึกษารายละเอียด ผู้วิจัยเห็นว่า ในด้านเทคนิคการสอนของอาจารย์ในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยาย ฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง และให้ผู้เรียนทำรายงานกลุ่มและรายงานส่วนบุคคล ยังขาดการใช้สื่อ และวิธีการสอนที่ทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนานน่าสนใจ และขาดการศึกษานอกสถานที่ จึงจำเป็นที่ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องรับรู้และหาวิธีในการแก้ปัญหาดังกล่าว อาจจะทำให้มีการอบรมสัมมนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยให้อาจารย์ได้นำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนต่อไป

อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอน ยังพบว่ามียางรายการที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก คือ อาจารย์สอนตามขอบข่ายรายวิชาที่กำหนดไว้ โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบข่าย และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน อาจารย์มีการดำเนินการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ครบถ้วน มีการเตรียมความพร้อมในเนื้อหาของบทเรียนก่อนสอน มีการให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษซักถามปัญหาหรือข้อความรู้ที่สงสัย ตลอดจนให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินการสอนของอาจารย์ ข้อค้นพบเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่า มีแนวโน้มในการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น

๓.๒ จากผลการประเมินด้านกระบวนการด้านการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน ที่พบว่า ปัจจัยกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับน้อย โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางกฎเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล และวิธีการวัดผลและประเมินผล ที่อยู่ในระดับน้อยกว่ารายการ

อื่นๆ จากการสังเกตของผู้วิจัยเองก็มีความเห็นว่า วิธีการวัดผลและประเมินผลที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้น อาจารย์ผู้สอนมักจะใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลโดยการกำหนดสัดส่วนคะแนนเป็นส่วนคะแนนที่เก็บระหว่างภาคเรียน และคะแนนสอบปลายภาคเรียน การสอบปลายภาคเรียนจะมีแบบทดสอบซึ่งส่วนมากจะมีลักษณะเป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้เรียนตอบคำถาม (อัตนัย) การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบของอาจารย์ก็เป็นการตรวจที่ให้คะแนนไปตามความเคยชิน ไม่มีการวางแผนการตอบและให้คะแนนที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ จึงส่งผลทำให้ระดับความเหมาะสมในด้านนี้อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภนิษฐ์ ทรงสัจย์^๑ ที่วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ. ๒๕๒๕ สาขาวิชาเอกการรักษามะเร็งวิทยุ วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ที่พบว่ามีความเหมาะสมของการวัดผลประเมินผลค่อนข้างมาก ยกเว้นในเรื่องอาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการวัดผลและประเมินผล ซึ่งได้รับการประเมินว่าอยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ในรายงานการวิจัยดังกล่าวยังพบว่า นักศึกษายังมีความคิดเห็นว่า อาจารย์บางท่านขาดความยุติธรรมในการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วลีพรรณ สว่างอรุณ^๒ ที่พบว่า การวัดและประเมินผลที่เป็นปัญหามาก คือ แบบทดสอบไม่เป็นมาตรฐาน และผู้สอนขาดความยุติธรรมในการวัดและประเมินผล และเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนของผู้สอนแต่ละคนไม่เหมือนกัน ซึ่งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาริต ลิมขจรเดช^๓ ที่ได้ศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน กิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ พบว่า ไม่มีแบบที่เป็นมาตรฐานในการวัดและประเมินผลการเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ที่เป็นเช่นนี้เพราะอาจารย์ที่สอนในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา หรือสาขาอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การวัดและประเมินผลการเรียนที่ผ่านยังคงใช้วิธีการและประสบการณ์จากการเรียนของตน จึงควรที่จะได้มีการอบรมให้ความรู้ในด้านนี้ แก่คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักของการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้กระบวนการด้านการวัดผลและประเมินผลมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

^๑ อ่างแล้ว, ศุภนิษฐ์ ทรงสัจย์, “การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ. ๒๕๒๕ สาขาวิชาเอกการรักษามะเร็งวิทยุ วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ”, หน้า ๑๕๐.

^๒ วลีพรรณ สว่างอรุณ. อ้างใน ศุภนิษฐ์ ทรงสัจย์. เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๕๐-๑๕๑.

^๓ สาริต ลิมขจรเดช. อ้างใน เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๕๑.

๔. ผลการประเมินด้านผลผลิต

การประเมินด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินได้ประเมินผลผลิตของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ในคุณลักษณะ ๒ ประการ คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร และคุณลักษณะทั่วไปของผลผลิต

๔.๑ จากผลการประเมินผลผลิตด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ที่พบว่า มีระดับความเหมาะสมของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเห็นว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากทุกรายการ ยกเว้น มีศักยภาพในการบริหารจัดการ และเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ที่มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรที่มีเป้าประสงค์จะให้ผลผลิตมีนั้น นิสิตผู้เรียนในปัจจุบันก็มีสถานภาพเป็นพระภิกษุ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรในตัวของนิสิตอยู่แล้ว เช่น การมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา กระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตร ยังเป็นการเพิ่มคุณลักษณะที่พึงประสงค์เหล่านี้ให้เติมเต็มได้ ดังนั้นการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผลผลิตจากหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างจึงประเมินให้มีความเหมาะสมในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า กระบวนการผลิตในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องค่านิยม วัฒนธรรมบางประการ อาจจะมีผลทำให้ผลผลิตของหลักสูตรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลดน้อยลง อาทิ การมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับเพศสมณะ ความเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เป็นต้น

ในรายการบางรายที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่า มีระดับความเหมาะสมในระดับน้อย คือ การมีศักยภาพในการบริหารจัดการและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมีส่วนเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างเพียงพอและลึกซึ้ง ยังขาดความรู้ในการบริหารจัดการและวิธีการในการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณารายวิชาในหลักสูตร จะพบว่า มีรายวิชาที่ส่งเสริมศักยภาพในด้านนี้น้อยมาก ที่ปรากฏ คือ รายวิชาธรรมนิเทศ (รหัส ๐๐๐ ๒๖๑) ซึ่งเป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาแกนพระพุทธศาสนา มีค่าหน่วยกิต ๒ หน่วยกิต จึงควรที่จะได้มีการเพิ่มรายวิชาที่ส่งเสริมศักยภาพในด้านการบริหารจัดการ และวิธีการในการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนา อื่น ๆ อีกตามความเหมาะสม

๔.๒ จากผลการประเมินผลผลิตด้านคุณลักษณะทั่วไป ที่พบว่า มีระดับความเหมาะสมของคุณลักษณะทั่วไปของผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีคุณลักษณะทั่วไปอยู่

ในระดับมากทุกรายการ นั้น เมื่อศึกษารายละเอียดของผลการประเมินในบางรายการ ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีคุณลักษณะทั่วไปที่ควรจะได้มีการพัฒนาให้มีระดับที่มากขึ้น ได้แก่ การเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ การเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา การเป็นผู้ที่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพและบุคลิกภาพอยู่เสมอ หากสามารถจะพัฒนาให้ผลผลิตมีคุณลักษณะทั่วไปดังกล่าวมากขึ้น จะทำให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีผลผลิตจากหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ ในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาที่เทียบพร้อมมากยิ่งขึ้น

๕. ผลการประเมินด้านผลกระทบ

จากผลการประเมินปัจจัยด้านผลกระทบ ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประเมินเห็นว่ามีความพึงพอใจของภาพรวมในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ความพึงพอใจในคุณลักษณะทั่วไป และความพึงพอใจในการใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ อยู่ในระดับมากทุกด้าน และทุกรายการประเมิน นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า กลุ่มผู้ประเมินปัจจัยด้านผลกระทบ ส่วนใหญ่เป็นพระสังฆาธิการที่ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจในวัดหรือหน่วยงานที่พระสังฆาธิการดูแลอยู่ พระสังฆาธิการเหล่านี้ยังมีความสัมพันธ์กับนิตปฏิบัติศาสนกิจ ในลักษณะของอาจารย์และศิษย์ ซึ่งให้ความเมตตาและอุปถัมภ์ช่วยเหลือกันมาก่อน การไปปฏิบัติศาสนกิจของนิตส่วนใหญ่ก็ไปปฏิบัติศาสนกิจในวัดหรือหน่วยงานที่ตนเองเคยอยู่ หรือมีความสัมพันธ์กันเป็นลักษณะของการไปสนองงานหรือปฏิบัติงานที่ได้มีโอกาสตอบแทนบุญคุณแก่ผู้มีพระคุณแก่ตน จึงมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้และความสามารถ ส่งผลให้พระสังฆาธิการผู้ประเมินให้ระดับความพึงพอใจต่อการใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจในระดับมาก

อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินปัจจัยด้านผลกระทบในการวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงผลของการจัดการศึกษาของสาขาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามปณิธาน วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี ผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการผลิต สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน และผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในการใช้งานผลิตผลของมหาวิทยาลัยในระดับมาก ผลกระทบที่ย้อนกลับสู่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นแหล่งผลิต จึงเป็นผลกระทบในทางที่ดีและนำมาซึ่งความภาคภูมิใจสู่มหาวิทยาลัยตลอดมา

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบ มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

๑.๑ จากผลการประเมินด้านบริบท ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑.๑.๑ ในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไป ควรจะได้ศึกษาสาระสำคัญในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ความต้องการของสังคมและบริบทอื่น ๆ เพื่อจะได้กำหนดรายวิชาที่จำเป็นไว้ในหลักสูตร และลดรายวิชาที่ซ้ำซ้อน ไม่ทันสมัย และไม่ใช่นโยบายต่อการนำไปใช้ออกไป รายวิชาที่เห็นว่าจำเป็นและควรที่จะเพิ่มเข้ามาในหลักสูตร ได้แก่ รายวิชาภาษาอังกฤษ รายวิชาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการฝึกทักษะและเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา รายวิชาที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะและเพิ่มศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่ทันสมัย รายวิชาที่เกี่ยวกับการวิจัยหรือการศึกษาอิสระ เป็นต้น

๑.๑.๒ ควรได้มีการจัดลำดับของรายวิชาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนตามลำดับความยากง่าย จากรายวิชาที่เป็นพื้นฐานไปสู่รายวิชาที่ต้องการเน้น

๑.๑.๓ รายวิชาบางวิชาควรจะได้มีการปรับยุบรวมกันเข้า หรือ จัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะเป็นภาคเรียน เช่น ในกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา รายวิชาพระวินัยปิฎก ๑ พระวินัยปิฎก ๒ พระสุตตันตปิฎก ๑ พระสุตตันตปิฎก ๒ ประวัติศาสตร์ ๑ ประวัติศาสตร์ ๒ เป็นต้น ควรยุบรวมเป็นรายวิชาเดียวแต่เพิ่มจำนวนหน่วยกิตจาก ๒ หน่วยกิตเป็น ๓ หน่วยกิต ส่วนในรายวิชาธรรมภาคปฏิบัติ ควรจะได้วางแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนที่ชัดเจนขึ้น

๑.๒ จากผลการวิจัยด้านปัจจัยตัวป้อน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑.๒.๑ ปัจจัยตัวป้อนด้านอาจารย์

๑.๒.๑.๑ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชา ศาสนาและปรัชญาให้ตรงกับสาขา

๑.๒.๑.๒ ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคลที่เป็นธรรมและโปร่งใส โดยเฉพาะระบบการคัดเลือกอาจารย์เข้าสอน ในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา เพราะจะทำให้ได้อาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามความต้องการของสาขาวิชา

๑.๒.๑.๓ ควรมีการอบรมให้ความรู้ในด้านเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายให้กับอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา เพื่อนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

๑.๒.๒ ปัจจัยตัวป้อนด้านนิสิต

๑.๒.๒.๑ ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา ในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาให้มีคุณสมบัติและพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอในการเข้าเรียน

๑.๒.๒.๒ ควรมีการปรับปรุงระบบการคัดเลือกผู้เข้าศึกษา ในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอในการเรียน

๑.๒.๓ ปัจจัยตัวป้อนด้านส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน

๑.๒.๓.๑ ควรมีการจัดทำ จัดหาตำรา เอกสารประกอบการสอนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาให้เพียงพอกับความต้องการ

๑.๒.๓.๒ ควรมีการส่งเสริมให้อาจารย์ได้มีการผลิตตำรา เอกสารประกอบการสอนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาให้มากขึ้น

๑.๒.๓.๓ ควรมีการจัดงบประมาณ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาให้มากขึ้นและเพียงพอ

๑.๓. จากผลการวิจัยด้านกระบวนการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑.๓.๑ ควรมีการจัดอบรมเทคนิควิธีการสอนและการใช้สื่อการสอน ที่หลากหลายและทันสมัยให้อาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาได้นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน

๑.๓.๒ ควรมีมาตรการสนับสนุน และส่งเสริมให้อาจารย์ที่สอน ในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และมีการนำสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประกอบในการเรียนการสอน

๑.๓.๓ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านหลักการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการให้กับอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา เพื่อจะได้นำความรู้จากการจัดอบรมไปใช้ในการวัดผลประเมินผล

๑.๓.๔ ควรมีมาตรการหรือแนวทางที่กำหนดให้อาจารย์ผู้สอน ในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาได้มีการใช้กระบวนการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

๑.๓.๕ ควรมีการสร้างแบบทดสอบกลางที่มีมาตรฐาน และถูกต้องตามหลักวิชาการในรายวิชาหลัก และนำไปใช้ทดสอบกับผู้เรียนในสาขาวิชาศาสนาและปรัชญาทุกส่วนงานที่จัดการศึกษาในสาขาวิชานี้ เพื่อให้ผู้เรียนมีมาตรฐานความรู้เดียวกัน

๑.๔. จากผลการวิจัยด้านผลผลิต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑.๔.๑ ควรได้มีการเข้มงวดในการใช้กฎระเบียบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น เพื่อให้ผลผลิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรมากขึ้น โดยเฉพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านการมีปฏิปทาน่าเลื่อมใส การใฝ่รู้ ใฝ่คิด เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและปัญญา มีการพัฒนาตนเองให้เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

๑.๔.๒ ควรได้มีการจัดเสริมประสบการณ์ หรือให้การอบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ ที่จำเป็นในการนำไปใช้ปฏิบัติงาน เช่น มีการฝึกทักษะ อบรมทางด้านภาษา คอมพิวเตอร์ การปฏิบัติงานธุรการ การบริหารจัดการและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผลผลิตมีคุณลักษณะทั่วไปที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กร หรือสถานองงานคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้งานผลผลิต

๑.๕ จากผลการประเมินด้านผลกระทบ ผู้วิจัยไม่มีข้อเสนอแนะอื่นเนื่องจากผลการวิจัยที่พบว่า ผลกระทบจากผลผลิตของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ มีผลกระทบในทางที่ดีและเป็นที่ยอมรับในสังคมทั่วไป แต่การวิจัยนี้ยังมีข้อจำกัดในการประเมินด้านผลกระทบ เพราะผู้วิจัยประเมินเฉพาะนิสิตปฏิบัติศาสนากิจ ซึ่งโดยสถานภาพแล้วยังคงเป็นผู้กำลังเรียน ยังอยู่ในกระบวนการผลิต มิใช่เป็นผลผลิตที่สมบูรณ์ จึงควรที่จะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้งานบัณฑิตต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

๒.๑ ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ อย่างละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงรายวิชาให้ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมยิ่งขึ้น

๒.๒ ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการติดตามบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาศาสนาและปรัชญา โดยอาจจะวิจัยในภาพรวมของมหาวิทยาลัย หรือแยกวิจัยเป็นส่วนของวิทยาเขตที่จัดการศึกษาในสาขาวิชานี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านผลผลิตที่ชัดเจนขึ้น

๒.๓ ควรจะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้งานบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านผลกระทบอย่างสมบูรณ์

บรรณานุกรม

๑. หนังสือ

กรรมจักร์ สัจกุล และ บุญมี เฌรยอค. การประเมินหลักสูตร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครู
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

ใจทิพย์ เอื้อรัตนพงษ์, ดร. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
อลีน เพรส, ๒๕๓๕.

ทิตนา แคมมณี ใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (บรรณาธิการ). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ
เล่มที่ ๕. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร (ภาค ๒). กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาการศึกษา กระทรวง
ศึกษาธิการ, ๒๕๐๓.

บรรพต สุวรรณประเสริฐ, ศ.ดร. การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. เชียงใหม่ :
หจก.เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๔๔.

บุญชม ศรีสะอาด, รศ.ดร. การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สุวีริยา
สาส์น, ๒๕๔๖.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬา
ลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

----- คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

----- พัฒนาการพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๔๐. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

----- ระเบียบข้อบังคับและคำสั่งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

----- หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

รุจิร ภู่อาระ, รศ.ดร. การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บู้ค พอยท์, ๒๕๔๖.

วิชัย วงษ์ใหญ่, รศ.ดร. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๗.

----- . พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : ธเนศวรการพิมพ์, ๒๕๒๕.

สังัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์, ๒๕๒๗.

สิริพร บุญญานันต์. “การวิจัยหลักสูตร” วารสารวิธีวิทยาวิจัย. ๑ : กันยายน – ธันวาคม ๒๕๒๕

๒. รายงานการวิจัย

สมบูรณ์ บุญฤทธิ์. การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. รายงานการวิจัย, วิจัยสถาบัน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

๓. วิทยานิพนธ์

ขวัญใจ มณีวงษ์. การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

พรทิพย์ อาจณรงค์. การประเมินหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

ภัทรา อรัณยภาค. การประเมินหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต ๕ จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

ลักษณา บรรพกาญจน์. การประเมินโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

ศุภนิตย์ ทรงสัจย์. การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการชั้นสูง พ.ศ. ๒๕๒๕ สาขาวิชาเอกการรักษาคความปลอดภัย กรมพลศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศการศึกษและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

สนิท วิศิษฏ์กุล. การประเมินหลักสูตรโรงเรียนรวมเหล่า พุทธศักราช ๒๕๒๕. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

สุทัศน์ วิวัฒนปฐมพี. การประเมินหลักสูตรกายภาพบำบัด คณะแพทยศาสตร์ศิริราช
มหาวิทยาลัยมหิดล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

ภาคผนวก

ผนวก ก
แบบประเมินสำหรับผู้บริหาร
แบบประเมินเพื่อใช้ในการวิจัยเรื่อง
การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง

๑. แบบประเมินนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. คำตอบของท่านจะไม่ถือว่าถูกหรือผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัว แต่จะมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาหลักสูตรนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านได้ช่วยตอบแบบประเมินให้ครบทุกข้อคำถามที่ท่านสามารถตอบได้ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบประเมิน อันจะส่งผลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรในโอกาสต่อไป

แบบประเมินชุดนี้มี ๖ ตอน คือ

ตอนที่ ๑	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ ๒	แบบประเมินด้านบริบท (Context)
ตอนที่ ๓	แบบประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน (Input)
ตอนที่ ๔	แบบประเมินด้านกระบวนการ (Process)
ตอนที่ ๕	แบบประเมินด้านผลผลิต (Output)
ตอนที่ ๖	แบบประเมินด้านผลกระทบ (Impact)

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \surd ในช่อง หรือเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

๑. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง

- รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
 ผู้อำนวยการกองวิชาการ คณบดี
 หัวหน้าภาควิชา ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์
 ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ หัวหน้าสาขาวิชา
 อื่น ๆ ระบุ.....

๒. สังกัด

- มจร.ส่วนกลาง
 วิทยาเขต (ระบุ).....
 ห้องเรียน (ระบุ).....สังกัดวิทยาเขต.....

๓. อายุ

- ต่ำกว่า ๓๐ ปี ๓๐ - ๔๐ ปี
 ๔๑ - ๕๐ ปี ๕๑ ปี ขึ้นไป

๔. วุฒิการศึกษาสูงสุด

- ปริญญาโท ระบุวุฒิ..... ปริญญาเอก ระบุวุฒิ.....
 อื่นๆ (ระบุ).....

๕. สาขาวิชาที่ท่านสำเร็จการศึกษา.....

๕. ประสบการณ์ด้านการบริหาร

- น้อยกว่า ๕ ปี ๕ - ๑๐ ปี
 ๑๑ - ๑๕ ปี ๑๖ ปีขึ้นไป

๕. งานที่ท่านรับผิดชอบนอกเหนือจากงานบริหาร

- งานสอน จำนวนคาบ/สัปดาห์.....
 งานอื่นๆ (ระบุ).....

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	ความชัดเจน ของภาษาที่ใช้ และง่ายต่อ ความเข้าใจ				ความสามารถ นำไปประยุกต์ ใช้ในหน้าที่การ งานและใน ชีวิตประจำวัน				สอดคล้องกับ สภาพความ ต้องการของ สังคม				สอดคล้องกับ สมรรถภาพ ของผู้เรียน			
	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชาเอก ปรัชญา	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๑. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เข้าใจในลักษณะ เฉพาะของปรัชญา และสามารถ เปรียบเทียบปรัชญาสำนักต่าง ๆ																
๒. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถใช้หลัก เหตุผลในการอภิปรายปัญหาของปรัชญา ต่าง ๆ เพื่อหาทางออกที่เหมาะสม สำหรับข้อถกเถียงโต้แย้ง																
๓. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถชี้ข้อดี ข้อเสียของแนวทางการให้เหตุผลทาง ตรรก และชี้ให้เห็นการปฏิบัติพุทธ ธรรมโดยไม่ติดในปัญหาเชิงปรัชญา																

ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘

.....

ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาศาสนา

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาปรัชญา

.....

ส่วนที่ ๒ โครงสร้างของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดประเมินโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ และโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๔ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ดังต่อไปนี้

๑. จำนวนหน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตกลุ่มวิชา

๒. จำนวนหน่วยกิตรายวิชา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต หากรายวิชาใด ท่านมีความคิดเห็นว่ามีมากเกินไป/น้อยเกินไป โปรดระบุจำนวนหน่วยกิตที่เหมาะสมในช่องขวามือ สุดด้วยว่าควรจะมีจำนวนหน่วยกิตเป็นเท่าไร

๑. จำนวนหน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตกลุ่มวิชา

๑.๑ โครงสร้างหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ก.

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวน หน่วยกิต			จำนวน หน่วยกิตที่ เหมาะสม
		มาก เกินไป	พอดี	น้อย เกินไป	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติ ศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐				
๒. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า	๕๐				
กลุ่มวิชาบาลี	๘				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐				
๔. หมวดวิชาเอก ไม่น้อยกว่า	๔๘				
กลุ่มวิชาบังคับ	๓๘				
กลุ่มวิชาเลือก	๑๐				
๕. หมวดวิชาโท ไม่น้อยกว่า	๑๘				
๖. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๔				

๑.๒ โครงสร้างหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ข.

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวน หน่วยกิต			จำนวน หน่วยกิตที่ เหมาะสม
		มาก เกินไป	พอดี	น้อย เกินไป	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐				
๒. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า	๕๐				
กลุ่มวิชาบาลี	๘				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐				
๔. หมวดวิชาเฉพาะด้าน ไม่น้อยกว่า	๖๖				
กลุ่มวิชาบังคับ	๔๖				
กลุ่มวิชาเลือก	๒๐				
๕. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๔				

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๓ โครงสร้างหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๔ วิชาเอก – โท, วิชาเอกเดี่ยว

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวน หน่วยกิต			จำนวน หน่วยกิตที่ เหมาะสม
		มาก เกินไป	พอดี	น้อย เกินไป	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐				
๒. หมวดวิชาศึกษาทั่วไปไม่น้อยกว่า	๓๐				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า	๑๑๔				
กลุ่มวิชาแกนพระพุทธศาสนา	๕๐				
กลุ่มวิชาเฉพาะด้าน	๖๔				
- วิชาเอก	(๔๖)				
- วิชาโท	(๑๘)				
๕. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๖				

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. จำนวนหน่วยงานวิทยากร

๒.๑ สาขาวิชาเอกศาสนา

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร		
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	คงไว้	ตัด ออก	
ชื่อรายวิชา		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
กลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไป	๓๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
๑. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
มนุษย์กับสังคม	๒																											
เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	๒																											
การเมืองกับการปกครองของไทย	๒																											
กฎหมายทั่วไป	๒																											
ชีวิตกับจิตวิทยา	๒																											
มานุษยวิทยาเบื้องต้น	๒																											
๒. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
เทคนิคการศึกษาระดับอุดมศึกษา	๒																											
ปรัชญาเบื้องต้น	๒																											

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความไม่สนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความทันสมัยของ เนื้อหา				ความเหมาะสมกับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร	
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	✓	✗
ชื่อรายวิชา																											
ศาสนาทั่วไป	๒																										
ตรรกศาสตร์เบื้องต้น	๒																										
วัฒนธรรมไทย	๒																										
อารยธรรม	๒																										
๓. กลุ่มวิชาภาษา	๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	////	////
ภาษาเพื่อการสื่อสาร	๒																										
ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน	๒																										
ภาษาศาสตร์เบื้องต้น	๒																										
ภาษาอังกฤษ ๑	๒																										
ภาษาอังกฤษ ๒	๒																										
ภาษาอังกฤษ ๓	๒																										
ภาษาสันสกฤต ๑	๒																										
ภาษาสันสกฤต ๒	๒																										
ภาษาสันสกฤต ๓	๒																										

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความน่าเชื่อถือ				ความเหมาะสม				ความเหมาะสม				มีประโยชน์ต่อ				เห็นสมควร	
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒
ชื่อรายวิชา																			
ภาษาเวียดนาม ๑	๒																		
ภาษาเวียดนาม ๒	๒																		
ภาษาเวียดนาม ๓	๒																		
ภาษาพม่า ๑	๒																		
ภาษาพม่า ๒	๒																		
ภาษามลายู ๑	๒																		
ภาษามลายู ๒	๒																		
ภาษาลาว ๑	๒																		
ภาษาลาว ๒	๒																		
ภาษาจีน ๑	๒																		
ภาษาจีน ๒	๒																		
ภาษาญี่ปุ่น ๑	๒																		
ภาษาญี่ปุ่น ๒	๒																		
ภาษาเยอรมัน ๑	๒																		

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้มข้นของ เนื้อหา				ความเหมาะสมกับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร	
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	✓	✗		
ชื่อรายวิชา																										✓	✗
แต่งแปลบทที่ ๑	๒																										
แต่งแปลบทที่ ๒	๒																										
บทליวิทยการณสูง	๒																										
วรรณคดีบทที่ ๑	๒																										
๒. กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒																										
พระไตรปิฎกศึกษา	๒																										
พระวินัยปิฎก ๑	๒																										
พระวินัยปิฎก ๒	๒																										
พระสุตตันตปิฎก ๑	๖																										
พระสุตตันตปิฎก ๒	๒																										
พระอภิธรรมปิฎก ๑	๒																										
พระอภิธรรมปิฎก ๒	๒																										
ธรรมประยุกต์	๒																										
ธรรมภาคปฏิบัติ ๑	๒																										
ธรรมภาคปฏิบัติ ๒	๒																										

รายการประเมิน	จำนวนหน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความถี่ใช้ออกของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นผลดี			
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒		
ชื่อรายวิชา																													
ธรรมภาคปฏิบัติ ๓	๒																												
ธรรมภาคปฏิบัติ ๔	๒																												
ธรรมภาคปฏิบัติ ๕	๒																												
ธรรมภาคปฏิบัติ ๖	๒																												
ธรรมภาคปฏิบัติ ๗	๒																												
ประวัติพระพุทธศาสนา ๑	๒																												
ประวัติพระพุทธศาสนา ๒	๒																												
การปกครองคณะสงฆ์ไทย	๒																												
ธรรมภาคภาษาอังกฤษ	๒																												
เทศกาลและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา	๒																												
ธรรมนิเทศ	๖																												
งานวิจัยทางพระพุทธศาสนา	๒																												
๓. กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์	๒																												
พระพุทธศาสนากับการสังคมสงเคราะห์	๒																												

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร			
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	✓	✗		
ชื่อรายวิชา																													
นิเวศวิทยาในพระไตรปิฎก	๒																												
สาธิตสนธิในพระไตรปิฎก	๒																												
นิเทศศาสตร์ในพระไตรปิฎก	๒																												
หมวดวิชาเอก (แผน ก.)	๔๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๑. กลุ่มวิชาบังคับ	๓๓	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
หลักพุทธธรรม ๑	๓																												
หลักพุทธธรรม ๒	๓																												
เปรียบเทียบเรื่องราวทักขณยาน	๒																												
ศาสนาคริสต์ ๑	๒																												
ประวัติศาสนา ๑	๓																												
ศาสนากับศาสตร์ต่างๆ	๒																												
ศาสนาคริสต์ ๒	๓																												
ประวัติศาสนา ๒	๒																												

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิตติ	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร		
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	✓	✗	
ชื่อรายวิชา																												
ศาสนาเปรียบเทียบ ๑	๓																											
ธรรมศาสตร์	๒																											
ศาสนาเปรียบเทียบ ๒	๓																											
ปรัชญาพหุวัฒนธรรม	๒																											
สังคมศาสตร์	๒																											
๒. กลุ่มวิชาเลือก	๑๕	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๒.๑ วิชาเลือกบังคับ (ให้เลือกรักษา ๑ ศาสนา)	๕	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ๑	๒																											
ศาสนาเถรวาท ๑	๒																											
ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ๒	๓																											
ศาสนาเถรวาท ๒	๓																											
ศาสนาอิสลาม ๑	๓																											

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร			
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒		
ชื่อรายวิชา																													
คำสนทนา ๑	๒																												
คำสนทนาข้อ ๑	๒																												
คำสนทนา ๒	๓																												
คำสนทนาข้อ ๒	๓																												
๒.๒ วิชาเลือก	๑๐																												
พระสูตรมหายาน	๓																												
พระพุทธคำสอนมหายาน	๓																												
ปรัชญาศาสนา	๒																												
ปรากฏการณ์วิทยาแห่งศาสนา	๒																												
ภาษาศาสนา	๒																												
มานุษยวิทยาศาสนา	๒																												
จิตวิทยาศาสนา	๒																												
ศิลปะทางศาสนา	๒																												
รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต																												

ชื่อรายวิชา	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	คงไว้	ตัด ออก
๔. หมวดวิชาเลือกเสรี ^๖ น้อยกว่า	๔	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	////	////
(ให้ผลิตเลือกศึกษารายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย โดยมุ่งผลการร่ำเรียนโดย เป็นวิชาเลือก ^๖ น้อยกว่า ๔ หน่วยกิต)																					////	////

ข้อเสนอนี้เพื่อการปรับปรุงเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร		
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	✓	✗	
ชื่อรายวิชา		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
หมวดวิชาเฉพาะด้าน (แผน ข.)	๖๖	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
๑. กลุ่มวิชาบังคับ	๔๗	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
หลักพุทธธรรม ๑	๓																											
หลักพุทธธรรม ๒	๓																											
พระสูตรมหายาน	๓																											
เปรียบเทียบเถรวาทกับมหายาน	๒																											
ปรัชญาศาสนา	๒																											
ศาสนาคริสต์ ๑	๒																											
ประวัติศาสนา ๑	๓																											
ศาสนาคริสต์ ๒	๒																											
ศาสนาคริสต์ ๑	๓																											
ประวัติศาสนา ๒	๓																											
ศาสนาอิสลาม ๑	๒																											

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้มข้นของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัด การเรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร			
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒		
ชื่อรายวิชา																													
ศาสตร์นิเทศศาสตร์ ๒	๓																												
ศาสตร์นิเทศศาสตร์ ๑	๓																												
บริหารธุรกิจ	๒																												
ศาสตร์นิเทศศาสตร์ ๒	๓																												
ปรัชญา	๒																												
สังคมศาสตร์	๒																												
ศาสตร์นิเทศศาสตร์	๒																												
การเผยแพร่ศาสตร์	๒																												
๒. กลุ่มวิชาเลือก	๑๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๒.๑ วิชาเลือกบังคับ ให้ผลิตเลือกศึกษา	๕	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๑ ศาสตร์																													
ศาสตร์บริหาร - วิชา ๑	๒																												
ศาสตร์วิชา ๑	๒																												

รายการประเมิน	จำนวนหน่วย กิต	ความสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจ เนื้อหาของ				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัด การเรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร		
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	✓	✗	
ชื่อรายวิชา																												
ปรัชญาพหุวิทยา	๒																											
ศาสตร์กับวิทยาศาสตร์	๒																											
ศาสตร์กับรัฐศาสตร์	๒																											
ศาสตร์กับสันติภาพ	๒																											
สัมมนาศาสนาภาษาต่างประเทศ	๒																											
ศาสตร์กับสังคมวิทยา	๒																											
ศาสตร์กับวัฒนธรรม	๒																											
ศาสตร์กับภาวะผู้นำ	๒																											
๓. หมวดวิชาโท ไม่น้อยกว่า	๑๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๓.๑ วิชาบังคับ	๑๒	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ประวัติศาสตร์ ๑	๓																											
ประวัติศาสตร์ ๒	๓																											

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร			
		๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	ดี	พอ		
ชื่อรายวิชา																													
ศาสนาเปรียบเทียบ ๑	๓																												
ศาสนาเปรียบเทียบ ๒	๓																												
๓.๒ วิชาเลือก	๖	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
(เลือกเรียนรายวิชาต่างๆ เป็นวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต)																													

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ สาขาวิชาเอกปรัชญา (แผน ก.)

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิตติ	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร	
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	เห็น ควร	เห็น ไม่ควร
ชื่อรายวิชา		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๑. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป (เช่นเดียวกับสาขาวิชาเอกศาสนา)	๓๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
๒. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา (เช่นเดียวกับสาขาวิชาเอกศาสนา)	๔๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
๓. กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
พุทธปรัชญาเถรวาท ๑	๒																										
พระพุทธศาสนากับปรัชญา	๒																										
พุทธปรัชญาเถรวาท ๒	๒																										
พุทธปรัชญามหายาน ๑	๒																										
พุทธปรัชญามหายาน ๒	๒																										
๔. หมวดวิชาเอก	๔๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
๔.๑ กลุ่มวิชาบังคับ	๓๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิตติ	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหาทั้ง จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัด การเรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร	
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	เห็น สมควร	เห็น ไม่ สมควร
ชื่อรายวิชา																											
ปรัชญาอินเดีย ๑	๓																										
ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ	๓																										
ปรัชญาศาสนา	๓																										
ปรัชญาอินเดีย ๒	๓																										
ปรัชญาตะวันตกสมัยกลาง	๓																										
อภิปรัชญา	๓																										
ปรัชญาจีนและญี่ปุ่น	๓																										
ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่	๓																										
จริยศาสตร์	๓																										
ญาณวิทยา	๓																										
ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย	๓																										
สุนทรียศาสตร์	๓																										
สัมมนาปัญหาปรัชญา	๒																										
๔.๒ กลุ่มวิชาเลือก	๑๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา				ความเหมาะสม ของการจัด เรียนการสอน				มีประโยชน์ ต่อการ นำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร		
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	เห็น ดี	เห็น ออก	
ชื่อรายวิชา																												
ตรรกศาสตร์พื้นฐาน	๒																											
ปรัชญาไทย	๒																											
ปรัชญาอิสลาม	๒																											
ปรัชญาเวทานตะ	๒																											
ปรัชญาคริสต์	๒																											
ปรัชญาประวัติศาสตร์	๒																											
ปรัชญาวิทยาศาสตร์	๒																											
มนุษยปรัชญา	๒																											
ปรัชญาสังคมและการเมือง	๒																											
ปรัชญาการศึกษา	๒																											
ปรัชญาศาสนาภาษาอังกฤษ	๒																											
ตรรกศาสตร์ลักษณะเบื้องต้น	๒																											
ปรัชญาภาษา	๒																											
ปรัชญาทิพณ์	๒																											
รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต																											

ชื่อรายวิชา																	ตัด ออก	
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔		
อรรถนิยาม																		
จริยศาสตร์ประยุกต์																		
ปรัชญาภาคภาษาอังกฤษ																		
วิเคราะห์ปัญหาปัจจุบันเชิงปรัชญา																		
ปัญหาปรัชญาภาคภาษาอังกฤษ																		
ปรัชญาเปรียบเทียบ																		
การศึกษาเฉพาะเรื่องในพุทธปรัชญา																		
ปรัชญาวิเคราะห์																		
๕. หมวดวิชาโท																		
(ผลิตคณาจารย์โกลาอื่นสาขาใดสาขาหนึ่ง ไม่น้อยกว่า ๑๘ หน่วยกิต)																		
๖. หมวดวิชาเลือกเสรี																		
(ผลิตเลือกรายรายวิชาต่างๆ เป็นวิชา เลือกเสรีไม่น้อยกว่า ๔ หน่วยกิต)																		

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าพอใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร	
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	ดี	พอ
ชื่อรายวิชา		/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๑. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป (รายวิชาเช่นเดียวกับสาขาวิชาเอกศาสนา)	๓๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๒. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา (รายวิชาเช่นเดียวกับสาขาวิชาเอกศาสนา)	๔๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๓. กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์ (รายวิชาเช่นเดียวกับแผน ก.)	๑๐	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๔. หมวดวิชาเฉพาะด้าน	๖๖	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๕.๑ กลุ่มวิชาบังคับ	๓๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ปรัชญาอินเดีย ๑	๓																										
ปรัชญาตะวันตกกลุ่มยุโรปแรก	๓																										
ปรัชญาศาสนา	๓																										
ปรัชญาอินเดีย ๒	๓																										
ปรัชญาตะวันตกกลุ่มโลก	๓																										

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร			
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	✓	✗		
ชื่อรายวิชา																													
อภิปราย	๓																												
ปรัชญาจีนและญี่ปุ่น	๓																												
ปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่	๓																												
จริยศาสตร์	๓																												
ญาณวิทยา	๓																												
ปรัชญาตะวันตกร่วมสมัย	๓																												
สุนทรียศาสตร์	๓																												
สัมมนาปัญหาปรัชญา	๓																												
๔.๒ กลุ่มวิชาเลือก	๒๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ตรรกศาสตร์ตะวันออก	๒																												
ปรัชญาไทย	๒																												
ปรัชญาอิสลาม	๒																												
ปรัชญาเวทานตะ	๒																												
ปรัชญาคริสต์	๒																												

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัดการ เรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร			
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒		
ชื่อรายวิชา																													
ปรัชญาประวัติศาสตร์	๒																												
ปรัชญาวิทยาศาสตร์	๒																												
มนุษยปรัชญา	๒																												
ปรัชญาสังคมและการเมือง	๒																												
ปรัชญาการศึกษา	๒																												
ปรัชญาศาสนาภาษาอังกฤษ	๒																												
ตรรกศาสตร์สัญลักษณ์เบื้องต้น	๒																												
ปรัชญาภาษา	๒																												
ปรัชญาอินเทอร์เน็ต	๒																												
อัตถิภาวนิยม	๒																												
จริยศาสตร์ประยุกต์	๒																												
ปรัชญาภาษาอังกฤษ	๒																												
วิเคราะห์ปัญหาปัจจุบันเชิงปรัชญา	๒																												
ปัญหาปรัชญาภาษาอังกฤษ	๒																												

รายการประเมิน	จำนวน หน่วย กิต	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา				ความทันสมัย ของเนื้อหา				ความเข้าใจของ เนื้อหา				ความเหมาะสม ของเนื้อหา กับ จำนวนหน่วยกิต				ความเหมาะสม ของการจัด การเรียนการสอน				มีประโยชน์ต่อ การนำไปใช้ ปฏิบัติงาน				เห็นสมควร				
		๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒			
ชื่อรายวิชา																												✓ คงไว้	✓ ตัด ออก	
ปรัชญาเปรียบเทียบ	๒																													
การศึกษาเฉพาะเรื่องในพุทธปรัชญา	๒																													
ปรัชญาวิเคราะห์	๒																													
๕. หมวดวิชาโท ไม่น้อยกว่า	๑๘	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๕.๑ วิชาบังคับ	๕	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ปรัชญาอินเดีย ๑	๓																													
ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ	๓																													
ปรัชญาไทย	๒																													
๓.๒ วิชาเลือก	๕	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ตอนที่ ๓ แบบประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) แบ่งเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ด้านอาจารย์และนิสิต

คำชี้แจง ขอให้ท่านประเมินสภาพต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย / ในช่องระดับความเหมาะสมตาม
ความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านอาจารย์	////////	////////	////////	////////
๑. ความรู้ความเข้าใจของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่สอนตามหลักสูตรนี้				
๒. ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาของอาจารย์ที่สอน				
๓. ความตรงต่อเวลาในการสอนของผู้สอน				
๔. ปริมาณอาจารย์กับรายวิชาที่เปิดสอนตามหลักสูตร				
๕. มีระบบการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนตรงตามสาขาวิชาที่ต้องการ				
๖. ความเอาใจใส่ของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่สอน				
๗. อาจารย์ผู้สอนมีทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร				
๘. ผู้สอนได้มีการจัดระยะเวลาในการเรียนการสอนเหมาะสมในระดับใด				
๙. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และนิสิต				
๑๐. มีระบบการบริหารงานบุคคลที่ดี เป็นธรรมและ โปร่งใส				
ด้านนิสิต	////////	////////	////////	////////
๑. มีระบบการคัดเลือกนิสิตเข้าเรียน				
๒. นิสิตมีพื้นฐานความรู้เพียงพอในการศึกษาตามหลักสูตรนี้				
๓. นิสิตมีระดับสติปัญญาเพียงพอที่จะศึกษาในหลักสูตรนี้				
๔. นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้				
๕. นิสิตมีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรนี้				
๖. นิสิตมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิตด้วยกัน				
๗. นิสิตมีความมั่นใจในความก้าวหน้าในการศึกษาตามหลักสูตรนี้				
๘. นิสิตมีความมั่นใจต่อความรู้ ความสามารถของอาจารย์ผู้สอนตามหลักสูตรนี้				
๙. นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันการศึกษานี้				
๑๐. นิสิตมีความภาคภูมิใจในการเข้ามาศึกษาตามหลักสูตรนี้				

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงค่านิจจ่ายนำเข้า

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ แบบประเมินด้านกระบวนการ (Process)

คำชี้แจง ขอให้ท่านประเมินสภาพต่อไปนี้ให้ตรงกับความรู้ของท่านโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการจัดการเรียนการสอน	////////	////////	////////	////////
๑. อาจารย์สอนตามขอบข่ายรายวิชาที่กำหนดไว้ โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบข่าย และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน				
๒. อาจารย์ดำเนินการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ครบถ้วน				
๓. มีการเตรียมความพร้อมในเนื้อหาของบทเรียนก่อนสอน				
๔. อาจารย์ให้นิสิตมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน				
๕. อาจารย์ใช้เทคนิคการสอน ดังต่อไปนี้	////////	////////	////////	////////
๕.๑ การบรรยาย				
๕.๒ การอภิปรายกลุ่ม				
๕.๓ การทำรายงานของกลุ่มและส่วนบุคคล				
๕.๔ การสาธิต				
๕.๕ ฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง				
๕.๖ เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติม				
๕.๗ มีการศึกษานอกสถานที่				
๕.๘ อื่นๆ ระบุ.....				
๖. อาจารย์เปิดโอกาสให้นิสิตฝึกทักษะด้วยตนเอง				
๗. อาจารย์ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสม				
๘. อาจารย์เปิดโอกาสให้นักนิสิตซักถามปัญหาหรือข้อความรู้ที่สงสัย				
๙. ปริมาณงานที่อาจารย์มอบหมายให้นิสิตมีความเหมาะสม				
๑๐. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเวลา				
๑๑. วัสดุอุปกรณ์ในการสอนมีความน่าสนใจและทันสมัย				
๑๒. บรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน				
๑๓. การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์โดยทั่วไปมีคุณภาพดี				
๑๔. นิสิตมีส่วนร่วมในการประเมินการสอนของอาจารย์				
๑๕. อาจารย์มีการปรับปรุงการสอนตามผลการประเมิน				

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			
	๔	๓	๒	๑
ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน	////////	////////	////////	////////
๑๖. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา				
๑๗. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางกฎเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล				
๑๘. วิธีการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม				
๑๙. การวัดผลประเมินผลเป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัย				
๒๐. มีคณะกรรมการดำเนินการวัดผลประเมินผลในระดับคณะ/วิทยาเขต				

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงด้านกระบวนการ

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๕ แบบประเมินด้านผลผลิต (Output)

คำชี้แจง โปรดประเมินคุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ตามความคิดเห็นของท่าน โดยทำเครื่องหมาย / ในช่องระดับความคิดเห็น

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร	//////	//////	//////	//////
๑. มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง				
๒. มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ความรู้ออกไปใช้กับศาสตร์ต่าง ๆ ได้				
๓. มีปฏิปทาน่าเลื่อมใสและปฏิบัติตนเหมาะสม				
๔. มีความเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา				
๕. มีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล				
๖. รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม				
๗. มีโลกทัศน์และจิตสำนึกที่กว้างไกล				
๘. มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา/งานในหน้าที่				
๙. มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม				
๑๐. มีศักยภาพในการบริหารจัดการและเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี				
ด้านคุณลักษณะทั่วไป	//////	//////	//////	//////
๑๑. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
๑๒. มีความกระตือรือร้นและมั่นใจในตนเอง				
๑๓. มีความประพฤติดี (มีคุณธรรม,ระเบียบวินัย,ซื่อสัตย์สุจริต)				
๑๔. มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้				
๑๕. เป็นผู้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์				
๑๖. มีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพและบุคลิกภาพอยู่เสมอ				
๑๗. เป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย				
๑๘. เป็นผู้มีความตรงต่อเวลา				
๑๙. เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี				
๒๐. เป็นผู้มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำที่ดี				

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงด้านผลผลิต

.....

ตอนที่ ๖ แบบประเมินด้านผลกระทบ (Impact)

คำชี้แจง โปรดพิจารณาบัณฑิต/นิสิตปฏิบัติศาสนกิจที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่าน และประเมินความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงของบัณฑิต/นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ สาขาวิชาศาสนา และปรัชญา ตามความคิดเห็นของท่าน โดยทำเครื่องหมาย / ในช่องระดับความคิดเห็น

คุณลักษณะของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต/นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	//////	//////	//////	//////
๑. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง				
๒. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ความรู้อย่างลึกซึ้งกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้				
๓. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีปฏิปทาน่าเลื่อมใสและปฏิบัติตนเหมาะสม				
๔. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา				
๕. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล				
๖. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม				
๗. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีโลกทัศน์และจิตสำนึกที่กว้างไกล				
๘. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา/งานในหน้าที่				
๙. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม				
๑๐. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีศักยภาพในการบริหารจัดการและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้ เป็นอย่างดี				
ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะทั่วไปของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	//////	//////	//////	//////
๑๑. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
๑๒. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความกระตือรือร้นและมั่นใจในตนเอง				
๑๓. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความประพฤติดี (มีคุณธรรม,ระเบียบวินัย, ซื่อสัตย์สุจริต)				
๑๔. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้				
๑๕. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์				
๑๖. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพและบุคลิกภาพอยู่เสมอ				
๑๗. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย				
๑๘. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีความตรงต่อเวลา				

คุณลักษณะของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
๑๙. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี				
๒๐. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำที่ดี				
ความพึงพอใจต่อการใช้งานนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	//////	//////	//////	//////
๒๑. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความขยัน หมั่นเพียรในการปฏิบัติงาน				
๒๒. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน				
๒๓. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นที่รักและยอมรับของเพื่อนร่วมงาน				
๒๔. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นที่ไว้วางใจของผู้ใช้งาน/ผู้บังคับบัญชา/เพื่อนร่วมงาน				
๒๕. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเพียงพอในการปฏิบัติงาน				
๒๖. ในภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้งานนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในระดับใด				

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงด้านผลกระทบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผนวก ข
แบบประเมินสำหรับอาจารย์

แบบประเมินเพื่อใช้ในการวิจัยเรื่อง

การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง

๑. แบบประเมินนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. คำตอบของท่านจะไม่ถือว่าถูกหรือผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัว แต่จะมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาหลักสูตรนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านได้ช่วยตอบแบบประเมินให้ครบทุกข้อคำถามที่ท่านสามารถตอบได้ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบประเมิน อันจะส่งผลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรในโอกาสต่อไป

แบบประเมินชุดนี้มี ๕ ตอน คือ

ตอนที่ ๑	สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ ๒	แบบประเมินด้านบริบท (Context)
ตอนที่ ๓	แบบประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน (Input)
ตอนที่ ๔	แบบประเมินด้านกระบวนการ (Process)
ตอนที่ ๕	แบบประเมินด้านผลผลิต (Output)

(แบบประเมินสำหรับอาจารย์ตอนที่ ๒, ๓, ๔ และ ๕ เป็นแบบประเมินเดียวกันกับที่ใช้สำหรับผู้บริหาร)

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย \surd ในช่อง หรือเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

๑. ปัจจุบันท่านสอนที่

- คณะพุทธศาสตร์ มจร.ส่วนกลาง
 วิทยาเขต (ระบุ).....
 ห้องเรียน (ระบุ).....สังกัดวิทยาเขต.....

๒. อายุ

- ต่ำกว่า ๓๐ ปี ๓๐ - ๔๐ ปี
 ๔๑ - ๕๐ ปี ๕๑ ปี ขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษาสูงสุด

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ระบุวุฒิ..... ปริญญาตรี ระบุวุฒิ.....
 ปริญญาโท ระบุวุฒิ..... ปริญญาเอก ระบุวุฒิ.....
 อื่น ๆ (ระบุ).....

๔. สาขาวิชาเอกที่ท่านสำเร็จการศึกษา.....

๕. ประสบการณ์ด้านการสอนที่นี้

- น้อยกว่า ๕ ปี ๕ - ๑๐ ปี
 ๑๑ - ๑๕ ปี ๑๖ ปีขึ้นไป

๖. ท่านเคยมีประสบการณ์การสอนที่อื่นก่อนมาสอนที่นี่หรือไม่

- ไม่มี มี (ระบุ).....จำนวน.....ปี

๗. จำนวนวิชาที่ท่านรับผิดชอบในปีการศึกษา ๒๕๕๗

- ๑ - ๒ รายวิชา ๓ - ๔ รายวิชา
 ๕ - ๖ รายวิชา ๗ รายวิชาขึ้นไป

๘. ท่านทำหน้าที่สอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละกี่คาบ

- ต่ำกว่า ๗ คาบ ๗ - ๑๐ คาบ
 ๑๑ - ๑๕ คาบ ๑๖ - ๑๙ คาบ ๒๐ คาบขึ้นไป

๙. งานที่ท่านรับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอน

- งานบริหาร ระบุตำแหน่ง.....
 งานอื่น ๆ (ระบุ).....

๑๐. ส่วนงานของท่านจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

- สาขาวิชาศาสนา แผน ก. แผน ข.
 สาขาวิชาปรัชญา แผน ก. แผน ข.

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	ความชัดเจนของภาษาที่ใช้และง่ายต่อความเข้าใจ				ความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานและในชีวิตประจำวัน				สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม				สอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียน			
	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชาเอกปรัชญา	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๑. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เข้าใจในลักษณะเฉพาะของปรัชญา และสามารถเปรียบเทียบปรัชญาสำนักต่าง ๆ																
๒. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถใช้หลักเหตุผลในการอภิปรายปัญหาของปรัชญาต่าง ๆ เพื่อหาทางออกที่เหมาะสมสำหรับข้อถกเถียงโต้แย้ง																
๓. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถชี้ข้อดีข้อเสียของแนวทางการให้เหตุผลทางตรรก และชี้ให้เห็นการปฏิบัติพุทธธรรมโดยไม่ติดในปัญหาเชิงปรัชญา																

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนา

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาปรัชญา

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๒ โครงสร้างของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดประเมินโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ และโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๔ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ดังต่อไปนี้

๑. จำนวนหน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตกลุ่มวิชา
๒. จำนวนหน่วยกิตรายวิชา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต หากรายวิชาใดท่านมีความคิดเห็นว่ามีมากเกินไป/น้อยเกินไป โปรดระบุจำนวนหน่วยกิตที่เหมาะสมในช่องขวามือสุดท้ายว่าควรมีจำนวนหน่วยกิตเป็นเท่าไร

๑. จำนวนหน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตกลุ่มวิชา

๑.๑ โครงสร้างหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ก.

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต			จำนวนหน่วยกิต ที่เหมาะสม
		มากเกินไป	พอดี	น้อยเกินไป	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐				
๒. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า	๕๐				
กลุ่มวิชาบาลี	๘				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐				
๔. หมวดวิชาเอก ไม่น้อยกว่า	๔๘				
กลุ่มวิชาบังคับ	๓๘				
กลุ่มวิชาเลือก	๑๐				
๕. หมวดวิชาโท ไม่น้อยกว่า	๑๘				
๖. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๕				

ผนวก ก
แบบประเมินสำหรับนิสิต

แบบประเมินเพื่อใช้ในการวิจัยเรื่อง
การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง

๑. แบบประเมินนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่กำลังศึกษาตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. คำตอบของท่านจะไม่ถือว่าถูกหรือผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัว แต่จะมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาหลักสูตรนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านได้ช่วยตอบแบบประเมินให้ครบทุกข้อคำถามที่ท่านสามารถตอบได้ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบประเมิน อันจะส่งผลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรในโอกาสต่อไป

แบบประเมินชุดนี้มี ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ ๒	แบบประเมินด้านบริบท (Context)
ตอนที่ ๓	แบบประเมินด้านปัจจัยตัวป้อน (Input)
ตอนที่ ๔	แบบประเมินด้านกระบวนการ (Process)

(แบบประเมินสำหรับนิสิตตอนที่ ๒, ๓ และ ๔ เป็นแบบประเมินเดียวกันกับที่ใช้สำหรับผู้บริหาร)

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หรือเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

๑. ปัจจุบันท่านกำลังศึกษาคณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชา.....

๒. สังกัด

- มจร.ส่วนกลาง
- วิทยาเขต (ระบุ).....
- ห้องเรียน (ระบุ).....สังกัดวิทยาเขต.....

๓. อายุ

- ต่ำกว่า ๓๐ ปี ๓๐ - ๔๐ ปี
- ๔๑ - ๕๐ ปี ๕๑ ปี ขึ้นไป

๔. วิทยฐานะ

- ปธ..... นักรธรรมชั้น.....
- อื่นๆ (ระบุ).....

๕. วุฒิการศึกษาก่อนเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย.....

จากสถาบันการศึกษา.....จังหวัด.....

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	ความชัดเจน ของภาษาที่ใช้ และง่ายต่อ ความเข้าใจ				ความสามารถ นำไปประยุกต์ ใช้ในหน้าที่ การงานและใน ชีวิตประจำวัน				สอดคล้องกับ สภาพความ ต้องการของ สังคม				สอดคล้องกับ สมณสาธูป ของผู้เรียน			
	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขา วิชาเอกปรัชญา	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
๑. เพื่อผลิตบัณฑิตให้เข้าใจในลักษณะ เฉพาะของปรัชญา และสามารถ เปรียบเทียบปรัชญาสำนักต่าง ๆ																
๒. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถใช้หลัก เหตุผลในการอภิปรายปัญหาของ ปรัชญาต่างๆ เพื่อหาทางออกที่ เหมาะสมสำหรับข้อถกเถียงโต้แย้ง																
๓. เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถชี้ข้อดี ข้อเสียของแนวทางการให้เหตุผลทาง ตรรก และชี้แนะให้เกิดการปฏิบัติพุทธ ธรรมโดยไม่ติดในปัญหาเชิงปรัชญา																

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘

สาขาวิชาศาสนา

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘

สาขาวิชาปรัชญา

.....

.....

ส่วนที่ ๒ โครงสร้างของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดประเมินโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ และโครงสร้างของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๔ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา ดังต่อไปนี้

๑. จำนวนหน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตกลุ่มวิชา

๒. จำนวนหน่วยกิตรายวิชา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิต หากรายวิชาใด ท่านมีความคิดเห็นว่ามีมากเกินไป/น้อยเกินไป โปรดระบุจำนวนหน่วยกิตที่เหมาะสมในช่องขวามือ สุดด้วยว่าควรจะมีจำนวนหน่วยกิตเป็นเท่าไร

๑. จำนวนหน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตกลุ่มวิชา

๑.๑ โครงสร้างหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ก.

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวน หน่วยกิต			จำนวน หน่วยกิตที่ เหมาะสม
		มาก เกินไป	พอดี	น้อย เกินไป	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐				
๒. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า	๕๐				
กลุ่มวิชาบาลี	๘				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐				
๔. หมวดวิชาเอก ไม่น้อยกว่า	๔๘				
กลุ่มวิชาบังคับ	๓๘				
กลุ่มวิชาเลือก	๑๐				
๕. หมวดวิชาโท ไม่น้อยกว่า	๑๘				
๖. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๔				

๑.๒ โครงสร้างหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๘ แผน ข.

รายการประเมิน	จำนวน หน่วยกิต	ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวน หน่วยกิต			จำนวน หน่วยกิตที่ เหมาะสม
		มาก เกินไป	พอดี	น้อย เกินไป	
๑. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร ๕ ปี ไม่น้อยกว่า (เรียนรายวิชาต่าง ๆ ๔ ปี และ ปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปี)	๑๕๐				
๒. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า	๓๐				
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	๘				
กลุ่มวิชาภาษา	๘				
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๖				
๓. หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่า	๕๐				
กลุ่มวิชาบาลี	๘				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา	๓๒				
กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนาประยุกต์	๑๐				
๔. หมวดวิชาเฉพาะด้าน ไม่น้อยกว่า	๖๖				
กลุ่มวิชาบังคับ	๔๖				
กลุ่มวิชาเลือก	๒๐				
๕. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า	๔				

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผนวก ง

แบบประเมินสำหรับผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ

แบบประเมินเพื่อใช้ในการวิจัยเรื่อง

การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๖๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง

๑. แบบประเมินนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้งานบัณฑิต และผู้ใช้งานนิตปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งกำลังปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือกำลังปฏิบัติศาสนกิจในองค์กรต่าง ๆ

๒. คำตอบของท่านจะไม่ถือว่าถูกหรือผิด เพราะเป็นการแสดงความคิดเห็นเฉพาะตัว แต่จะมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาหลักสูตรนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านได้ช่วยตอบแบบประเมินให้ครบทุกข้อคำถาม ที่ท่านสามารถตอบได้ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบประเมิน อันจะส่งผลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรในโอกาสต่อไป

แบบประเมินชุดนี้มี ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒

แบบประเมินด้านผลกระทบ(Impact)

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หรือเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความจริง

๑. ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/วัดที่นิสิตทำงาน/ปฏิบัติงาน/ปฏิบัติศาสนกิจ.....

.....ตั้งอยู่ที่.....ถนน.....

ซอย.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

๒. ตำแหน่งของผู้ตอบแบบประเมิน.....

๓. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจที่กำลังปฏิบัติงาน/ปฏิบัติศาสนกิจ เป็นนิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากที่ใด

คณะพุทธศาสตร์ มจร.ส่วนกลาง

วิทยาเขต (ระบุ).....

ห้องเรียน (ระบุ).....สังกัดวิทยาเขต.....

๔. ท่านมีความสัมพันธ์ใดกับนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ ที่กำลังปฏิบัติงาน/ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ใน

หน่วยงานของท่าน

เป็นผู้บังคับบัญชา

เป็นพระสังฆาธิการ ตำแหน่ง.....

เป็นหัวหน้างาน

ตอนที่ ๒ แบบประเมินด้านผลกระทบ (Impact)

คำชี้แจง โปรดพิจารณาบัณฑิต/นิสิตปฏิบัติศาสนกิจที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่าน และ ประเมินความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงของบัณฑิต/นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ สาขาวิชาศาสนา และปรัชญา ตามความคิดเห็นของท่าน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็น

คุณลักษณะของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	////	////	////	////
๑. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง				
๒. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจกับศาสตร์ต่างๆ ได้				
๓. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีปฏิปทาน่าเลื่อมใสและปฏิบัติตนเหมาะสม				
๔. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา				
๕. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล				
๖. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม				
๗. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีโลกทัศน์และจิตสำนึกที่กว้างไกล				
๘. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา/งานในหน้าที่				
๙. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม				
๑๐. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีศักยภาพในการบริหารจัดการและเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้ เป็นอย่างดี				
ความพึงพอใจต่อคุณลักษณะทั่วไปของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	////	////	////	////
๑๑. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
๑๒. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความกระตือรือร้นและมั่นใจในตนเอง				
๑๓. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความประพฤติดี (มีคุณธรรม, ระเบียบวินัย, ซื่อสัตย์สุจริต)				
๑๔. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้				
๑๕. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์				
๑๖. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพและบุคลิกภาพอยู่เสมอ				
๑๗. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย				
๑๘. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีความตรงต่อเวลา				

คุณลักษณะของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น			
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
๑๙. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี				
๒๐. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำที่ดี				
ความพึงพอใจต่อการใช้งานบัณฑิต/นิสิตปฏิบัติศาสนกิจ	////	////	////	////
๒๑. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีความขยัน หมั่นเพียรในการปฏิบัติงาน				
๒๒. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน				
๒๓. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นที่รักและยอมรับของเพื่อนร่วมงาน				
๒๔. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นที่ไว้วางใจของผู้ใช้งาน/ผู้บังคับบัญชา/เพื่อนร่วมงาน				
๒๕. นิสิตปฏิบัติศาสนกิจเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเพียงพอในการปฏิบัติงาน				
๒๖. ในภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้งานนิสิตปฏิบัติศาสนกิจในระดับใด				

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงด้านผลกระทบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบูรณ์ บุญฤทธิ์
 วุฒิต่างการศึกษา : ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา)
 สถานศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
 ปีที่จบการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๓๒

ประวัติการทำงาน :

ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ – ๒๕๓๔ รัับราชการเป็นข้าราชการครู ตำแหน่ง ครู ๒, อาจารย์ ๑ สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๓๘ รัับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน ตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์
 นโยบายและแผน ๔, ๕ และ ๖ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๓๘ เป็นอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๔ เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ - ปัจจุบัน เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคมวิทยาและ
 มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผลงานทางวิชาการด้านการวิจัย :

๑. การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สนับสนุนทุนการวิจัย พ.ศ. ๒๕๔๓)

๒. การติดตามบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตนครศรีธรรมราช (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
 สนับสนุนทุนการวิจัย พ.ศ. ๒๕๔๖)

๓. การศึกษารูปแบบในการบริหารจัดการและผลกระทบทางสังคม ที่มีต่อประชาชนใน
 จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการดำเนินการตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สนับสนุนทุนการวิจัย พ.ศ. ๒๕๔๗)

๔. การประเมินหลักสูตรพุทธศาสนบบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๘ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา
 คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย สนับสนุนทุนการวิจัย พ.ศ. ๒๕๔๗).